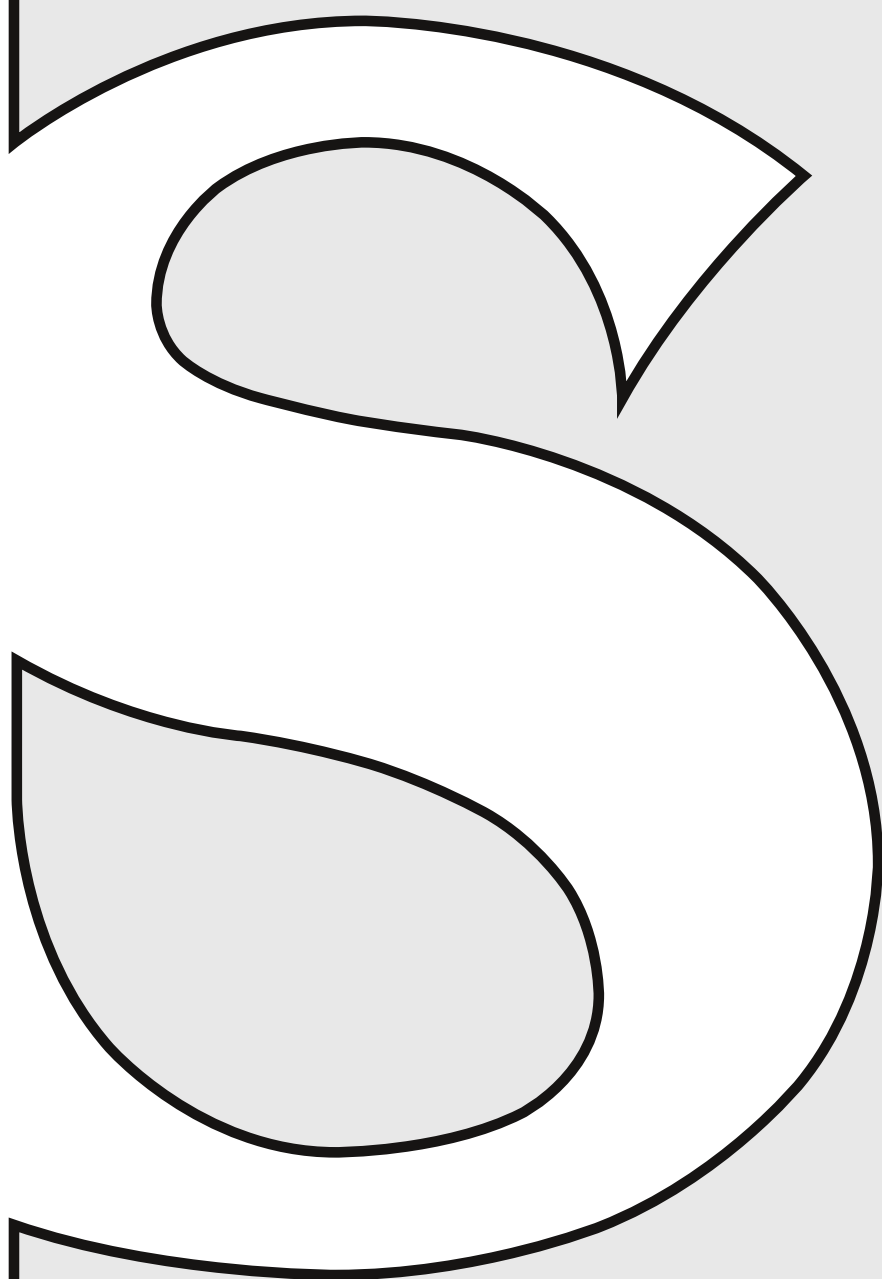

slovník

česko–quenijský

yávië 2011

quenyalambë

SLOVNÍK ČESKO-QUENIJSKÝ

Podle knih a jazykovědných textů J. R. R. Tolkiena
s využitím sekundárních pramenů z oboru
eldarské jazykovědy

sepsal Quen

Yávië 2011

Předmluva

Předkládaný text je pokusem o zpracování jazykovědných poznatků z publikovaných písemností J. R. R. Tolkiena do slovníku pro překlad z češtiny do noldorské quenijštiny. Při sestavování jsem používal přednostně primární zdroje v angličtině; chyby překladu z angličtiny do češtiny, jakož i chyby interpretace Tolkienových poznámek, jsou tedy povětšinou moje vlastní.

Zahrnuty jsou údaje ze zdrojů ze všech fází Tolkienových představ o quenijském jazyce, přičemž jsem provedl určité úpravy ke sjednocení některých prvků. Za rozhodující zdroj považuji knihu Pán prstenů a jazykovědné texty z téhož období. Zvláště slova ze zdrojů starších a nejstarších jsem poupravil tak, aby hláskově a slovtvorně zapadala do schématu pozorovaného v pozdějších textech. Jelikož Tolkienova quenijšтина má rozvinutou i diachronní stránku, při úpravách jsem bral v úvahu nejen podobu samotných quenijských slov, ale i jejich vývoj a odvození z etymologických kořenů.

V případech, kde jsem neměl k dispozici primární zdroj informací, jsem použil spolehlivé zdroje sekundární. Slovník obsahuje i některé výrazy vytvořené současnými uživateli jazyka – především takové, jež považuji za vhodně utvořené.

Při sestavování slovníku jsem se snažil údaje příliš nefiltrovat, nečinit rozhodnutí o vhodnosti jednotlivých slov, aniž by bylo jasné, na čem je založeno. Uvádím u slov ale odkazy na kořeny v Kořenovníku, zdroje a různé komentáře (upozornění na homonyma apod.), podle nichž se uživatel slovníku sám může rozhodnout, jak slova použít.

Na slovníku jsem pracoval dlouhou dobu a hotový stále ještě není. Nyní probíhá víceméně poslední obsahová úprava a kontrola. Ty stránky slovníku, které mají v záhlaví napsáno „PRACOVNÍ VERZE“, jsou v takovém stavu, že považuji za vhodné je publikovat, ale s touto poznámkou; stránky, jež toto označení nemají, lze mít v současné době za dokončené. Ani v nedokončené části textu by však zásadní chyby již neměly být přítomny, a proto myslím, že by slovník už mohl být použitelný – přinejmenším použitelnější než ono donekonečna kopírované česko–quenijské slovníkové podhoubí, na které narazíte na každém druhém blogu. Budu Vám vděčný za jakékoli připomínky ke slovníku, upozornění na nesrovnalosti a náměty k úpravám.

autor

Vysvětlivky ke Slovníku

Slovníkové heslo začíná českým slovem vyznačeným tučně. Je-li ve slově svislá oddělovací čára, značí místo, odkud se připojuje část uvozená dále pomlčkou (např. **blízk|o, -ý**). V případě homonym se slova rozlišují číslicí v horním indexu (**bez¹**, **bez²**).

Římská čísla (**I.**, **II.** apod.) oddělují různé významy téhož slova. Nižší úroveň členění představuje středník, jednotlivá quenijská slova jsou pak oddělena čárkami. Malým vzpřímeným písmem je psáno upřesnění významu, gramatické kategorie apod. Rozsáhlejší komentář je uveden ve stejném fontu za oddělovačem } na konci hesla.

Quenijská slova jsou vyznačena kurzívou. Tvar v oblých závorkách zakončený spojovníkem je kmen či konec kmene, k němuž se připojují koncovky při skloňování – např. *oron(t-)* = *oron (oront-)*; *súřě (súri-)*. Slovesa jsou vždy uváděna v kmenovém tvaru a zakončena spojovníkem. Pravopis je důsledně *c-y-qu*, plně se využívá diareze nad samohláskovými znaky (zejm. *ě*). Valinorský pravopis se projevuje jen znakem *ñ*, který představuje zadní nosovku, jež se ve Středozezi obvykle vyslovovala stejně jako *n*.

Hvězdička * před slovem značí nedoložené, dotvořené slovo. U výrazů, jež někdo z uživatelů jazyka (podle smysluplných pravidel) upravil, je původní tvar uveden za symbolem « – např. *tonfil* « *tonfl*. V takovém případě se obvykle ani hvězdička u nové podoby nepíše. Křížek † před slovem vyznačuje tvar, o němž Tolkien napsal, že je básnický či archaický, či u kterého tento znak se stejným významem sám udělal.

Za quenijskými výrazy jsou za znakem odmocniny (*root* = kořen) vypsané etymologické kořeny, např. $\sqrt{\text{GAJ}^1}$, *AJ¹*; podoba kořenů i indexy homonymních tvarů jsou stejné jako v Kořenovníku.

V hranatých závorkách jsou uvedeny zdroje, v nichž jsou slova publikována. Počet odkazů je omezen na tři nejvýznamnější, např. [Et, PE17, QL]. Vysvětlení zkratk je uvedeno níže. Údaj o zdrojích stejně jako údaj o kořenech platí pro quenijské slovo, za nímž se nachází, a pro všechna předcházející slova, u nichž nejsou tyto údaje zvlášť poskytnuty.

Zkratky

hom.	homonymum
koř.	etymologický kořen
min.	minulý čas slovesa
mn.	množné číslo
núm.	númenorejský
perf.	perfektum, čas předpřítomný
předp.	předpona, prefix
příp.	přípona, sufix
sind.	sindarský, sindarština
slož.	složenina
Van.	vanyarská quenijsština
vl.	vlastně

Odkazy na zdroje

Zdroje jsou vypsaný zkratkou, číslo strany se neuvádí. Není tedy možno podle odkazu rychle vyhledat původní údaj; účelem uvádění zdrojů je spíše poskytnout informaci o období vzniku a charakteru zdroje, z něhož výraz pochází.

Primární zdroje

AI	J. R. R. Tolkien Artist and Illustrator, vyd. 1995
Et	The Etymologies (1936–38), obsaženo v LR
FCL	Father Christmas Letters – Dopisy Děda Mráze (1920–42), vyd. 1976
GL	The Gnomish Lexicon (kolem 1917), vyšlo v r. 1995 jako PE11
Let	The Letters of J. R. R. Tolkien, vyd. 1981
LotR	The Lord of the Rings – Pán prstenů, 1. vyd. 1954, 2. vyd. 1966
LR	The Lost Road and Other Writings (texty z 2. pol. 30. let), HoME V., vyd. 1987
LT	The Lost Tales, Part I., II. (asi 1916–1926), HoME I., II., vyd. 1983–84
MC	The Monsters and the Critics – Netvoři a kritikové, báseň Markirya z konce 60. let, vyd. 1983
MR	Morgoth's Ring (kolem r. 1960), HoME X., vyd. 1993
PE	Parma Eldalamberon, periodikum: PE11–16 obsahují starší texty (do konce 30. let), PE17 současná s Pánem prstenů
PL	Plotz Letter (1967) – tabulka skloňování podstatných jmen, publikováno 1989 v časopise Beyond Bree
PM	Peoples of Middle-earth (konec 60. let), HoME XII., vyd. 1996
RGEO	The Road Goes Ever On s básní Namárië, vyd. 1967
QL	The Qenya Lexicon (1915–1920), vyšlo v r. 1998 jako PE12
S	The Silmarillion – Silmarillion, vyd. 1977
SD	Sauron Defeated (kolem poloviny 40. let), HoME IX., vyd. 1992
UT	Unfinished Tales of Númenor and Middle-earth – Nedokončené příběhy Númenoru a Středozemě (50. a 60. léta), vyd. 1980
VT	Vinyar Tengwar, periodikum: většinou 50. a 60. léta; VT45, 46 obsahují dodatky a opravy k Et, VT27, 28, 36, 40 staré písemnosti
WJ	The War of the Jewels (zejm. text Quendi and Eldar, 1959–60), HoME XI., vyd. 1994

Zdroje nedoložených slov

HKF	Helge Kåre Fauskanger, http://folk.uib.no/hnohf
LF	Laisi Finwen, http://laisifinwen.wz.cz
PPQ	Parma Penyanë Quettaron, http://www.elvish.org/gwaith/ppq.htm
Q	Quenduluin, http://quenyalambe.bluefile.cz

a

a I. pro všeobecné použití *ar* [PE17, LotR, Et], *arë* √AD⁴ [VT43, 48] **II.** u přirozených dvojic a protikladů *yo* √JU [PE17], jako přípona *-yë* [VT49] **III.** ve výčtu †*ta* √TA⁴ [PE17] } *Ar* se ve výslovnosti může přizpůsobovat: *al l*, *as s*-. Tvar *-yë* se připojuje jako latinské „-que“: *menel yo cemen*, *menel cemenyë* „nebe a země“.

abeceda tengwanda √TEK [Et]

aby I. pro účel **anai* √AN⁴ [Q] **II.** pro předmět *sa* √SA [M] } V účelových větách lze použít vazbu s dativem gerundia: *utúlielvë len restien* „přišli jsme, abychom ti pomohli“. Pro případy, kde nelze, je navržena spojka **anai* jako „k tomu, že“. V předmětových větách se využije pův. zájmeno *sa*: *merin sa istalyes* „chci, abys to věděl“.

Aegnor Aicanáro √GAJ⁴, NAR⁴ [PM, S], **Aicanár** √AJAK, NAR⁴ [MR], **Ecyanáro** √EK⁴, NAR⁴ [VT41] } „Strašlivý oheň“, „Ostrý plamen“.

ach! *ai!* [R GEO, QL]

ale nan [LR], *nán*, *ná* √NDAN [Et]; *mal* [VT43] } U nás se nejčastěji používá *nan*, ale kupříkladu HKF upřednostňuje *mal*, jež není uspokojivě zakořeněno.

alej aldëon(d-) √GALAD [QL]

Aman, Blažená říše **Aman** √AMAN [W], S, VT49]

amanský amanya √AMAN [WJ] } Jako podst. mn. *Amanyar* = *Amaneldi* (j. č. *Amanel*) „amanští elfové“. Jinde se *amanya* překládá přímo „blažený“ [VT49].

amen násië √NA², SI [VT43] } Podle významu v hebrejštině: „je [to] tak“, „budiž tak“.

Anduina Anduinë √ANAD, DUJ [PE17] } „Dlouhá řeka“.

Angband Angamando [MR, S], **Angamanda** √AŃG, MBAD [Et] } „Železný žalář“.

aniž } Návrh: *lá langala i sírë*, *ú langieo/langienyo i sírë* „aniž bych přecházel řeku“, dosl. „nepřecházeje řeku“ a „bez (mého) překročení řeky“.

ano ná √NA² [VT49, QL], váhavě či s podmínkou *nácë* √NA², KE² [VT49] } Výraz *ná* je vlastně sloveso („je [to] tak“); mluvili se o minulosti, použije se minulý čas *né*. Méně vhodné pro vyjádření obvyklého souhlasu je **tancavë*, „jistě“.

Aragorn Aracorno [PE17] } Význam možná „Uctíváný král“ √ARAN, ŃGOR. Další jména viz Elfkam, Chodec.

Arda, svět **Arda** √GAR [MR, S] } Jako obecné podst. jm. znamená „oblast, říše“.

Arnor Aranor, Arandórë [PE17], **Arnanor, Arnanórë** √ARAN, NDOR [Let] } „Královská země“; dříve zvaná *Follondië*, *Turmen Follondiéva* „Říše severního přístavu“ [PE17].

Arothir Artaher (Artahér-) √ARAT, KHER [PM] } „Vznešený pán“

artefakt tamna √TAM² [PE17] } Též příd. jm. „umělý“, pův. význam zřejmě přičestí „vyrobený“.

asi, možná cé, ce √KE² [VT41, 44, 49] } Použito i ve významu „jestliže“.

atd. netë, netë √ENET [VT47] } Používá se tam, kde tři tečky ve výčtu, vprostřed i na konci řady.

athelas asëa aranion √ATH, ARAN [LotR, PE17] } V quen. znamená „bylina králů“.

Avari mn. **Avari** (j. č. *Avar*) √AB [W], Et], **Avamanyar** √AB, AMAN [WJ] } Znamená „Ti, kteří odmítli (jít do Amanu)“.

ave! aiya! [LotR, PE17, VT43], *aiya!* √AJ⁴, GAJ⁴ [PE17, VT43] } Pozdrav patrně velmi vznešený, dnes ovšem používaný běžně při setkání. Pro takový účel je ale snad vhodnější *alla* „zdar!“ [PE17].

až časově *írë* [LR] } Následuje budoucí čas: *írë anarinya queluva* „až moje slunce pohasne“.

až do, až k předl. *tenna* √TEN² [LotR, UT, VT44] } Časově i místně: *tenn' Ambar-metta* „(až) do konce světa“ [LotR], *tenna mentë lendalyo* „až k cíli tvé cesty“.

b

babička haruni [QL]; **anamillë* √AN⁴, AM⁴ [?]

báje, bajka, pověst *nyarië* √NJAR [QL]

balit, ovíjet *vaita-* √WAJ⁴ [VT46, QL], *lap-* « *lapa-* √LAP⁴ [QL]

balón pusulpë √PUTH [QL]

Balrog Valarauca [PE17, S], **Valarauco** √BAL, RUK [W], S] } „Démon moci“.

Barad-dûr Taras Lúna √TAZ, **Lúnaturco** √TURUK [PE17] } Znamená zřejmě „Temná věž“ jako v sindarštině.

barbar calimbo –ství calimbarië [QL]

barevný quilëa, ve slož. *-quilëa*, *-quila* √KWIL [QL] } Ve složeninách znamená „mající barvu něčeho“: *helinquila*, *saquila*.

barv|a quilë –it, zdobit *quilya-* √KWIL [QL]

báseň lairë [Et], *lirit*, *liritta* √LIR [QL] } Hom. *lairë* „léto“ √LAJ.

básník maitar √MAJ⁴ [PE17], **lairemo* √LIR [PPQ] } Zákl. významem slova *maitar* je „umělec“.

bát se, děsit se *ruc-* √RUK [W], *sorya-* √THOS [PE17] } Předmět je v ablativu: *Lá rucilmë lócello*. „Nebojíme se draka.“

bavlna či vlákno *línë* √LI² [QL] } Stejně znějící slovo od koř. SLIG je přeloženo „pavučina“ [Et].

bázeň, uctivá *áya* √GAJ⁴, AJ⁴ [PM] } Vyloženo jako „hluboká úcta a pocit vlastní malosti v přítomnosti věcí či bytostí majestátních a mocných“.

bázlivý, ustrašený *caurëa* √KAWAR [QL]

bažant cecet (ceceht-) √KEK [QL]

bažina luxor √LUK³ [QL] } Možná je to mn. č. od *luxo*, tedy = „blata“.

bdělý I. nespící **cuiva* √KUJ [QL] **II.** ostražitý *tirinwa* √TIR [QL] } **Cuiva* upraveno z *coiva* v rámci rozlišování kořenů *koj* a *kuj*.

běda! ai! [R GEO, PE17]

bedna, krabice *colca* [QL]

běh, závod *norië*, *normë* √NOR [PE17], *yuro* √JUR [QL]

Belegaer Alatairë √ALAT, AJAR [Et] } Quenijsky i sindarsky „Veliké moře“.

Belegost Túrosto √TUR, OSOT [WJ] } V řeči trpaslíků *Gabilgathol*, česky se překládá jako „Velehrad“.

Beleriand Valariandë √BAL, JAN⁴ [LR]; **Heceldamar, Heclamar** √ZEK, EL, MBAR [WJ] } První pojmenování je patrně utvořeno podle sindarštiny; druhé znamená „Země opuštěných elfů“ a patří do jazyka amanských učenců.

bělost ninquissë √NIKW [Et]

beran camo [PE16]

- bez**¹ podst. *sarco* [PE16] } Stejně znějící slovo je uvedeno v QL s významem „maso“ √SARAK.
- bez**² předl. ú √AW¹ [VT39, PE17] } Pojí se s genitivem: ú *calo* „bez světla“ [VT39].
- bez(e)-** jako příp. *-lóra* √LO [VT45], *-enca* √NEK² [PE17]; *-viltě*, *-valta* [QL, GL]; jako předp. *nec-* √NEK² [PE17] } Lze odvozovat slova jako **esselóra* „bezejmenný“. Češtině je bližší předpona, její použití však ve známých zdrojích nenacházíme.
- bezpečí** *varnassě -ný*, v bezpečí *varna* √BAR [Et]
- běžet** *nor-* √NOR [PE17], *yur-* √JUR [QL, Et]; o dvojnožci *locu-* « *loqo-*, min. *lonquě* √LOKW, o zvířeti *lop-* « *lopo-* √LOP [QL]
- bič** **falampa -ovat* **falpa-* √SPALAP [HKF]
- bída** *angayassě -ný angayanda* √ŃGAJ¹ [QL]
- bílit** *ninquita-*, min. **ninquitáně* √NIKW [Et] } Stejně znějící slovo znamená „zářit bělostí“, liší se zřejmě minulým časem.
- bílý** *ninquě* √NIKW [Et, PE17, QL]; jako oblaka *fána* [Et, VT46, MC], *fanya* √SPAN⁴, PHAN² [PE17], jako sníh *lossěa* [VT42, PE17], *lossě* √LOS² [RGEO]; *bledý isca* √IS² [QL] } *Fána* i *fanya* též podst. „oblak“, *lossě* „sníh“.
- bít**, bušit **tarama-* √TARAM [QL]; kladivem *namba-* √NDAM [Et], klepat *pet-* √PET, bubnovat *tompa-* « *tompo-* [QL]; plácát *palpa-* √PALAP [Et]
- blaho**, bohatství *alma* √GAL⁴, AL⁴ [Et]
- bláto** *luxo* √LUK³ [QL]
- blažený** *almárěa*, *alya* √GAL⁴, AL⁴ [Et] **B-á říše** *Aman* √AMAN [S, VT49]
- bleděmodrý** jako nebe *helwa* √ZEL [Et]
- blednout** *sinta-* √THIN [Et]
- bledý** *isca* √IS²; nemocí *leucě* √LEW [QL], zimou *ninquě* √NIKW [WJ]; nejasně viditelný *něca* [MC]; též okrový *malwa* √SMAL, MAL² [Et, QL] } Slovo *ninquě* se obvykle používá ve významu „bílý“.
- blesk** } Některé české slovníky mají *sarco*, ale jedná se o angličtinářský omyl: správný význam je „maso“ [QL] („flesh“ – „flash“). Známé slovo *íta* (viz „záblesk“), ale to možná není tak úplně ono.
- blízk**o přísl., předl. *tangě* √TAŃG², *har*, *harě* √KHAD –ý *tangě* √TAŃG² [QL]
- blíže** *amna*, *ambena* √AM², NA⁴ [PE17]
- bloudění**, toulání *ráně* [Et], *ranya* [VT42] –it *ranya-* √RAN [Et]
- bludný**, potulný *ráněa* « *ránen* √RAN [Et, HKF]
- blýska**t se *tín-* √TIN [Et, PE17], *íta-* √IT¹ [PM], *ilca-* [MC] –vý *tinda* √TIN [Et], *itila* √IT¹ [PM], *ilcala* [MC]
- bobule** *melpo* [QL] } Uprěsněno jako „plod typu angrešt – dužnatý, s jádérky“.
- bod**, tečka *tixě* √TIK [Et]
- bodat** *nasta-* √NAS, *erca-* √EREK [Et]
- bohatství** *ausiě*, *autě* √AW² [QL], n. blaho *alma* √GAL⁴ [Et]; *lar* √LAR [VT45] } Jiným významem slova *lar* je „tuk“.
- bohatý** *herenya* √KHER [Et], *autě* √AW² [QL], *alya* √GAL⁴ [Et]; „tučný“ *lárěa* √LAR [VT45] } PE17 překládá *alya* √AL⁴ jako „dobrý“.
- bohyně** v polyteismu *Valiě* √BAL [S], *Valatári* √BAL, TAŽ [Et] } Zřejmě vhodné výrazy pro překlad tohoto slova do quenijštiny, v rámci Tolkienovy mytologie však mají konkrétnější obsah.
- bochník** chleba *corně*, *mastacorně* [QL], *cormasta* √KOR, MBAS [PE16]
- bojovat**, zacházet se zbraní *mahta-* √MAK [Et] } Splývá se stejně znějícím slovesem „držet, ovládat“ √MAŽ. Ten, proti komu se bojuje, je nejspíše v allativu – podle vzoru *ohtacarě Valannar* „vést válku proti Valar“ [SD].
- bojovník** *mahtar* √MAK [Et, PE16]; *ohtatyaro* √OKOT, KJAR [Et], *ohtar* √OKOT [UT]; s mečem *macar* √MAK [VT39] } *Ohtar* v užším významu označuje nižší hodnost v númenorejském vojsku.
- bok**, kyčel *oswě* [QL] } Angl. „hip“. Kontext nedostatečný, ale příbuzné slovo „kloub“ nasvědčuje překladu „bok“ spíše než „šípek“.
- bolest** *naicě*, *naicelě* √NAJAK [Et, QL], *ongwě* √OŃG [QL]; *krutá űwalma* √ŃGWAL [VT46] } PE17 má hom. *ongwě* „zločin“ √OK.
- bolestivý** *naicelěa* √NAJAK [Et, QL], *naiqua* [QL], či působící zármutek *naica* √NAJ [PE17]
- bolet** *onga-* « *ongo-* √OŃG, n. trápit *quol-* « *qolo-* √KWOL [QL]; silně *űwalya-* √ŃGWAL [Et]
- borovice** **sondě* √THON [PPQ], *hórě* [QL]; nebo jedle *aiquairě* √AJAK, *súcě* √SUK² [QL] } Hom. *hórě* √KHOR „popud“. Je-li druhou složkou slova *aiquairě* kořen GAJ², lépe se hodí pro význam „borovice“ než „jedle“.
- boťa** *hyapat* √SKJAP [Et, VTe], *hyapa*; pevná *saipo* √SAJAP [QL]; lehká *patinca* √PAT² [QL] } Ke slovu *hyapat* viz též „pobřeží“.
- boule** *pulmě* √PUL [QL]
- bouře**, hukot bouře *raumo* [MC] } Kořen patrně RAW či RAM².
- Boží** *Eruva* √ER [VT44]
- božský** (valarský) *valaina*, mající božskou moc či autoritu *valya -stvi*, *-stvo valassě* √BAL [Et]
- brada** *venta* √WET [QL]
- bradka**, vous *fanga* √SPANAG [Et]
- brambor** **cemmas* √KEM, MBAS [LF] } „Zemní chléb“.
- brána** *ando* [LotR, PE17, Et], velká *andon(d-)* √AD², AN⁴ [Et]
- bratr** I. pokrevní *toron* (*torn-*) √TOR¹ [Et], *háno*, hovor. *hanno* √KHAN² [VT47]; *onóro* √WO, NO⁴ [Et] II. přísahou *otorno* √WO, TOR¹ [Et] } *Onóro* znamená vl. „sourozenec“.
- bratrství** I. pokrevní **onórossě* √WO, NO⁴ [Q] II. přísahou *otornassě* √WO, TOR¹ [Et]
- brod**, přechod *tarna* √TAR² [QL]
- brož**, spona *tancil* [Et], *tancal*, *tancala* √TAK [PE18]
- brnk**, –nutí *tingě* √TIŃG, *tango* √TAŃG¹ [Et] –at *tinga-* √TIŃG [Et], *quinga-* « *qingi-* √KWIŃG [QL]
- bručet**, mumlat *nurru-* √NUR² [MC]
- brzy** *rato* [FCL]
- břečka** ze sněhu *tiquilin(d-)* √TIKW [QL]
- břečfan** *etil* [QL]
- břeh** moře, jezera či široké řeky *hresta* [MC], zejm. kde jsou silné vlny *falas(s-)*, *falassě* √PHALAS [VT42, S, QL]; rychlé řeky *ráva* √RAB² [Et] } Hom. *ráva* √RAB¹ „divoký“.
- břemeno** *cólo* √KOL [VT39], náklad *cúmě*, *cumbě* √KUM [QL] } *Cumbě* znamená též „hromada, návrší“.
- břevno**, příčník *hwarma* √SKWAR [Et]
- březen** *súlimě* √THU [LotR, S] } Znamená „větrný“.
- břichatý** **faura* [Q] –o velké *famba* √PHAB [QL]

bříza *silwin(d-), silqueléni* √SIL [QL]; *hwindë* [PE17] } *Silqueléni* je přesněji přeloženo jako „bříza bělokorá“ a má znamenat „paní s dlouhými vlasy“. Hom. *hwindë* „vír“ [Et].

buben menší *tompa* [QL]; n. *tamburína* **rambil*, **rambillë* √DARAM [PPQ]

bublina *pumpolë, pumpo* √PUP [QL] } *Pumpo* znamená též „měchýř, puchýř“.

bučina *neldorion* [QL]

bude I. sponové *nauva* √NA² [VT42, 49]; neg. *úva* √U, UG⁴ [PE17, LR] **II.** plnovýznamové *euva* √EŇ [VT49] } Budoucí čas, pro nějž čeština má „bude“ jako pomocné sloveso, se v quenijštině vyjadřuje koncovkou *-uva* √UB⁴ [LotR, VT48, UT].

budoucnost **apamë, *apalúmë* √AP², LU⁴ [PPQ], **ellúmë* √EN², LU⁴ [LF]

bůh *Vala*, mn. *Valar, Vali* √BAL [Et, S, PE17]; *Valatar* (*Valatár-*) √BAL, TA3 [Et] } Patrně vhodné výrazy pro označení polyteistických bohů. V rámci Tolkienovy mytologie mají však konkrétnější obsah.

Bůh *Ilúvatar* √ILU, AT⁴ [Et, S, QL], ve slavnostnější řeči *Eru* √ER [VT43, PE17, Et] } Výrazy v doslovném překladu znamenají „Otec všeho“ a „Jediný“.

buk *feren* (*fern-*), *fernë* √PHEREN [Et], *neldor, neldorin* [QL, PE16] } Podle *Silmarillionu* se *neldor* (zakořeněno jako √NELED, ORON) možná konkrétněji vztahuje ke stromu *Hírilornu* se třemi kmeny.

buk|ový *ferinya –vice ferna* √PHEREN [Et]

buráče|jící *rávëa –ní rávë* [MC] } Etymologickým základem je patrně *RAB⁴* či *RAW*.

bydlet, zůstávat *mar-* √MBAR [LotR, UT]

býk *tarucco, tarunco* √TARU [QL], *mundo* [Let] } *Mundo* √MBUD jinde ve významu „čumák“. Další dva výrazy znamenají „rohatý“.

byl I. sponové, min. *né, nánë* √NA², pokud se připojují zájm. koncovky *ane-* √AN²; perf. *anaië* [VT49]; neg. *úmë* √UM⁴ [Et] **II.** plnovýznamové *engë* √EŇ [VT39]

bylina léčivá *asëa* √ATH [PE17, LotR] } Uvedeno v užším významu jako *athelas* (*asëa aranon*), ale snad lze použít pro bylinu obecně.

býložravý, vegetariánský *lausimatwa* √LAW⁴, MAT [QL]

bystrost smyslů *laicë* √LIK [Et]; myslí *návë* √NAW [QL]

bystrý *laica* √LIK [Et, VT45, QL]; myslí *finwa* √PHIN⁴ [QL]

být I. sponové *na-/ná-* √NA² [RGeo, VT43, 49], *ye-*, v příponě *-ië* √JE [LR]; neg. *ua-* √U [PE17], *um-* √UM⁴, *u-* √UG⁴ [Et], *úye-* √UG⁴, *JE* [LR] **II.** plnovýznamové *ëa* √EŇ [UT, VT39, 49] } Sponové sloveso se často vynechává [PE17], např. *i lóccë (ná) melima* „ten drak (je) roztomilý“. Tvary *ye-*, *-ië*, *úyë* nejsou mimo starou *Fírielinu* píseň použity. Minulý a budoucí čas viz „byl“ a „bude“.

bytí *návë* √NA² [PE17] } Hom. „důvtip“ √NAW.

bytosť, živá *coitë* √KOJ [QL]

C

cedník, síto *colucë* [QL]

Celeborn *Telporno* [Let], *Teleporno* √KJELEP, OR, ORON [UT, PM] } Znamená „Stříbrný a vysoký“ nebo „Stříbrný strom“.

Celebrimbor *Telperinquar* [PE17, S], *Telpinquar* [PE17], *Tyelpinquar* √KJELEP, KWAR [PM, VT47] } „Stříbrná pěst“, „Stříbroruký“.

celý *quanda* √KWA⁴ [QL]

cennost, zejm. klenot *mírë* (*míri-*) √MIR⁴ [PE17]

cenný *valda* √BALAD [QL]; *mirwa, mírë* (*míri-*), velmi *mírima* √MIR⁴ [PE17] } *Valda* je určitě obecnější a možná lze použít ve vazbě jako „být hodný čeho“, „stát za co“: *Umis valda culusto rácina*. „Nestojí to za zlamanou zlatku.“ Výrazy od √MIR⁴ se týkají asi jen výrobků, uměleckých děl; uvádí se i zesílené tvary *mimírë, mimírima*.

cesmína *ercassë* √EREK [Et], *piosenna* [QL]

cesta I. *tië* [Et, PE17, UT]; přímá *tëa* √TEŇ², TE3 [Et], úzká, v rokli *axa* √AK⁴ [Et] **II.** výprava *lenda* √LED [PE17]

cestovat *lelya-*, min. *lendë* √LED, DEL [WJ]

cihla, dlaždice *telar* [PE13, 16]

cíl *mentë* √MET [Et] } Pokud jde o kořen, nabízí se i asociace s √MEN.

cín *latúcen –ový latucenda* [QL]

cít I. duševně *felmë* [VT41], *tendilë* **II.** spíše tělesně *tendë* √TEN⁴ [QL]

cítát, citace *eques(s-)* √KWE [WJ] } Ve starém jazyce znamená „on pravil“.

cítít I. duševně **fel-* [LF] **II.** hmatem *tenya-* √TEN⁴ [QL] } **Fel-* podle *felmë* „puď, hnutí, cít“ [VT41].

citlivý *tendilëa*, vnímavý *tentima* √TEN⁴ [QL]

cizí *ettelëa –ina ettelë* √ET [Et, VT45] } Má-li nějaký slovník *ettelen* místo *ettelëa*, vychází ze zdroje, kde ještě Tolkienův rukopis nebyl správně rozluštěn.

co I. tázací *man* √MAN² [LR] **II.** vztažné *ya* √JA⁴ [VT43], *i* [VT42] } Výraz *man* je lépe doložený ve významu „kdo“ [LotR], ale snad lze použít i takto. Známe i slovo *mana* [PM], ale to je nejspíše *ma(n)+na*, tedy „co je“. *I* je víceúčelové vztažné zájmeno a určitý člen.

cokoli **aiqua* √KWA³ [HKF] } Utvořeno dle *aiquen* „kdo-koli“ a *ilqua* „vše“.

cožpak *ne laumë* √LA, UM⁴ [Et] } Příklad: *Laumë ecénilyes?* „Cožpak jsi to neviděl?“

cuchat, zamotávat *fasta-* √PHAS [Et]

Curufin *Curufinwë* √KUR, PHIN², WE² [VT41] } „Dovedný Finwë“ (Finwëho syn).

cválat *lop-* « *lopo-* √LOP [QL]

Č

čaj *tyé* [QL]

čára *tië*, rovná *tëa* √TEŇ², TE3 [Et] } Obojí znamená též „cesta“.

čárka diakrit. *andatehta* √ANAD, TEK [Et, PE17] } Znaménko pro prodloužení samohlásky v plném psaní.

čaroděj *sairon* √SAJ⁴ [Et], z řádu Moudrých ze Západu *Istar* √IS⁴ [UT, S] } *Istari* se vykládá jako „Ti, kteří vědí“; slovo *sairon* má podobný původ, ale nemá, narozdíl od *Istar*, v rámci Tolkienova světa tak konkrétní význam.

čas I. jako pojem *lúmë* [Et] **II.** období či bod v čase *lúmë* [LotR, PE17, VT49], *lú* √LU¹ [Et] } *Lúmë* se též překládá jako „hodina“, ale stěží lze použít jako jednotka času.

časný, ranní *arinya* √AR², AS¹ [Et]

časový lúmëa « *lúmia* √LU¹ [QL] } Zřejmě též „dočasný, pomíjivý“.

častý, četný *rimba* √RIM¹ [Et]

čelist *anca* √ANAK [LotR, Et, S], *angwa* √NAK [Et] } *Anca*, ač gramaticky jednotné číslo, se někde překládá množným číslem – „čelisti“.

čelienka **timbarma* [Q] –o *timbarë* [PE14]

čep *peltas* (*peltax-*) √PEL², TAK [Et] } „Otočné upevnění“, pevný bod otáčení.

čepel *hyanda* √SJAD [QL]; zejm. meče *maica* √MAK [VT39], †*russë* √RUS² [Et] } Zákl. významem *russë* je „lesk, blýskání“.

černoruký *morimaitë* √MOR, MA3 [LotR, VT49, SD]

černý *morna* [MC, PE17, QL], *morë* (*morí-*) [Et], *morqua* √MOR [QL] } *Morë* může být též podst. jm. „temnota“. V podobě *morí-* se využívá ve složeninách (*morimaitë*, *Moringotto*).

čerstvý *virya* √WIR² [VT46], *loitë* √LAW¹ [QL], *céva* √KEW¹ [VT48]

červ *wembë*, *wembil* √WEB [QL]

červen *nárië* √NAR¹ [LotR] } Znamená „slunečný“ nebo „ohnivý“.

červenec *cermië* [LotR]

červenka *cilapi*, *cilapincë* [QL]

červený *carinë* (*carni-*) √KARAN [PE17, Et, QL]; ohnivý *narwa* √NAR¹ [Et], ruměný *roina* √ROJ², *aira* √GAJ² [Et]; do zlata *culda*, *culina* √KUL [Et], do oranžova *carmalin* √KARAN, MAL² [QL]; Van. *nasar* [WJ]

červík *testë* [QL]

česat *pecu-* « *peqe-*, min. *penquë* √PEKW [QL]

četný, častý *rimba* √RIM¹ [Et]

čí *táz*. **mava* √MA¹ [HKF], **mano* √MAN² [LF] } Odvozeno jako posesiv, resp. genitiv od tázacího základu.

čich *nustë* √NUS¹ [QL]

čichat, očichávat *nuv-* « *nuvu-*, min. *núvë* √NUPH [QL]

čin *tyar(d-)* « *car(d-)* √KJAR [Et], *carda* √KAR [PE17] } Úprava prvního výrazu je pokračováním Tolkienovy úpravy příbuzných slov v témže odstavci.

činel *tontil* « *tontl*, *tontilla* [QL]

činitel *tyaro* √KJAR [Et]

číslo, počet *nótë* √NOT [Et] –vka *notessë* √NOT, ES [VT47, 48]

číst *cenda-* √KEN [VT41], *henta-* √KHEN; nahlas *et-henta* √ET, KHEN [PE17] } Původním významem slov je „pozorovat (za účelem získání informací), prohlížet si“.

čistit *poita-*, min. *poinë* [QL] –ý *poica* √POJ [Et, QL], *soina* √SOW, *alluva* √ALU [QL]

čiše *sungwa* √SUK¹, *súlo* (*súlu-*) √SUG [Et]; *yulma* √JUL¹ [RGE0, PE17, VT49] } Hom. *yulma* „uhlík, doutnající dřevo“ √JUL².

člověk, tj. z Mladších dětí Ilúvatarových *atan* √ATAN, *fi-rima* √PHIR [WJ] } Dále a přesněji viz „lidé“. Neurčitý podmět viz „někdo“.

čtení *cenda* √KEN [VT41], *hentië* √KHEN [PE17] } Obojí je získáno ze složenin: *parmahentië* „čtení knih“, *sanwecenda* „čtení myšlenek“.

čtrnáct **canquë* –ý **canquëa* √KAN³ [Q, VT48]

čtverec, čtyřúhelník **cantil(d-)* √KANAT, TIL¹ [PPQ] } U *Lamairu* se používá pro čtyřčlenný bojový útvar.

čtvrtek 4. den v 6-denním týdnu *aldúya*, v númenorejském 7-denním *aldëa* √GALAD [LotR] } První výraz znamená „den Dvou stromů“, druhý „den Stromu“.

čtvrtina *canasta*, *casta* √KAN³, SAT [VT48] –ý *cantëa* √KANAT [VT42]

čtyři *canta*, ve slož. někdy *can-* √KAN³, KANAT [Et, PE17, VT48] –cet **canquain* √KAN³, KWAJAM [Q]

čumák, rypák *mando* √MBUD [Et] } Stejně slovo znamená „býk“ [Let].

d

daleko *haiya*, *háya* √KHAJ [Et, SD], velmi *vahaiya*, *vaháya* √WA², KHAJ [SD, LR]; daleko za něco/něčím, ještě dále *ambela* √AM², LA3 [PE17]

daleký, vzdálený *haira* √KHAJ [Et], velmi *eccaira* √ET, KHAJ, *avahaira* √AW¹, KHAJ [Et]

dálka **hayassë* √KHAJ [PPQ]

další, ještě jeden *enta* √ENET [VT47] } Stejně znějící (a známější) slovo znamená „tamten“ √EN², TA¹.

dar *anna* √AN¹ [LotR, Et, PE17]

dárce *anto* –kyně *antë* √AN¹ [Et] } Hom. *anto* √MAT „ústa“.

Dárkyně *chleba* *massánië* √MBAS, AN¹ [PM] } Titul nejvýše postavené ženy něj. elfího lidu, neboť té příslušelo právo hospodařit s *lembasem*.

Darovaná země *Andor*, *Andóré* √AN¹, NDOR [SD, S] } Jméno Númenoru.

dát, darovat *anta-* √AN¹ [Et, VT43, PE17] } Splývá s *anta-* √AM² „obdarovat“ (stejný význam, jiná vazba) [PE17]. Hom. *anta* √AN¹ „tvář“.

datel *tambaro* √TAM¹ [Et]

dav *sanga* √STAG [Et, QL], *úmë* √UM² [VT48, PE17] } *Úmë* „velké shromáždění věcí téhož druhu; tlačence, seskupení věcí bez řádu“.

dávno *anda né*, *andanéya* √ANAD, NA², JA² [VT49] –ý *yára*, *yárëa* √JA², *yalúmëa* √JA², LU¹ [Et]

dbát, věnovat pozornost *cim-* [GL]

dcera *yeldë*, příp. *-iel* √JEL [Et, UT, PE17], *yendë*, příp. *-ien* √JEN² [Et, PE17]; *seldë* √SELED [Et, VT46, PE17] } Příponové tvary se používají ve jménech: *Uinéniel* „Dcera Uinen“ [UT]. *Seldë* = možná spíše „dívka“.

dědeček *haru* [QL]

dědic *aryon* √GAR, JON, *haryon* √ZAR, JON [Et] } *Haryon* překládáno též jako „princ“ (totiž „dědic vládce“).

dědictví, děděná cennost *atamir* √AT¹, MIR¹ [PE17]

dech *súlë* √THU [Et, PE17], *hwesta* √SWES [Et] } *Súlë* překládáno i jako „duch“. PE17 upřesňuje: „vysílání síly (vůle či touhy) ducha“ – význam „dech“ je primární. *Hwesta* též „vánek“.

dějinný, dějepisný *lúmequentalëa* [Et, PE18] –y, dějepis **I.** *lúmequentalë* √LU¹, KWET [Et], *quentalë* **II.** dějepisný spis *quentasta* √KWET [VT39] } *Quentalë* *Ñoldoron* „dějiny

- Noldor“ (historie samotná), ale *Ňoldo-quentasta Ingoldova* „Ingoldovy Dějiny Noldor“ (název spisu).
- děkovat** *hanta-* √3AN² [UT] } Získáno oddělením z *Eruhantalē*.
- děl[á]ní car[í]e** –*at car-* √KAR [Et, PE17, QL] } Použitelné v širokém rozsahu významů.
- démon rauco**, *arauco* [W], [Et], *rauca* √RUK [PE17] } „Mocné, strašné a nepřátelské stvoření.“ Viz též „Balrog“.
- den I.** doba denního světla *aurē* √UR¹ [PE17, S], *ariē*, *arya* √AR² [Et] **II.** jednotka času *ré* [LotR, VT49], *árē* √AS¹ [PM] } Den (*ré*) jakožto 24hodinový časový úsek skládající se z *aurē* a *lómē* se počítá od západu slunce, nikoli od půlnoci.
- des[á]tý quainēa** √KWAJAM [VT42] –*atero maquat* √MA3, KWA, AT² [VT47] } *Maquat* znamená „dvě ruce“, tj. „dvě pěťice“, skupina deseti objektů.
- deset quain**, *quēan* √KWAJAM –*ina quaista* « *caista* √KWAJ, SAT [VT48] } Výraz *cainen* s kořenem KAJAN [Et] Tolkien nejspíše opustil.
- děsít** *sosta-* [PE17] **d. se sorya-** √THOS [PE17], *aista-* √GAJAS² [Et] } Hom. *aista-* √GAJAS¹ „požehnat“.
- desítková soustava quaistanótiē** « *caistanótiē* √KWAJ, SAT, NOT [VT48], *maquanótiē* √MA3, KWA, NOT [VT47]
- děšť** jemný *mistē* √MISID [Et], „zvonící“ *timpē* √TIP [QL] **zlatý d.** (keř) *lindelohťē* « *-kte* √LIN⁴, LO3 [QL]
- Děti Aulého** mn. *Aulēonnar* √ON [PM] } Tj. trpaslíci.
- Děti Ilúvatarovy** mn. *Eruhíni* (j.č. *Eruhín*, kmen zřejmě *Eruhín-*) √ER, KHIN [W], [S], *híni Ilúvataro* √KHIN, ILU, AT¹ [S] } Tj. elfové a lidé.
- Děti Melkorovy** mn. *Melkorohíni* √MBELEK, OR, KHIN [MR] } Jen paralela k předchozím dvěma, neboť Melkor neměl žádné děti, jen otroky.
- devatenáct neterquē** –*y* **neterquēa* √NETER, KEW¹ [VT48]
- dev[á]tý nertēa** [VT42] –*ēt nertē* √NETER [VT42, 48, Et] –*ítina neresta* √NETER, SAT [VT48]
- díkúvzdání hantalē** √3AN² [UT] } Doloženo ve slož. *Eruhantalē*, Díkúvzdání Eruovi, núm. svátek.
- díl**, část **cirma* √KIR [LF]; zejm. ze stejných *asta* √SAT [VT48] } *Asta* obv. používáno ve významu „díl roku“, tedy „měsíc“.
- díra I.** otvor *assa* √GAS [Et] **II.** dutina *unquē* √UNUK [LotR, Et] **III.** jáma *latta* √DAT [Et], *sat* (*sapt-*) √SAP [QL]
- diskutovat**, rozmlouvat **artaquet-* √THAR¹, KWET [PPQ] } Podle sind. *athrabeth*.
- dítě** *hína*, mn. *híni* [W], [S, VT44], ve slož. *-hin* (*-hín-*); v oslovení malého dítěte *hina* √KHIN [WJ]; *onna* [VT49, PE17], *onwē* √ON [PE17] } V oslovení se vyskytují zkrác. tvary se zájm. příponou: *hinya* z *hinanya* [WJ], *onya* snad z *onnanya* [UT] „mé dítě“. *Onna* je jinde překládáno „stvoření, tvor“ [Et].
- dívka vendē**, *wendē* √WENED [Et, PE17, VT47], *wen(d-)* [QL], ve slož. *-wen(d-)* [Et, S]; dospívající *nettē* √NETH [VT47] } *Vendē* je dívka jakéhokoli věku od narození do svatby. Přípona *-wen* (zřejmě s kmenem *-wend-*) se užívá v ženských jménech (*Arwen*, *Lalwen*).
- divočina ravanda** √RAB¹ [VT46]
- divoký verca** √BEREK [Et], *hráva* √SRAB [PE17], *ráva* √RAB¹ [Et], dravý *ravin* √RAW [QL] } Hom. *ráva* √RAB² „říční břeh“.
- divoch hravan** √SRAW [WJ], *hravan* [PE17] } *Hravani*: tak nazývali Eldar lidi mimo *Atani*. Též *Hrónatani* jako protiklad k *Núnatani* [PE17]. *Hravan* překládáno i jako „divoké zvíře“ √SRAB [PE17].
- dlabat**, hloubit *unca-* √UNUK [Et]
- dlaň** plochá *palta* [VT47], *paltya* √PALAT [QL]; sevřená *camba* [VT47], *cambē* √KAB [Et, VT49] } Tolkien upřesňuje: *palta* „dlaň, ruka držaná dlaní vzhůru či kupředu, plochá a napjatá“; *camba* „ruka, s prsty více či méně sevřenými, nastavená k přijímání nebo držení“.
- dlaždice**, cihla *telar* [PE16]
- dlouho andavē** √ANAD [LotR, PE17, Let]
- Dlouhopolsko Andafalassē** √ANAD, PHALAS [PE17] } Sind. *Anfalas*.
- dlouhý anda** √ANAD [Et, PE17], a tenký *lenwa* [QL] } Jako zpodstatnělé mn. *andar* „dlouhé samohlásky“ [PE18].
- dmout se tiuya-** √TIW [Et]
- dnes síra**, *siar*, *siarē* √SI, AS¹, AR² [VT43], **sinarē* √SIN, AS¹, **sinaurē* √SIN, UR¹ [PPQ]
- do I.** dovnitř *minna* [Et], *mina* √MI, NA¹ [VT43], *mir* √MI, DA [Et]; konc. allativu *-(e)nna*, mn. *-(i)nnar* √NA¹ [PL, LotR, MC] **II.** časově *tenna* √TEN² [LotR, UT, VT44]
- dobro máriē** √MAG¹, MAN¹ [PE17] } Allativ *márienna* a podobné *namáriē* se používá jako pozdrav při loučení, viz „sbohem“.
- dobrý mára** √MAG¹, MAN¹ [Et, VT47, PE17], †*marna* √MAN¹ [PE17]; *alya*, *alima* √AL¹ [PE17]; morálně *manē* (*mani-*) √MAN¹ [VT49, QL], o osobě *faila* √PHAJ¹ [PM]; chutný *matsa* √MAT [QL] } *Mára* od koř. MAG se vysvětluje jako „užitečný, vhodný“, o věci – ale podle PE17 lze odvodit i od MAN¹ a použít v širším významu. Vazba *nás mára nin*, dosl. „je to pro mě dobré“ = „mám to rád, líbí se mi to“.
- dobře mai** [VT47, PE17], †*maiē*, v předp. *mai-* √MAG¹, MAJ² [PE17]; *máriē* √MAG¹ [PE17]; *mandē* √MAN¹ [VT49, QL], *vandē* √BAN [QL] } Hom. *mandē* „osud (zpravidla šťastný)“.
- dokonalý ilvanya**, *ilvana* √IL, BAN [PE17]
- dokud ne tenna** √TEN² [UT, VT49], *mennai* √MEN, NA¹ [VT27] } Příklad: *Lemyuvan sinomē tenna entulilyē*. – „Zůstanu tady, dokud se nevrátíš.“
- dol[é]**, –*ū undu* √UN, *nún* √NU [Et], jako předp. *un-*, *undu* √UN [PE17, RGEO]
- domněnka intya** –*ivat se intya-* √INIK [Et]
- domov** či vlast *már* (*mar-*) [VT45, PE17], *mar* [S], ve slož. *-mar* √MBAR [PE17, S]; *mélamar* √MEL, MBAR [PE17] } *Már*, *-mar* se používá v názvech zemí a měst (*Valimar*, *Eldamar*). *Mélamar* „milovaný domov“ = „domov, místo narození, místo, z něž obyvatelé museli odejít n. byli vyhnáni válkou“.
- Doriath Lestanórē** √NO¹, NDOR [WJ]
- dosahovat**, natahovat se *rahta-* « *rakta-* √RAK² [QL]
- dospělý** o muži *vēa* √WEG¹ [Et]
- dost**, –*atečně faren* √PHAR [VT46]
- dostat** *ñet-* √ŃGET [QL]
- dostate[č]ný fárēa** [Et, LR] –*k fárē* [Et], *farmē* √PHAR [VT46]
- došek tupsē** √TUP [Et]
- dotýkat se I.** fyzicky *appa-* √AP¹ [VT44], *tenya-* √TEN¹ [QL] **II.** týkat se *ap-* √AP¹ [VT44]
- doušek yulda** √JUL¹ [RGEO, PE17], *suhto* √SUK¹ [Et]

- doutnat** *yul- √JUL² [Et] } Tak se nabízí dle Etymologií; PE17 mají yul- „pít“ √JUL¹.
- dovednost** curwë, ve slož. curu- √KUR [Et, PM] } Technická dovednost, vynalézavost – ne vždy však se zcela dobrým úmyslem.
- dovnitř** minna √MI, NA¹ [Et], mir √MI, DA [Et]
- dovolit**, povolit lav- √DAB [Et] } Hom. „lžnout“ √LAB.
- drahý I.** cenný mirwa, velmi mírima, mimírima √MIR¹ [PE17] **II.** milý melda [PE17], melin √MEL, moina √MOJ [Et]
- drak** lócë √LOK [Et, PE17, GL], hlócë √SLOK [PE17, S], angulócë √AŇGU, LOK [Et]; okřídlený rámalócë √RAM¹, ohnivý urulócë √UR¹, vodní lingwilócë √LIW [Et], s pokladem föalócë √PHOZ [QL] } Slovo lócë buď od počátku začínalo hláskou l-, nebo se tak ve Třetím věku vyslovovalo starší neznělé hl-. Lócë též „záhyb, vlna vlasů“ [PE17].
- dráp** atsa √GAT¹ [Et], racca –atý raccalepta √LEP [SD]
- dravec**, predátor laman raustëa « lama raustea √LAMAN, RAW [QL]
- drobek** mië [PE13]
- Drobní trpaslíci** mn. Picinaucor, Pitya-naucor √PIK, NUK [WJ], nuxor √NUK [PE17] } Též attalyar „dvouoží“, neboť byli zprvu považováni za vzpřímeně chodící zvířata.
- drobný** pitya √PIK [WJ], titta √TIT [Et]
- drolit se** ruxa- [MC]
- drsný**, násilný naraca √NARAK [Et]
- drtit** mal-, min. málë √MAL¹ [QL]
- Drúadan** Rú, Rúatan √ATAN [UT]
- druh**, odrůda nostalë √NO¹ [QL]
- Druhorození** mn. Apanónar √AP², NO¹ [WJ, S] } Elfi pojmenování rasy lidí.
- druhý** attëa √ATAT [VT42], atya √AT [VT41], †tatyta √TAT² [WJ, VT42]; následující neuna √NDEW [Et]
- dryáda** tavaril, v mužském rodě tavaru, tavaron √TAWAR [Et]
- držet I.** mahta- √MAZ [VT47, PE17, Et] **II.** ponechávat si *hep- √KHEP [PPQ] **III.** při čem/kom himya- √KHIM [Et] } První výraz (s významem též „zacházet, ovládat, používat“) splývá s mahta- √MAK „vládnout zbraní, bojovat“.
- dřevěný** taurina √TAWAR [Et], toina √TAW [PE17]; turúva [QL, PE16], ve slož. turu- √TUS² [UT]; ztuhlý tauca √TAW [PE17]
- dřevo** tavar √TAWAR [Et], tōa √TAW [VT39, PE17]; zejm. palivové turu √TUS² [QL, PE16]; } Hom. tōa „vlněný“ √TOW [Et].
- dřít**, tvrdě pracovat móta- √MO² [Et]
- dřive** yá √JA² [Et]
- dub** norno [Et], nordo [PE17], nornë √DORON [QL] } Norno „houževnatý, nepoddajný“ je též jedno z označení pro trpaslíka.
- duben** víressë √WIR² [LotR]
- dubo|listý** nornelassë, nornelassëa –vý nornëa √DORON [QL] } Nornelassë(a) „mající listy jako dub“.
- duha** helyanwë √ZEL, JAT [Et] } „Nebeský most.“
- duch** fairë √PHAJ¹ [MR, MC, PE17], súlë √THU [PE17, LotR]; éala √EŇ [MR]; uniklý z mrtvého těla manu √MAN¹ [Et] } Fairë (hom. „smrt“ √PHIR) je obecné, lze použít též jako „přízrak“; éala („jsoucí“) je takový duch, jehož přirozeností je existovat bez těla. Súlë může znamenat také „dech“.
- Duch svatý** Aina Fairë √AJAN, PHAJ¹ [VT44], Airefëa √GAJAS, PHAJ¹ [VT43]
- duň** sinquelë √SINIK [QL], felco √PHELEK [PE17] } Felco též „jeskyně, podzemní příbytek“.
- důležitý** valdëa √BALAD, zásadní vildima √BILID [QL]
- duň** cōa √KAW¹ [VT47, PE17, WJ], car(d-) √KAR [Et]; martan (martam-), martaman (martamn-) √MBAR, TAM² [PE17] } Cōa (pův. zejm. skromnější přístřeší, bouda) lze použít metaforicky jako „tělo“ [PE17].
- Dúnadan** Núnatan √NDU, ATAN [WJ, PE17], tarcil(d-) [LotR, PE17, Et], tarhil(d-) √TAZ, KHIL [PE17]
- dupat**, dusat *vatta- √BAT [PPQ]
- dušit** quosta- d. se quor- « qoro-, min. quondë √KWOD [QL] } Též „topit (se)“.
- duše** obývací tělo fëa √PHAJ¹ [MR, WJ, PE17] } Též metaforicky cōacalina „světlo domu“ (tj. těla, hrōa) √KAW¹, KAL [MR].
- duťina** unquë √UNUK [LotR, Et], rofto √ROT [QL] –ý unqua √UNUK [Et], ronta, rotwa √ROT [QL] } Rotto se v pozdějších zdrojích překládá jako „jeskyně, tunel“.
- důvěra**, věrnost astar √SATAR [PE17]
- důvěrný** oholima √WO, KHOL [PE17] } V gramatice se tak označuje 1. os. duálu inkluzivního „my dva“.
- důvod** *tyarwë √KJAR [PPQ], tyasta « casta [LF, QL]
- důvtip** návë √NAW [QL] } Hom. „bytí“ √NA².
- dužina** maru √MAR¹ [QL]
- dva** atta √ATAT [Et, PE17, VT42], konc. duálu –t √AT² [RGENO, PE17, VT47], –u √JU [Et, VT39]
- dvanáct** yunquë √JU, ENEK [VT47, PE14, 17], *rasta √RASAT [Et] –ina yunquesta √JU, ENEK, SAT [VT48]
- dveře** j.č. fenna √PHEN [PE17]
- dvojče** onóna, mn. ónoni √WO, NO¹ [WJ] } Slovo je původně příd. jm. slovesné „narozený jako jeden z dvojčat“. Kupodivu je uveden plurál, a nikoli duál.
- dvojhláska** ocamna √WO, KAM² [PE18, VT44]; ohlon √WO, SLON [VT39] } Ocamna je dvojice samohlásek, které se vyslovují v jedné slabice; ohlon má širší význam, označuje i dvojici souhlásek.
- dvojitý, –násobný** atwa √AT², tanta √TAT² [Et]
- dvojsouhláskový** o kořeni attólamaitë √ATAT, WO, LAM [PE18]
- dvouno|hý** attalaitë [VT49, QL] –žec attalya [WJ], attalin √AT², TAL [QL] } Attalyar (zřejmě zpodstatnělé příd. jm.) je pojmenování Drobných trpaslíků.
- dvouruký** atamaitë √AT², MAZ [PE17]
- dýchat** súya- √THU [Et]
- dýka** sicil √SIK [Et], naica √NAK, NDAK [GL]
- dým** páchnoucí usquë [Et] –ka *uscil, *uscillë √USUK [PPQ]
- džbán**, baňatá nádoba ulma [QL] } Nabízí se příbuznost s kořenem UL, ale zdroj tuto etymologii přímo popírá (spíše by měl znít *LUM).

e

elf *quendë* [W], [Et], zvlášť muž. *quendu*, žen. *quendi* √KWEN [MR]; *elda*, ve slož. *-el(d-)* √EL, ELEN [W], [Et], [Let] } Podrobněji k významu viz „Elfové“.

elfí, –ský *quenderin* [W], *quenderinwa* √KWEN [PE17]; *eldarin* [Et, W], [S], *eldarinwa* √ELEN [VT47, MR] } Nej- jednodušší příd. jm. by bylo *quenya*, ale to se používalo obvykle jen pro jazyk. [W]

Elfie *Eldamar* √ELEN, MBAR [PE17, Et, QL], *Elendë* √ELEN [Et, MR]; *Calaciryan*, *Calaciryandë* √KAL, KIR [RGE0]

Elfkam *Elessar* [LotR, UT], *Elesar(n-)* √ELEN, SAR⁴ [VT49] } Jméno Aragorna a jednoho klenotu.

Elfové mn. *Quendi* √KWEN [W], [LotR, Et], hrom. *Quendelië* √KWEN, LI⁴ [Et]; *Eldar* √EL, ELEN [W], [LotR, Et], hrom. *Eldalië* √EL, ELEN, LI⁴ [W], [Et] } *Quendi* („Mluvčí“) jsou všichni elfové, zatímco *Eldar* nezahrnují Avari; v běžné řeči však výraz *Quendi* není příliš častý, a *Eldar* použít s obecným významem. *Quendelië*, *Eldalië* znamená vl. „elfí lid“.

Elfové světla mn. *Calaquendi* √KAL, KWEN [W], [Et], *Calamor* √KAL, MO⁴ [Et]

Elfové tmy mn. *Moriquendi* √MOR, KWEN [W], [Et], *Morimor* √MOR, MO⁴ [Et]

elfština *lambë Quendion* √LAB, KWEN [PM], *Elda-lambë*, *lambë Eldaiva*, *lambë Eldaron* √LAB, ELEN [W]

Elrond *Elerondo* √EL, RON⁴ [PE17] } Význam zřejmě „Hvězdná klenba“. Získáno ze jména *Elerondiel* „Elrondova dcera“, tj. Arwen.

Elros *Elerossë* √EL, ROS⁴ [PM] } „Hvězdná pěna“.

emigrovat, opustit bydliště *lenweta-*, min. *lenwentë* √LED [PE17]

ent **ento* –*ka* **entë* [LF] } Sindarština má *onod* [Let], jež dle sindarských jazykovědců ukazuje na kořen **onot*. Je-li toto odvození správné, *quenijsky* by pak bylo spíše **onto*, **ontë*.

Eriador **Eryandórë* √ER, NDOR [Q, PE17]

etymologie *quettasundolië* √KWET, STUD [VT26]

existovat *ëa-*, min. *engë*, perf. *engië*, bud. *euva* √EÑ [PE17, VT39, 49] } Tolkien píše, že tento výraz označuje existenci v rámci Eä, takže nelze říci *Eru ëa*, neb Bůh není součástí stvořeného světa [VT49]. V Cirionově přísaze navzdory tomu je *i Eru i or ilyë mahalmar ëa* [UT].

extrémně *langë* √LA3 [PE17]

Ezellohar *Coron Oiolairë*, *Corollairë* √KOR, OJ⁴, LAJ [S, WJ] } „Pahorek věčného léta“ či „Věčně zelený pahorek“.

f

fack|a piltyë –ovat, dát pohlavek *piltya-* [QL] } „Udeřit, zejm. plochou dlaní“.

fantazie, představivost *nausë* √NOW [Et]

Fëanor *Fëanáro* √PHAJ⁴, NAR⁴ [MR, S, Et] } „Ohnivý duch“, dříve však vykládáno jako „Zářivé slunce“ √PHAJ⁴, ANAR.

fial|ka helinillë –ový do modra *helinwa* √KHEL, do růžova *helinquila* √KHEL, KWIL [QL]

fíkovník *mapalin* √MA3, PAL [QL] } Anebo „platan“. Znamená „plochá ruka“ čili „dlaň“, podle tvaru listů.

Fingon *Findecáno* √PHIN², KAN⁴ [PM]

flét|a simpa, simpina √SIP; Panova *polisimpë* √POL², SIP –*ista simpetar* √SIP [QL]

fonetický, hláskový *hlonitë* [W], *hlonitë* √SLON [VT48, PE17]

fonetika *lambelë* √LAB [VT39] } Výraz noldorských učenců označující jazyk zejména z hlediska zvukového.

fonotaktika *lámampanë* √LAM [PE18] } „Kombinování hlásek“.

foukn|out hwesta- –utí hwesta √SWES [Et]

frknout, odfrknout *pus-* √PUTH [QL]

g

Galadriel *Altariel(l-)*, *Altariellë* [PM, RGE0, PE17], *Altariel* [UT, PE17], *Ñaltariel* √NGAL, ÑAL, RIG [PE17] } „Dívka korunovaná zářícím věncem“.

Gandalf *Olórin* √OLOS [UT, PE17] } Přesněji řečeno, Gandalfovo maiarské jméno.

generace **nónarë* √NO⁴ [HKF]

Glaurung *Laurundo*, *Undolaurë* √LAWAR [LT2]

Glorfindel *Laurefindil*; *Laurefin(d-)*, *Laurefindë* √LAWAR, SPIN [PE17] } „Zlatovlasý“.

Gondolin *Ondolindë*, *Ondolin(d-)* √GONOD, LIN⁴ [PE17, S] } „Zpívající kámen“ či „Kamenná píseň“.

Gondor *Ondonórë* [VT42], *Ondórë* √GONOD, NDOR [VT49] } „Kamenná země“. Starší název byl *Hyallondië*, *Turmen Hyallondiëva* „Říše jižního přístavu“ √TUR, MEN, KHJAR, LON² [PE17].

gramatika *tengwesta* √TEK [Et] } Jinde je význam trochu jiný a podrobněji popsán – viz „jazyk“.

h

had *leuca* √LEWEK [LotR, PE17], *ango* (*angu-*), mn. *angwi* √AŃGU [Et]

hák *ampa* √GAP [LotR, Et, VT47], *atsa* √GAT⁴ [Et]

halit *fanta-* √PHAN⁴ [PE17, VT43], *halya-* √SKAL⁴ [PE17, Et]; *vasarya-* √WATHAR [VT42] } *Fanta-* zřejmě znamená překrytí něčím lehkým, co jen tlumí světlo (jako *fanyar* na obloze), zatímco *halya-* označuje úplné zastínění před světlem [PE17].

harfa *ñandë*, malá *ñandellë* √ŃGANAD [Et]; *tanta*, *tantila* [VT41] } Příbuzná jsou slovesa *ñanda-* [Et], *tanta-* [VT41] „hrát na harfu“ a podst. jm. *ñandelë* [Et] „hra na harfu“.

harfeník *ñandaro* √ŃGANAD, *tyalangan(d-)* √TJAL, ŃGANAD [Et]

hatit, ztěžovat *hranga-* √SRAG [PE17]

havěť *rausimë* √RAW [QL] } „To, co je určeno k lovení či hubení“. Gramaticky může být buď množné číslo od

- rausima* (pův. příd. jm.), anebo jednotné číslo s hromadným významem.
- hbitý**, čilý *tyelca* √KJELEK [Et]
- hedvábí** *samin* –**ný** *saminda*, *saminwa* [QL]
- hejno** zejm. drobných ptáků *imbilě* √IB¹ [QL]
- historie**, příběh *lúmequentá* √LU¹, KWET, *lumenyárě* √LU¹, NJAR [Et] ∫ „Dějiny, dějepis“ viz tam.
- Hithlum** *Hísilómě* √KHITH, DO3, *Hísilumbě* √KHITH, LUM [Et] ∫ Správným překladem sind. jména je druhý z výrazů, ale obvykle se používal první.
- hlad** *saicě* √SAJAK [QL]
- hladit** *pasta-* √PATH [PE17], *lalta-* √LAT³ [QL] ∫ *Pasta-* přeloženo též „žehlit“.
- hladký** *pasta* [Et], *passa* √PATH [PE17], *latwa* √LAT³ [QL], naleštěný *runda* √RUN³ [PE17] ∫ Hom. *runda* „kyj“.
- hladomor** *saicelě* √SAJAK [QL]
- hladověť** *saita-*, min. *sanyě* √SAJ²; *saitya-* √SAJAK [QL] ∫ *Saitan* jest každodenní povzdech „mám hlad“. *Saitya-* je v základním významu přechodné sloveso „trápit hlad“, ale bez podmětu znamená „hladověť“: **Nyě* *saitya*.
- hladový** *saiqua* √SAJAK [QL], *maíta* √MAT [VT39] ∫ Hom. *maíta-* „umělecky tvořit“ √MAJ².
- hlas** *óma* √OM [LotR, Et, QL] –**atel**, herold *tercáno* √TER, KAN¹ [PM]
- hláska** *hlón* (*hlon-*) √SLON [WJ, VT48], *láma* √LAM [PE18] ∫ Obojí může mít zřejmě širší význam „zvuk“.
- hlášení**, rozkaz *canwa* √KAN¹ [PM]
- hlava** *cas* (*car-*), *cás* (*car-*) √KAS [Et, PE14, VT49] ∫ Údaj z Etymologií (*cár* s kmenem *cas-*) se upravuje kvůli hláskoslovným pravidlům. Pro spojení „od hlavy k patě“ existuje výraz *telmello talmanna* „od kápě k zemi“ √TEL², LO, TALAM, NA¹ [Et].
- hlavní** *héra* √KHER [Et], *castěa* √KAS [QL] ∫ *Castěa* i „týkající se hlavy“.
- hle!** *ela!* √EL [WJ], *yé!* [VT47, PE17] ∫ *Ela* „imperativní zvolání směřující zrak k viditelnému objektu“.
- hledat** *cesta-* √KETH [PE17], *sac-* « *saca-*, min. *sácě* √SAK [QL]
- hlídka**, stráž *tiris(s-)*, *tirissě* √TIR [QL]
- hlín|a** *cén* (*cem-*) –**ěný** *cemna* √KEM [Et] ∫ Ponechal-li Tolkien pro „hlínu“ stejné slovo jako pro „zemi, zemský povrch“, pak je možná na místě nahradit *cén* (*cem-*) výrazem *cemen*.
- hloh** *ehtar*, *pinehtar*, *pipinehtar* « *-kt-* √EK¹ –**žinka** *pipin*, *piopin* [QL]
- hlub|ina** *tumbalě* [PE17] –**oký** *tumna* √TUB [Et, QL], *núra* √NUR¹ [Et] ∫ *Tumbalě* též „hluboké údolí“.
- hlupák**, nešika *auco* [QL]
- hmat** *tendě* –**at** *tenya-* √TEN¹ [QL]
- hmota** *erma*, *orma* [MR], *hrón* √SRON [PE17] ∫ Fyzická substance Ardy, z níž je vytvořen celý hmotný svět.
- hnát** sl. *horta-* √KHOR [Et], *norta-* √NOR [PE17]; *elta-* [PE16] ∫ *Norta-* se používá ve významu „jet (na zvířeti)“, viz tam.
- hnědý** zejm. tmavě *varně* (*varni-*) √BARAN [Et]
- hněv** *rúsě* –**at se** *ursa-* –**ivý** *rúsěa*, *ruxa* √RUTH [PE17]
- hniloba**, rozklad *quelexiě* √KWELEK [QL]
- hnisat** *sistya-* « *sist* (*sisty-*) –**avý**, zanícený *sistina* √SISIT [QL]
- hnít** *queletya-*, min. *quelexině* √KWELEK [QL]
- hnízdo** orlí *sornion* √THORON [QL]
- hnůj**, lejno *múco*; odporná špína *mut* (*muht-* « *mukt-*) √MUK [QL]
- hnusit se** *nas-* « *nasa-* √NATH [QL] **h. si** *feuya-* √PHEW [Et] ∫ Vazba je zřejmě taková: *orqui nin nasir* a *feuyan orqui*, obojí vyjadřuje odpor ke škřetům.
- hnusný** *naswa* √NATH [QL]
- hobit** *Perian(d-)* [VT49], **Perino* √PER [LF] ∫ První výraz byl zřejmě převzat ze sindarštiny, druhý je utvořen jako zpodstatnělé *perina* „poloviční“.
- hodina** *lúmě* √LU¹ [LotR, VT43] ∫ Spíše prostě „čas“ (kdy se něco děje) než doba 60 minut: *lúmessě yassě firuvammě* „v hodině smrti naší“ [VT43].
- hodit**, vrhnout *hat-* √KHAT [QL] ∫ Hom. *hat-* „rozlomit se“ √SKAT. Ve spojení „hodit či střelit něco po někom“ se s ironií používalo sloveso *anta-* „dát, darovat“ s allativem: *antanen hatal senna* „hodil jsem po něm kopí“ [VT49].
- hojn|ost**, velké množství *úvě* √UB¹ [Et]; bohatství *autě* √AW² [QL] –**ý** *úvěa* √UB¹ [Et], *úměa* √UM² [VT48] ∫ Hom. *úměa* √UM¹ „zlý“.
- holý** *helda* √SKEK [Et], *parna*, *parně* √PAR¹, PARAN [PE17]
- holubice** *cucua* √KU [Et, VT45] ∫ VT45 opravují nesprávné čtení *cu*, *cua* ve Ztracené cestě.
- hopkat** *lopeta-*, min. *lopetáně* √LOP [QL]
- hora** *oron(t-)* [WJ, Et], *orto* √OROT [PE17] ∫ *Orto* též překládáno „vrcholek hory“ [Et]. Kratší tvar *oro* [PE17] má využití zřejmě především ve složeninách: *Orocarni* „Červené hory“ [S].
- horda** *horma* √KHOTH [QL]
- horko** ∫ Známe sloveso *sahta-* „být horko“ √SA3 [QL], jehož použití by mohlo být: *sahta nin* „je mi horko“, *sahtuva* „bude horko“ apod.
- horký** *saiwa* √SA3 [QL]
- hořet** *urya-* [QL, Et] –**ící** *urwa* √UR¹, US [QL]
- hořký** *sára* √SAG [Et], *nartě* [QL]
- hořlavý** *tustima* √TUS² [QL]
- houba** *hwan(d-)* √SWAD [Et] ∫ I jedlá houba, ale pořád v rámci obecnějšího přírodopisného významu „fungus“ zahrnujícího i plísně apod.; též houba na mytí.
- housenka** *ulumpingwě* [QL] ∫ V rámci starého slovníku lze vyložit jako „velbloudí ryba“.
- housle** j. č. *salaquintil* √SAL, KWIN² [QL]
- houževnatý**, nepoddajný *norna* √DOR [WJ] ∫ Zároveň může ale znamenat i „tvrdohlavý, nenapravitelný“ [PE17].
- hra** *tyaliě* √TJAL [Et, QL] ∫ Ve všech významech.
- hradba** s příkopem *ossa* √OS¹ [QL]; z ostrých zubů, skal *caraxě* √KARAK [Et]
- hrách** *orivaině* √WAJ¹ [QL] ∫ Může znamenat i „lusk“.
- hrana** *lanca* √LAN¹ [VT42] ∫ „Ostrá hrana, náhlý konec, jako např. okraj útesu nebo hrana věci vyrobené rukou či postavené; používáno též v přeneseném smyslu.“
- hranatý** *nelqua* √NELEK [QL]
- hranice** *landa* √LAN¹ [VT42], *réna* √REG [Et]; *yonwa* √JOD [PE17] ∫ Pro kámen, kůl či značku vytyčující hranici existuje výraz *lantalca* √LAN¹ [VT42]. *Yonwa* též konkrétněji „plot“.
- hrát** (**si**) *tyal-* √TJAL [Et, PE18]
- hrb** *tumpo* (*tumpu-*) √TUM [Et] –**áč** *cauco* (*caucu-*) –**atý** *cauca* √KAW² –**it se** *cupta-* √KUP [QL]
- hrdina**, ušlechtilý muž *callo* √KAL [Et]
- hrdlo**, hltan *lanco* √LAK² [Et]

hrnčír centano √KEM, TAN, *cemnaro* √KEMEN [Et]
hrob cauně √KAB [QL], **sarca* √SARAK [PPQ] } **Sarca* je podle sind. *sarch* [UT].
hrobka noirě (*noiri-*) [UT] } Podle jména *Noirinan*, „Údolí hrobek“ na Númenoru.
hromad|a cumbě √KUB, KUM² [Et, QL], *cúmě* √KUM², *cumpo* √KUP, KUM² [QL] –**it**, vršit *cum-* √KUM² [QL] } *Cumbě*, *cúmě* může znamenat i „mohyla“ [Et], „náklad, břemeno“ [QL].
hrot nastá √NAS [Et], zvl. u kopí *nehta*, *nehtë* √NEK⁴ [UT] } Hom. *nehtë* √NEG „plástev“.
hrouřit se, sesouvat se *talta-* √TALAT [MC]
hrozen květů lohtë « *lokte* √LO3 [QL]
hrozný rúcima √RUK [WJ], *ňorta* √ŃGOROTH [VT46]; nesnesitelný *naira* √NAJ [PE17]
hrud' ambos(t-) √AM² [PE16]
hrůza ňorta √ŃGOROTH [VT46], *ossě* √GOS [Et] } Odtud dle Etymologií jméno *Ossě*, ale pozdější zdroj vysvětluje, že je z valarštiny [WJ].
hryzat *nyanda- √NJAD [PPQ]
hřát, zahřívát **lauta-* √LAW² [PPQ]
hřeben I. obecně *quín*, *quíně* √KWIN⁴ [PE17] **II.** kóhouthí *pehtë* (*pehti-*) « *pekte* √PEK **III.** na česání *pequil*, *pequen* √PEKW [QL] **IV.** skalnatý *axě*, *acas* (*ax-*) √AKAS [PE17] } *Axě*, *acas* též „krk, vaz“.
hřebenatý, s hřebenem *quinna* √KWIN⁴ [PE17]
hřebík taxě [Et], *tas* (*tax-*) √TAK [QL]
hřešit úcar- √U, GU, KAR [VT43]
hřič|ch úcarě –šník úcarindo √U, GU, KAR [VT43]
hřiva, vlající vlasy *mairu* √MAJ³ [QL] } Používáno též ve významu „(válečný) oř“.
hubený filwa, filima √PHIL [QL]
hubice, tryska *timpa* √TIP [QL]
hudba lindalě [Et, VT45, S], *lindelě* √LIN⁴ [QL]; strunných nástrojů *salmě* √SAL [QL], harfy *ňandelě* √ŃGANAD [Et]
Hudba Ainur Ainulindalě √AJAN, LIN⁴ [Et, S]
hůl poutnická *vandil* « *vandl* √BAT [QL] –**ka olwen** √OLOB, tenká *pirin(d-)* √PIR [QL]
huňatý aulě √OW [QL] } Hom. *aulě* √GAW „vynález“, a jméno Kováře.
Huor Huorě √KHO, GOR [Et]
husa ván, wán √WAN³ [Et], *yanwa* [QL]
hvězda elen, mn. *eleni*, ředí *elē* √ELEN [LotR, Et, WJ], řel *él* √EL [WJ, Et]; *ňillě* √ŃGIL [PE17, MR], *tinwě* √TIN [Et, PE17, QL]; mrkající *tingilya*, *tingilindě* √TIN, GIL [Et] } Základním významem *tinwě* je „jiskra“, výrazy následující mají podobné asociace. *Eleni* jsou správně jen skutečné hvězdy Tar-menelu, zatímco *tinwi*, *ňilli* obrazy na valinorském Nur-menelu [PE17].
hvězdář meneldil √MEN, EL, NDIL [LotR, Let] } Jméno třetího krále gondorského.
hvězdička titinwě √TIT, TIN [QL] } Nebo cokoli malého třpytivého, třeba kapka rosy.
hvězdnatý, s mnoha hvězdami *lintitinwě* √LI⁴, TIT, TIN [QL]
hvězdný elenya [WJ], *elena* [S], *elda* √ELEN [WJ, S]; podobný hvězdám *elvéa* √EL, BE [MC] } *Elda* se v tomto zákl. významu používá zřídka. *Elenya* je též jméno prvního dne v eldarském týdnu [LotR].
hvozd taurě √TAWAR, TUR [Et, S, VT39]

hyacint linquě [PE17] } Hom. *linquě* √LIKW „mokrý“.
hýbat se lev- [PE16], o velkých a těžkých věcech *rúma-* [MC]
hynout quel- « *qele-* √KWEL [QL]
hýždě hacca (j.č.) [GL]

ch

chamtiv|ost, nenasytnost *milmě* √MIL⁴ –**ý milca** √MILIK [Et]
chápání handě –at hanya –avý handa √KHAN⁴ [Et]
chladno: být ch. sl. *nicu-*, min. *nicuně* √NIKW [PE17, WJ] } Používá se bez podmětu: *niquě* (aorist), *niqua* (průběhový) „je chladno“ (či, podle PE17, „mrzne, sněží“). Též lze použít příd. jm.: *ringa ná* „je chladno“ [VT49].
chladný ringa √RIŃG [MC, QL, VT49], *ringě* (*ringi-*) [Et]; *ninquě* √NIKW [PE17, WJ] } *Ninquě* častěji používáno ve významu „bílý“.
chlapec seldo √SELED [Et, VT46], *yondo* √JON [PE17] } První slovo Tolkien nepřeložil, význam se odhaduje; druhé se častěji používá v zákl. významu „syn“.
chléb I. bochník *masta* [Et, PE17, QL] **II.** látkově *massě* [PE17], *massa* √MBAS [VT43] } Hom. **massě* „kde“.
chlup, vlas *fině* (*fini-*) √SPIN [PE17, PM], *tila*, *til* √TIL² [QL] } U slova *til* uvádí QL kmen *tiln-*, ale takový tvar se nehodí do pozdějšího hláskosloví.
chlupatý, ochmýřený *tilinya* √TIL² [QL]
Chodec Telcontar [MR] } Aragornovo epossě. Asi příbuzné s *telco* „noha“ √TELEK; někteří odvozují sl. **telconta-* „kráčet“ [HKF].
chodi|dlo talluně (*talluni-*) √TAL, RUN⁴ [Et], *talas(t-)* √TAL [QL] –**t** viz „jít“, „kráčet“.
chochol, střapec *quasilla* √KWATH [QL]
chovat se lenga- [PE17]
chrán|ěný varna –it varya- √BAR [Et]
chrastí, třísky na podpal *tusturě* √TUS² [QL]
chrpa menelluin √MEN, EL, LUJ [AI] } „Nebeská modř“.
chtíč mailě √MIL⁴ [Et]
chtít, přát si *mer-* √MER [Et] } Pro hnutí myslí se používá neosobní vazba se sl. *or-* či *ora-* √3OR [VT41, 49]; *orě nin caritas* „chce se mi to udělat“ [VT41].
chtivý, nenasytný *mailěa* √MIL⁴, *milca* √MILIK [Et]
chud|oba oisě, oistě –ý oica √OJ² [QL]
chutnat tyav- √KJAB [Et, QL, GL] } Ve starších slovnících je ve významu „mít chuť“, zatímco údaj v Etymologiích nasvědčuje spíše významu „vnímat chuť“.
chutný matsa √MAT [QL]
chuť I. vlastnost *tyausta* **II.** smysl *tyavasta* **III.** vkus, záliba *tyávě* √KJAB [MR]
chvála lailalě [UT] } Získáno z *Erulailalě*, „Chvála Eru Ilúvatara“, název númenorejského svátku.
chválit laita- [LotR, Let, PE17]; *olta-* √OL² [QL] } Základním významem druhého výrazu – a možná i prvního, má-li kořen √DAJ² – je „vyvyšovat, zvětšovat“.
chvění pampilě, pampině √PAP [QL] } *Pampině* též přeloženo jako „zemětřesení“.

chvět se *pap-* « *papa-* √PAP, šelestit *quas-* « *qasa-* √KWATH [QL]
chyba *loima* √LOJ¹; v činu *loicarë* √KAR, v řeči *loiquetë* √KWET, v psaní *loiparë* √PAR³ [PE17]
chyb|ný, -ně jako předp. *loi-* √LOJ¹ [PE17]
chytat do sítě *raitā-* √RAJ¹ [VT42] { Též ve významu „plést síť“.
chytr|ost *isqualë* √IS¹, *finië* √PHIN¹ -ý *isqualëa* √IS¹, *finwa* √PHIN¹ [QL]

i

i u přirozených dvojic a protikladů *yo* √JU [PE17] { V Otčenáši je použito *sívë* √SI, BE či *tambë* √TA¹, BE ve spojení „jako – tak i“ [VT43].
Idril *Itaril(-)*, *Itarillë*, *Itarildë* √IT¹, RIL [PM, PE17, S], *Írildë* √ID+RIL [PE17]
impuls, popud *hórë* √KHOR [Et] { Hom. *hórë* „borovice“ [QL].
infixace *mittandë* √MI [PE18] { „Vkládání“, od *mitta-* „vložit“ [VT43].
inkoust *móro* √MOR, *saramór* √SAR², MOR [PE16]
intelligen|ce *handassë* -tní *handā* √KHAN¹ [Et]
Ireth *Írissë* √ID, IR [PM]
Irsko *Íverin(d-)*, *Íverindor* [QL] { Nejspíše podle velšského „Iwerddon“ téhož významu.

j

já *ní* [VT49, FCL], důrazně *inyë* [LR]; slovesná koncovka -n, -nyë √NI² [VT49, LotR]
jádro, střed *endë* √ENED [Et]
jak táz. *manen* √MA¹ [PM] { Tázací částice s instrumentální koncovkou. Možná se ptá spíše na příčiny, prostředky („čím, působením čeho“) než na průběh a způsob.
jako ve √BE [RGEO, MC, QL] { Spojení „jako – tak i“ se vyjadřuje spojkou *sívë* či *tambë* [VT43].
jáma *latta* √DAT [Et], *sat* (*sapt-*) √SAP [QL]
jantar *malicon(d-)* -ový *malicondëa* √MAL² [QL]
jaro *tuilë* √TUIJ [LotR, Et, QL], časné *coirë* √KOJ [LotR, S]
jas *calassë* √KAL [GL]
jasno, slunečné počasí *callë* √KAL [QL]
jasný, zářivý *calima* √KAL [LotR, VT42]
javor *maidë* √MAJ³ [PE16] { „S rukama“ – podle tvaru listů.
jazyk **I.** v ústech *lamba* √LAB [Et, WJ]; **II.** řeč *lambë* [LotR, WJ, QL], *quetil* √KWET [Et, QL], příp. -*quet* [QL], *quenyā* √KWEN [PM]; odborně: *tengwelë*, s důrazem na gramatiku *tengwestā* √TEŇ, s důrazem na zvuky *lambelë* [VT39], jako fenomén *tengwestië* [WJ] { *Lambë* se používá jen ve spojení s určitým národem či zemí (např. *lambë Valarinwa*); *tengwelë* je obecnější pojem.
jazykovědec *lambengolmo* √LAB+ŇGOL [WJ] { *Lambengolmor*, valinorské společenstvo jazykovědců.

jazykový, mluvený jazykem *lambina* √LAB [PE17]
jed *hloirë*, *hloima* √SLOJ [PE17], *sangwa* √SAG [Et]
jedovatý *hloirëa* √SLOJ [PE17]
jeden *minë* √MIN [Et], *min* [VT45, VT48, PE17]; *er* √ER [Et, VT48, PE17] { Kořen √MIN má blíže významu „první“, √ER pak „jediný“.
jedenáct *minquë* √MIN+KEW [Et, VT48, PE17]
jedenáctina *minquesta* √MIN+KEW+SAT [VT48]
jediný *erya* √ER [Et]; **Jediný** v. Bůh
jedle *súcë* √SUK² [QL], *aiquairë* √AJAK [QL] { Též „borovice“, viz tam.
jedlý *mátima* √MAT [PE17], *matsima* [QL]
jednorozec **eretildo* √ER+TIL¹ [P. T.]
Jednoruký *Ercambo* √ER+KAB [VT47] { Berenovo *epessë*, podle *sind. Erchamion*.
jednosouhláskový o kořeni *erólamaitë* √ER+WO+LAM [PE18]
jednou v minulosti *nëa*, *nëya* √NA² [VT49], v budoucnosti *enyárë* √EN² [LR]
jehla *nelma* √NEM [QL]
jehlice, hůlka *pirin(d-)* √PIR [QL]; na pletení, mn. *pirindi quitimë* √KWIT [QL]
jehličnan *vinë*, *vinnë* [QL]
jehně *eulë* [QL]
jeho, její příp. -*rya* √SE, SA [RGEO, WJ, MC], **senya* √SE
jehož, jejíž přívl. *yava* √JA¹ [H. F.]
jelen *arassë* √RAS [PPQ] { Podle *sind. aras*.
jelenice *arasselma* √RAS+SKEL [Si.]
jemný, něžný *amalda* √MEL [QL], *moica* [GL]
jen *er* √ER [QL] { *Er* může též znamenat „jeden“.
ježáb (strom) *orofarnë*, *farān* √OR+PHARAN [PE17] { Též *lassemista* „šedolistý“ a *carnimírië*, *carnemírië* „s rudými šperky“ (tj. jeřabinami) [PE17].
jeskyně *felya* √PHELEG [Et], *felco* [PE17] *rótelë* √ROT [QL]; *rondo* √ROD [Et], *hróta* √SROT [PM] { *Rondo* je klenutý jeskynní sál, *hróta* uměle vytesaná obytná jeskyně.
jestli(že) *qui* [VT49], *ce*, *cé* [VT49] { Doporučuje se použít první výraz; *ce*, *cé* = „asi, možná“.
jet (na zvířeti) *norta-* √NOR [PE17] { Základním významem je „hnát“, dopravní prostředek je v akuzativu: *nortan rocco* – „jedu na koni“. (Vlastně „ženu koně“.)
jetel červený *camilot* √KAM¹+LOT [QL]
jezdec *roquen* √ROK+KWEN [WJ, UT] { U Dúnadanů se tak označovala hodnost rytíře.
jezero *ailin* √AJ+LIN² [PE17, Et, QL], *nendë* √NEN [PE17], hluboké *lón*, *lónë* √LON² [VT48, PE17], horské *ringwë* √RIŇG [Et, VT46] { *Ringwë* „jinovatka“ [QL].
jezevec *oryat* (*oryac-*) [QL]
jezírko (či rybníček, snad i louže) *nendë* √NEN [Et], *li-nya* √LIN² [Et], průzračné *liquilla* √LIKW [QL], s lekníny *nënuvar* √NEN [QL]
Ježíš *Yésus* [VT44] { Viz též „Kristus“.
jho *yanta* √JAT [Et], *yarta* [QL] { *Yanta* znamená též „most“.
jidlo *mat(t-)* √MAT [QL], teplé, s masem *apsa* √AP¹ [Et], potravina *matil* [QL], *matso* [PE16]
jih *hyarmen* √KHJAR+MEN [LotR, Et, S]
jilm *alalmë* √LALAM [Et, QL, PE16], *lalmë* [Et], *alvë* √ALAB [PE17] { Prid. „s mnoha jilmy“ *alalvéa* [PE17].
jinovatka *ringwë* √RIŇG [QL] { *Ringwë* „horské jezero“ [Et].

jiný *hyana* √KHJA [VT49]
jírovec *mavoisi, alda mavoitē* √GALAD, MA3 [QL]
 } „Strom s rukama“ (podle listů).
jiskra *tinwē* √TIN [RGEO, PE17, Et] } Často používáno ve významu „hvězda“.
jiskřit *ita-* √IT² [PM], *tintin-* √TIN [Et], *tintya-* [QL]
jíst *mat-* √MAT [Et, VT39, QL]
jistě **tancavē* √TAK } Dříve používáno ve významu částice „ano“.
jistý *tanca* √TAK [Et]
jít *lenna-* √LEN [Et, VT45], *lelya-* √DEL, LED [WJ] (obojí min. *lendē*), *men-* √MEN² [PE17, VT47, 49]; pěšky v. „kráčet“;
jdi pryč! *heca!* √3EK [WJ]
jižní *hyarmenya* √KHJAR+MEN [Et], *hyarna* [PE17]
jméno *essē* √ES [LotR, Et, MR]
jmenovat *esta-* √ES [Et]
Jupiter *Alcarinquē* √AKALAR+KWA [MR, S]

k

k předl. *ana* √AN⁴ [Et, VT49], *na* √NA⁴, *an* [Et]; konc. allativu *-nna* √NA⁴ [PE17] } Nejvhodnější je pro svou jednoznačnost první výraz.
kabát *vacco* [GL]
kadeř, pramen vlasů *findē* √PHIN⁴, SPIN [PM, Et]
kachna *quá* √KWA² [QL]
kálet *muhta-* √MUK [QL]
kam táz. *manna* √MA⁴+NA⁴, vzt. *yanna* √JA⁴+NA⁴ [H. F.] } Hom. *manna* √MAN⁴ „požehnaný“.
kámen I. materiál *ondo* √GONOD [Et, Let, QL] **II.** jeden (n. výrobek z kamene) **on* [PE17], *on(d-)* [QL], menší *sar(d-)* √SAR⁴ [Et]; otesaný, zejm. k dláždění *ambal* √MBAL [Et]
kameník *ontamo* √GONOD+TAM² [PE17]
kamenný *onwa* √GONOD [QL], *sarna* √SAR⁴ [Et]
káně *ficcon* √PHI [Si.]
kanec *carcapolca* √KARAK+POL⁴ [QL] } „prase s tesáky“
kapat *lipta-* √LIP [QL]
kápě *telmē* √TEL⁴ [Et]
kapitán *hesto* √KHES [VT45]
kapka *limba* √LIB⁴ [Et], malá *liptē* √LIP [QL]
kapradí *filquē, filinquē, filimpē* √PHIL [QL]
kaše ovesná *polessē* √POL² [QL]
kašel *tyos(s-)* √TJOS [QL]
kašlat *tyosta-* √TJOS [QL]
kaštan (strom) } Viz „jírovec“.
kaštanovník *mavoisi tapatenda* √MA3, TEN [QL]
kazit *hasta-* [MR]
každodenní *ilaurēa, ilyarēa* √IL+AR² [VT43]
každý příd. *ilya* √IL [VT39, PE17], podst. *ilquen* √IL+KWEN [WJ] } *Ilya lócē ista quetē.* – „Každý drak umí mluvit.“
Ilquen sa ista. – „To ví každý.“
kbelík *calpa* √KALAP [Et, QL] } Či jiná nádoba na vodu.
kde táz. **massē* √MA⁴ [H. F.], vzt. *yassē* √JA⁴ [RGEO, PE17] } *Yassē* má mn. *yassen* „v nichž“.
kdo táz. *man* √MA⁴ [RGEO, PE17, MC], vzt. *yē* √JA⁴ [VT47], *i* [UT, WJ] } Slovo *man* možná lze použít i ve významu „co“.
I je víceúčelové vztahné zájmeno a také určitý člen.

kdokoli *aiquen* √KWEN [WJ]
kdykoli *quiē, quiquiē* [VT49]
kdysi *yáressē* √JA²+RE, *yalúmessē* √JA²+LU⁴ [Et]
když *írē* √RE [LR], *yá* [VT49] } *Írē* = pův. „ten den [, kdy]“, ale může se vztahovat k jakémukoli času.
kecat, tlachat *nyata-* √NJAT [QL]
kel *carca* √KARAK [QL] } Zákl. význam „ostrý zub, tesák“.
keř *tussa* √TUS⁴ [Et]
kéž *nai* √NA² [RGEO, PE17, UT] } „Buď to, že...“
klacek *runda* √RUD [Et] } „Neopracovaný kus dřeva“.
kladivo *namba* √NDAM [Et], větší *tartan (tartam-)* √TARAM, *tonga* √TOŇG [QL], menší *pefil* √PET [QL]
klanět se, ohýbat se *cav-* √KAW² [QL]
klapající *patacanda* √PAT² [QL]
klapání *patacē, patacan* √PAT² [QL]
klapat *patahta-*, o zvuku kroků *pata-* √PAT² [QL]
klenba *rondo* √RON [WJ]; zejm. nebeská *telumē* √TELU [Et, WJ], nad Valinorem *telluma* [WJ, RGEO] } *Rondo* též „jeskyně“.
klenot *mírē* √MIR⁴ [Et, RGEO, PM], třpytivý *miril(l-)* √MBIRIL [Et]
klepat, fukat lehce *tam-*, silně *tamba-* √TAM⁴ [Et]
klesat *núta-* √NDU [QL, Et] } Obvykle ve významu „zapadat“ (o nebeských tělesech).
klesání, svah *pendē* √PESD [Et]
kletba **racco* [B. S.] } Podle sind. *rhach*.
klíč **latil* √LAT⁴ [H. F.]
klíčit, rašit *tuia-* √TUJ [Et]
klid *sérē* √SED [Et, LR], nehybnost *ruē* √RU3 [QL], ticho *quildē* √KWILID [QL, GL], vyrovnanost *calainē* √KAL [QL]
klidný *rua* √RU3 [QL], odpočívající *senda* √SED [Et], tichý *quilda* √KWILID [QL], vyrovnaný *calaina* √KAL [QL]
klín *nehtē* √NEK⁴ [UT], *nasta* √NAS² [Et] } *Nehtē* „jakýkoli útvar či výběžek úzící se ve špičku: hrot, klín, úzký mys“.
klisna *lopsi* √LOP [QL]
kloub *lequet(t-)* √LEKW [QL], kyčelní *oxa* [QL]
klubko, role *tolupē* [QL]
kmen I. stromu *telco (telcu-)* √TELEK [LotR, Et] } Též „stonek“ a také „noha“. **II.** *hostar* √KHOTH [QL]
kněz **airimo* √GAJAS⁴ [H. F.]
knih *parma* √PAR⁴, PAR², PAR³ [Et, QL, PE17]
knihovna **parmassē* √PAR [D. S.]
kníže bás. *cundu* [Et, VT45, PE17]; *condo* √KON [PE17]
koberec *farma* √SPAR² [VT46]
kočka *meoi* [QL], **miura*, f. **miurē*, m. (kocour) **miuro* √MIW [T. D.], *yaulē* [PE16]
kohout *tocot* [PE16]
kojenec *lapsē* √LAP [Et]
kojit **tyet-* √TJET [QL]
kokořík *quinquenna* √KWIRW [QL]
koleno **locca* [L. F.] } Upraveno z *occa* [QL] pod vlivem *kořene* √LOK.
kolo *quirin* √KWIR [QL]
kolouch *opolē, opolintē* [QL]
kolovrat *querma* √KWER [PE17] } Též „točna“.
kompaktní *tiurē* √TIW [QL]
končit *tyel-* √KJEL [Et], *tel-* √TEL² [WJ] } Sloveso *tel-* též definováno jako „být poslední věcí či osobou v řadě nebo posloupnosti událostí“. Odtud *Teleri*.

- konec** *tyel(d-)*, *tyeldě* √KJEL [Et, LR], *metta* √MET [LotR], zadní část *tellě* √TEL², cíl *mentě* √MET [Et]; **konec světa** (časově) *Ambar-metta* √MBAR [LotR, VT44]
- konečně** *yallumě* √LU¹ [LR]
- konečný**, závěrečný *tyelima* √KJEL [Et]
- konejšit**, utěšovat *linta-* [QL]
- konvalinka** *quiquilla* √KWIKW [QL]
- konzervovat** (o potravinách) *tarqua-* √TARAK [QL] } Nakládat, sušit ap.
- kopat**, hloubit *sap-* √SAP [QL]
- kopec** *ambo* √AM² [MC, VT45], *tundo* √TUN [Et], *umbo*, *umbon* √MBON [PE17]
- kopí** *ehtě* (*ehťi-*) √EKET [Et], *hatal* √KHAT [VT49]
- kopie** *quanta emma*, *quantemma* √KWAT+EM² [PE17] } „Úplný obraz“ – kompletní, podrobná reprodukce viditelné věci, zhotovená jakýmikoli prostředky.
- kopiník** *ehťyar* √EKET [Et]
- koruna** na hlavu *riě* √RIG [VT46, Et]
- korunovaný** *rína* √RIG [PE17, Et] } Lze použít ve slož. jako **angarína* „se železnou korunou“; určité ve jménech: *Elerrína* √ELEN+RIG „[Hora] korunovaná hvězdami“, *Taniquetil*.
- koryto** vodního toku *celma* √KEL [Et]
- kořen** *sunda* √STUD [UT], lingv. *sundo* [Et], základ *talma* √TALAM [Et]; zejm. jedlý *sulca* √SULUK [Et] } Žádný z výrazů není doložen přímo ve významu „kořen stromu“, ale patrně se to nejlépe vyjádří slovem *sunda*.
- kořist** *rauně* √RAW [QL]
- kosa** *salca* √SALAK [QL]
- kosit** **salahta-* √SALAK [Q.]
- kost** *axo* [MC]
- kostka** dlažební *ambal* √MBAL [Et]
- košile**, tunika *laupě* [QL] } Kořen možná √LAP.
- kotel** měděný *tambin(d-)* √TAM² [QL]
- kotouč** *rinco* √RIN [QL]
- koule** *coron* (*corn-*) √KOR [Et]
- koupat se** **sov-* √SOW [QL] } Přeloženo vlastně jako „mýt“, ale snad bychom si mohli význam trochu pozměnit. Týká se koupele v teplé vodě, ne např. v rybníce.
- koupel**, lázeň *sauně*, *sovallě* √SOW [QL]
- kouř** dusivý *quonda* √KWOD [QL]
- kousat** *nac-* √NAK [Et, QL]
- kousnutí** *nahta* √NAK [Et] } Hom. *nahta-* „zabít“ √NDAK.
- kov** *tinco* [LotR, Et], *rauta* [Et] } Ve slově *tinco* možná splývají kořeny TIKW a TIN.
- kovadlina** *onin(n-)* √GON [QL]
- kovárna** *tamin(n-)*, *tamilla* √TAM² [QL]
- kovář** *tano* √TAN [Et, UT], *tamo*, *sintamo* √SINIK+TAM² [PE17], *tongar* √TOŇG [QL] } Slova *tano* a *tamo* mohou znamenat i obecněji „řemeslník“, ale nejčastěji se používala pro kováře.
- kovat** *tam-* √TAM² [QL], **tamna-* [Q.]
- koza** *nyéni* √NJEN [QL]
- kožešina** či kabát z ní **helet(s-)* √SKEL [B. S.] } Podle sind. *heleth*.
- kráčet**, jít pěšky *vanta-* √BAT [Et], *pata-* [PE17]
- krádež**, loupež *pilwě* √PIL² [QL]
- krajka** *raiwě* √RAJ [VT42]
- král** *aran* √ARAN, GAR [Et, LotR, W]], *tár* √TAR¹ [Et], ve slož. *-tar* [Et] } Prvek *-tar* ve složeninách, stejně jako předpona *jmen ným. vládců Tar-* nerozlišuje pohlaví. Samostatně *tár* se vztahuje spíše k národu, zatímco *aran* k území.
- králík** *lapattě* (*lapatsi-*) [QL]
- královna** *tári* √TAR¹ [Et, RGEO, VT49], ve slož. *-tar* [Et] } K *-tar* v. „král“. **Královna hvězd** (*Varda*) *Elentári* √ELEN [REGO, PE17, S], *Tinwetar*, *Tinwerontar* √TIN [Et]
- královský** **aranité* √ARAN, GAR [?]
- království** *araniě* √ARAN, GAR, *turindiě* √TUR [VT43], hodnost krále *aranus*, *aranussě*, královny *táris*, *tárisšě* √TAR¹ [PE17]
- krása** *vanessě* √WAN¹, BAN [PE17, QL], *vaniě* [PE17]
- krásný** *vanya* [Et, W], [PE17], *vaně* (*vani-*) [PE17]; o osobách *vanima* √WAN¹, BAN [Et, PE17, Let], zejm. o ženách *írima* √ID [PE17, Et, LR]; o zvuku *linda* √LIN¹, SLIN [PE17, Et]; o uměleckém díle *mírya*, *mírima* √MIR¹, *mairěa* √MAJ¹ [PE17] } Pův. významem slova *vanya* bylo z jedné strany „světlý“ (o vlasech či pokožce), z druhé „nezkažený, bezchybný“. Výrazem největší chvály pro krásu je *vanimelda* – „krásný a milovaný“ √BAN+MEL a zároveň „elfsky krásný“ √BAN+EL [PE17].
- krást** *nacu-* √NAKW [QL], *pil-* √PIL² [QL]
- krátký** *sinta* √STIN [Et]
- kráva** *yaxi* √JAK² [QL]
- krb** bás. *hon-maren* √KHON, MBAR [LR] } „Srdce domova“. Dále viz „ohniště“.
- krev** *yár* (*yar-*) √JAR [Et], *sercě* √SEREK [PE17, S]
- Kristus** *Hristo*, *Hristo* [VT44] } Nenese žádný význam, jen přízvučuje slovo *quen*. hláskosloví.
- krk** celý *yat* (*yaht-*) √JAK¹ [Et], *lango* √LA3 [PE17]; hrdlo *lanco* √LAK² [Et], krční páteř *axě*, *acas* (*ax-*) √AKAS [PE17] } *Lango* pův. přechod, spoj mezi dvěma místy či objekty, později úzká část útvaru spojující dvě větší části. Axě též skalnatý hřbet.
- krmení I.** činnost *nesta II.* potrava *nes(t-)* √NES [QL]
- krmit** *nesta-* √NES [QL]
- krok** míra *ranga* [UT] } Ným. délková míra, dvojkrok, asi 97 cm.
- kromě** *hequa* √3EK [W]], *enga* [LR]
- kroupa** *helcelimbě* √KHELEK+LIB¹ [Et] } „Ledová kapka“.
- kroutit** *ric-* √RIK¹ [VT39] } Hom. „snažit se“ √RIK³.
- krtek** *noldarě*, *nolpa* √NDOL² [GL, QL]
- kruh** *rindě* √RIN [Et]
- kruhový** *rinda* √RIN [Et]
- krutý** *ňwalca* √ŇGWAL [Et]
- krvavý** **serca* √SEREK [Si.]
- krysa** *nyarro* √NJAD [Et, VT46] } Možná i jiný hlodavec. Laisi ponechává *nyano*, jak vytištěno v LR.
- krystal** *sintil* √SINIT [QL], *maril* √MAR² [VT46]
- kryt** *vailě* √WAJ [QL], *telmě* √TEL¹ [Et], *cauma* √KAW¹ [PE17] } *Telmě* = též „kápě“. *Cauma* „přirozený či umělý kryt, ochrana proti slunci, dešti, větru ap. – nebo šípům, odtud „štit““.
- krýt** *top-* √TOP [Et], shora *untup-* √UN+TUP [RGEO, PE17], stínit *telta-* √TEL¹ [Et]
- křičet** *yam-* √JAM [QL], *óta-* [QL]
- křídlo** *ráma* √RAM¹ [Et, RGEO, QL] } Ve jménech lodí nacházíme tvar *rámě*: *Alquarámě*, *Eärrámě*.
- křik** *yalmě*, *indyalmě* √ŇGJALAM [Et, VT46]

křivonohý *quingatelco* √TELEK [SD] } VI. „s nohama do O“.
křivý *raica* √RAJAK, RIK [Et, VT39], *hwarin* √SKWAR [Et], sehnutý *cúna* √KU3 [MC], *cauca* √KAW² [QL] } Přejmenšim *raica* lze použít i v přeneseném významu.
kříž *tarwë* √TAR² [QL]
křížít, přecházet *tar-* √TAR² [QL]
který vzt. i [UT, WJ]; živ. *yë*, neživ. *ya* √JA¹ [VT47, 43] } Výrazy *yë*, *ya* lze skloňovat jako podst. jm.
kuchyň **mastasan* (-*samb-*) √MBAS+STAB [D. W.]
kůl *samna* √STAB [Et], *talca* √TAK [VT42] } *Talca* je kůl nebo jiný předmět, jenž něco vyznačuje, jako např. *lantalca* „hraniční kůl či značka“.
kulatý *corna* √KOR [Et], kruhový *rinda* √RIN [Et]
kůň *lópa* (klisna *lopsí*) √LOP [QL], jezdecký *rocco* √ROK [Et, Let, S], válečný **mairu* [L. F., GL, QL] } Zákl. významem *mairu* je patrně „vlající hřívá“.
kupec *mancar* √MBAKH [Et] } Upraveno z *macar*.
kupole *coromindo* √KOR+MIN [Et]
kůra, slupka *randa* √RAD¹ [QL] } Hom. *randa* √RAD² „věk“, 100 valarských let.
kuře *porocellë* √POROK [QL]
kůže *helma* √SKEL [Et], vydělaná *alu* √ALU [QL]
kvákat *quaqua-* √KWAQW [QL]
kvést *lost-* √LOT [VT42], *lohta-* √LO3 [QL] } *Lohta-* též „rozvíjet listy“.
květ I. jeden velký *lótë* √LOT [Et, QL, PE17], ve slož. *-lot* (*-lót-*, *-lott-*), *-lótë* [Et, PE17, QL], malý *lotsë*, mn. *lotser* [VT42, PE17], *lottë* [PE17]; **II.** hrom. *olótë* [VT42], *lós* √LOTH [PE17], bílý *lossë* √LOTH [Et, PE17], zlatý *löar*, *lavar* √LAWAR [PE17] **ledové květy** j. č. *niquessë* √NIK¹+KWES [WJ]
květen *lótessë* √LOT [LotR]
květina *lótë* √LOT [PE17, Et, QL] } „Kvetoucí rostlina, zejm. taková, jež má (velké) oddělené květy určitého tvaru; též květ takové rostliny“.
květovaný, s vyšitými květy *lôtequilin* √LOT+KWIL [QL]
kvílení *yaimë* [MC], *miulë* √MIW [Et]
kvílící *yaimëa* [MC], o větru *suiva* √SU, THU [QL]
kýchat *hot-*, **hotya-* √KHOT [QL]
kýchnutí *hontë*, *hontyë*, hlasité *hontossë* √KHOT [QL]
kyj, klacek *runda* √RUD [Et]
kyrys *ambossë* √AM² [QL] } Upraveno z *ambassë* podle *ambos(t-)* „hrud“.
kyselý *naxa* √NAK [QL]
kytice, svazek *anquin* [QL]

I

labuť *alqua* √ALAK [Et, QL, S]
láhev *olpë* [QL]
lampa *calma* √KAL [LotR, Et, PE17], *calar* √KALAR [VT47]
láska *melmë* √MEL [Et]
láskyplný *méla* √MEL [VT39]
lastura *hyalma* √SJAL [Et]
lazurit *ningon(d-)* √NIN²+GONOD [QL]
láfka (tkanina) *lannë* √LAN² [Et]

lávka *sarapenda* √SAR³ [QL]
lázeň *saunë* √SOW [QL]
lebethron *lepetta* √LEP [PE17] } Gondorský strom s tvrdým dřevem a listy podobnými listům jírovce.
led *helcë* √KHELEK [Et, QL]
leden *Narvinyë* √NAR¹+WIN [LotR] } Slovo nesouvisí s ledem, znamená „Obnovení ohně“.
ledňáček *halatir(n-)*, *halatirno* √SKAL²+TIR [Et]
ledový *helca* √KHELEK [Et, QL, S] } Znamená „z ledu“ i „ledově chladný“.
lechtání, šimrání *cityalë* √KIT [QL]
lechtat *citya-* √KIT [QL]
lechtivý *cityalëa* √KIT [QL] } Též přeneseně: „citlivý, choulostivý“.
leknín *ailinon* √AJ+LIN² [QL], žlutý *nënu* √NEN [QL] } Laisi upravuje *ailinon* na *ailinion*.
lem laně (*lani-*) √LAN¹ [VT42], *ríma* √RIM² [Et], roucha *lappa* [GL]
lembas *coimas* √KOJ+MBAS [PM, S], *lerembas* √LED¹+MBAS [PE17] } „Chléb života“ a „cestovní chléb“.
lepidlo, lepidivá hmota *lutil* √LUK² [QL]
lepší *arya* [PE17] } Zákl. význam „vynikající“, používáno jako 2. stupeň k *mára*. „Nejlepší“ je *i arya*.
les velký *taurë* √TAW, TAWAR, TUR [Et, PE17, VT39], obyčejný **al(d-)* √GALAD [L. F., GL]; zalesněná země *tavasta* √TAW+SAT [QL]
lesník **tauron* √TAWAR [B. S] } Ze sind. *tauron*.
leštěný *runda* √RUN³ [PE17]
let, zběsilý *alaco* √ALAK [VT45, Et]
letět *vil-* √WIL [Et], *ramya-* √RAM¹ [Et], ve větru *hlapu-* [MC], řídit se **rip-* √RIP¹ [Et], střemhlav **sor-* √THOR [Et]
léto *lairë* √LAJ [LotR, Let, PE17] } Hom. *lairë* √LIR „báseň“.
babí léto, vlákno *filumë* √PHIL [QL]
lev *rá(v-)* √RAW [Et]
levice *hyarma* √KHJAR+MA3 [VT47, 49]
levoruký *hyarmaitë* √KHJAR+MA3 [Et]
levý *hyarya* √KHJAR [Et] } V quenijštině nijak nenaznačuje nešíkovnost nebo nepoctivost.
lezec *retto* √RET¹ [PE17]
lež *furu* √PHUR [GL]
ležet *caita-*, min. *cainë*, *cěantë* √KAJ [RGeo, VT48, PE17] } Též zeměpisně.
lhát **fur-* √PHUR [GL]
líbání *miquilë* √MIKW [QL]
líbat *micu-* √MIKW [QL]
libra jedn. hmotnosti **lungwë* √LUG¹ [H. F.]
lid *lië*, ve slož. *-lië* √LI [Et, WJ, QL], *hos(t-)* √KHOTH [QL]
Lidé mn. *Hildor* √KHIL [WJ, S], *Hildi* [PE17, Et]; *Apanónar* √AP³+NO¹ [WJ, S], *Fírimar* √PHIR [WJ], *Fírimor* [VT49, LR], *Firyar* [WJ], *Engwar* √GEŇG [Et, S]; *Atani* √ATAN [LotR, S] } Jména znamenají po řadě „Nástupci“, „Druhorození“, „Smrtelníci“, „Neduživí“, „Druhý lid“. Poslední z výrazů se pův. používal jen pro tři domy Přátel elfů, ale později nabyl obecnějšího významu a Elendili se odlišovali výrazem *Núnatani* či *tarhildi* [PE17].
lilie *indil* [WJ], *narwë* √NAR³ [QL]
líška *cottulë*, *cottulwë* √KOT² [QL]
list I. *lassë* √LAS¹ [Et, RGeo, QL], malý *pat* (*papt-*) √PAP [QL]; **II.** papíru *patil* √PAP [QL] } Dle jedné poznámky

lassi = zejm. listy stromů, ne např. podlouhlé, tuhé listy cibulovin [PE17].
listnatý *lassëa* √LAS⁴ [QL]
listopad *Hísimë* √KHITH [LotR, S] } „Mlhavý“. *Lasselanta* znamená „podzim“.
listoví *olassië* √LAS⁴ [Let, PE17], *farnë* √PHAS [VT46]
lišácký, vychytralý *ruscutië* √RUS⁴ [VT41]
liška *rusco* (*ruscu-*) √RUS⁴ [PM, VT41]
lít *ulya-*, min. *ulyanë* √UL [Et]; **lít se** *ulya-*, min. *ullë* [Et], *ulu-* [QL]
lítina **ulunga* √UL, LUG⁴, AŇG [Q.]
lítinový **ulungaina* √UL, LUG⁴, AŇG [Q.]
lízat *lapsa-* √LAB [Et], vylizovat *salpa-* √SALAP [Et]
líznout *lav-* √LAB [Et, PE17, QL] } Hom. *lav-* √DAB „vzdát, povolit“.
loď *cirya* √KIR [Et, PE17, MC] } Zvl. s ostrou přídí (souvisí s „řezat“).
loďka, člun *luntë* √LUT [Et, PE18, QL], *venë* √WEN² [QL] } *Venë* je pro loďku dlabanou z kmene, možná pro dlabaný výrobek obecně. **Loďka Slunce** *Calavënë*, *Calaventë* √KAL+WEN² [LT1]
loket *ólemë* [QL]
lokna, pramen vlasů *findë* √PHIN⁴ [Et, PM]
lomož, burácení *rávë* √RAB⁴, RAW [MC]
loni, loňský rok *yenya* √JEN⁴+JA² [Et] } Zda se jedná o podst. jméno, příslovce nebo obojí, není jasné.
Lothlórien *Lórien(d-)* √LOS⁴ [R GEO, UT], *Laurenandë* √LAWAR, NAD, *Laurelindórinan(d-)* √LAWAR, LIN⁴, NDOR, NAD [UT], *Laurelindórinan* [PE17] } *Lórien* je pův. jméno obydlí Irma ve Valinoru. Druhý výraz znamená „Zlaté údolí“, třetí pak „Údolí zpívajícího zlata“, a je starší.
louka, trávník *palis(t-)*, *palistë* √PAL [QL], pastvina (bás.) *nes(s-)* √NES [QL], vlhká *nanda* √NAD [Et]
loupat, škrábat *rar-* √RAD [QL]
loupež *maptalë* √MAP [QL, PE13], *pilwë* √PIL² [QL]
loupit, uchvacovat *mapta-* √MAP [PE13]
lov *roimë* √ROJ⁴ [Et, VT46], *raustë* √RAW [QL]
lovec **roitár* √ROJ⁴ [Q.]
lovit *roita-* √ROJ⁴ [Et], **far-* √SPAR [B. S.] } Zákl. významem *roita-* je „pronásledovat“.
ložený, obtížený *cumba* √KUM [QL]
ložnice *caimasan (-samb-)* √KAJ+STAB [Et], *caima-sambë* [QL]
lučištník **quingar* √KWIG [?]
luk *qinga* √KWIG [Et, QL], *cú* √KU3 [Et] } *Cú* znamená především „oblouk“, ale snad také „luk“.
lůno *móna* [VT43], *súma* [MC]
lupič, zloděj *pilmo*, *pilu* √PIL² [QL]
lusk *vainë*, *orivainë* √WAJ [QL] } *Vainë* je obecnější (též „pochva“), druhý výraz označuje konkrétně lusk hrachový.
lvíce *ravennë* √RAW [QL]

m

maceška *helin(n-)* √KHEL [QL]
mačkat, drtit *mal-* √MAL⁴ [QL]
magie černá *ňúľë* √ŇGUL [PE17]

Maglor *Macalaurë* √MAK+LAWAR [Et, VT41]
maják *calmindon* √KAL+MIN [UT] } „Světelná věž“, jméno majáku na Tol Uinen.
mák rostlina *fúmelot* √PHUM+LOT, *fúmella* [QL] } „Květ spánku“. **vlčí mák** *camillo* √KAM⁴ [QL]
malátnost *quinelë* √KWIKW [QL]
malátný *quinelëa* √KWIKW [QL]
malík *lepincë (-inci-)*, *lepınca* √LEP [VT47, 48], *nícë* √NIK² [VT48], v dětské hře *vinimo*, *vincë* √WIN [VT47, 48] } Význam po řadě „prstíček“, „malý“, „miminko“.
mallorn *malinornë* √MAL²+ORON [UT, PE17], *maldornë* [PE17] } Znamená „žlutý/zlatý strom“.
malvice *marin* √MAR [QL] } „(zralý) plod, zejm. stromu ‚jablečného‘ typu“
malý *titta* √TIT [Et], *pitya* √PIK [PM, WJ], *pia* √PEJ, *cinta* [PE17] s dobrými souvislostmi *nincë* (*ninci-*), *níca* √NIK² [VT47, 48], s náznakem slabosti *nimpë* (*nimpi-*), *nípa* √NIP [VT48] } Od NIK je též zdrob. přípona *-incë (-inci-)*.
maminka *mamil* √MAM [UT] } Je ještě vokativní výraz *emya* (zkrác. z *emilinya*) „mami(nko)“. Dále v. „matka“.
manžel *venno* √BES [Et, VT45]
manželé *veru* √BES [Et] } Slovo je duálního tvaru, označuje manželský pár.
manželka *vessë* √BES [Et], *veri* √BES [VT49]
manželství *vesta* √BES [Et, VT49]
Mars *Carnil* √KARAN [MR] } „Červený“.
máry *tulma* j.č. √TUL [QL] } Může znamenat též „tác“.
masitý *sarqua* √SARAK [QL]
máslo *manya* [QL], *mingwë* [PE16]
maso, živá hmota *hrávë* √SRAW [MR], *sarco* (*sarcu-*) √SARAK [QL]; vařené *apsa* √AP⁴ [Et], sušené *tarquin* √TARAK [QL]
masožravý *coisimatwa* √KOJ+MAT [QL]
masť *laivë* √LIB² [Et]
masťný *larúva* √LARU [QL]
matka *ammë*, *amil(l-)* √AM [Et], *amillë* [VT43, 44], *emil* √EM⁴ [VT47]; *ontarë* √ON [Et], *ontaril* [VT43]; **Matka Boží** *Èruamillë* √ER+AM⁴ [VT43]
matný, nejasný *néca* [MC]
mdloba *fansa* √PHAN⁴ [QL]
mée (zvukový projev kozy) *nyë* √NJEN [QL]
meč *macil* √MAK [Et, PE17, QL], široký *lango* √LAG [Et], krátký *ecet* √EKET [UT], mocný *hyando* √SJAD [Et], *fal-quan* √PHALAK [QL]
med *lis(s-)* √LIS [Et], *lís* (*liss-*) [PE17]
měď *tambë* √TAM² [QL], *urun* √URUN [PM], *urus(t-)* √URUS, naleštěná *calarus(t-)* √KAL [VT41]
měděnka *lairus(t-)* √LAJAK+URUS [VT41]
měděný *tambina* √TAM² [QL], o barvě *aira* √GAJ² [Et] } Hom. *aira* √GAJAS „svatý“.
medovina *miruvor*, *miruvórë* [R GEO, PE17, WJ] } Slovo je z val. *mirubhōze* „medové víno“. Srv. kořen MIRU [QL].
medožravý *melumatya* √MAT [PE17]
medvěd *morco* √MOROK [Et]
měchýř *pumpo* √PUP [QL] } Též „bublina, puchýř“.
měkký *mussa* [VT39], slabý *milya* √MIL [VT45], poddajný *malaqua* √MAL⁴ [QL], jako těsto *maxa* √MASAG [Et]
melodický, zpěvný *lindelëa* √LIN⁴ [QL]
melodie *lindë* √LIN⁴ [Et], *lin(d-)*, *lindelín* [QL]

- měnit** *vista-*, min. *-ně* √WIS² [PE17] } Hom. *vista* √WIS¹ „vzduch“.
- měnit se** *ahya-* √KHJA [PM], *virya-*, min. *virně*, *virinyě* √WIS² [PE17] } Hom. *virya* √WIR² „čerstvý“.
- měsíc** *asta* √ASAT² [LotR, VT42, 48] } Zákl. význam je „díl, část“. Upřesnění *ránasta* √RAN+ASAT² „lunární měsíc“.
- Měsíc** *Isil* √ITHIL [LotR, Et, Let], *Rána* √RAN [UT, VT47, MR] } Jména znamenají „stříbrná záře“ a „poutník“.
- město** *osto* √OS [Et], √OSOT [WJ], ve slož. *-os(t-)*, *-osto* [UT, S], *pellě* √PEL² [QL], s věží *minassě* √MIN [VT42] } Všechny výrazy jsou asociovány s opevněním.
- mez** } Viz „hranice“.
- mezi** stejnými *enel* √ENEL [VT47], jinými *imbě* (+duál), *imbi* √IM [RGEO, PE17, VT47], *imíca* (+plurál) [VT43] } *Enel* je prvek mezi dvěma prvky v řadě. Ostatní se týká prostoru či objektu mezi jinými objekty. *Imbě* je mezi dvěma, *imbi* mezi více. *Imbit* zcela samostatně „mezi dvěma objekty“ [PE17].
- míč** *cóma* √KOM [QL]
- míchat** *quir-*, min. *quindě* √KWID [QL]
- míle** *lár* [UT] } Núm. délková jednotka (asi 4,8 km); pův. přestávka, jež se dělá po ujití této vzdálenosti.
- milenec** *melindo* √MEL [Et]
- milenka** *melissě* √MEL [Et]
- milovaný** *melda* √MEL [Et, LR, PE17], jediný *eremelda* √ER [PE17]
- milovat** *mel-* √MEL [Et, VT49, QL], *melya-* [PE17]
- milující** *méla* √MEL [VT39] } Hom. *méla*, přít. č. „miluje“.
- milý** *moina* √MOJ [Et], něžný *moica* [GL]
- mimo**, vně *ara* √AR¹, AD² [Et, VT49], kromě *hequa* √3EK [WJ], *enga* [LR]
- mince** zlatá *culusta* √KUL [QL], stříbrná *telpilin* √KJELEP [QL]
- minulost** *yárě* √JA²+RE, *yalúmě* √JA²+LU¹, *vanwiě* √WAN² [Et]
- minulý**, ztracený *vanwa* √WAN² [Et, QL]
- mír** *ruin* √RU3 [QL], *sérě* √SED [Et]
- míra** *lesta* [LR] } Hom. *lesta-* „opustit“.
- mísa** *salpa* √SALAP [QL]
- místnost**, pokoj *sambě* √STAB [Et, QL]
- místo** určité *men* √MEN¹ [Et]
- mistr** *aráto* √AR³ [S]
- mít**, *vlastnit harya-* √JAR [Et] } Nejde-li vyloženě o vlastnictví, je možná vhodně použít opis se sl. „být“ a os. zájmenem: **ěa/ná nin, ninna, óni* „je pro mě, ke mně, se mnou“, objekt je podmětem [Let]. Jako zápor se používá sloveso *pen-* „postrádat“.
- mládí** *nésě*, *nessě* √NETH [Et], *víriě* √WIR² [VT46], *víně* √WIN [VT47, PE17], svěžest *ven* √GWEN, síla a nový život *laito*, *laisi* √LAJ [QL]
- mladý** *vinya* √WIN [PE17], *nessa*, mladě vypadající *nessima* √NETH [Et] } *Vinya* používáno především ve významu „nový“.
- mléčný** *ilimba* √ILIM [QL]
- mléko** *ilin* (*ilim-*) √ILIM [QL]
- mlha** *hisiě* √KHITH [RGEO, S, PE17], *hiswě* [Et], lehčí *hisiě* [Et]
- mlít** *mul-* √MUL [QL]
- mluvící** *quetsa*, *quetsima* √KWET [QL] } Přesněji „mající schopnost řeči“, ale též „výřečný“.
- mluvit**, říkat *quet-* √KWET [VT41, PE17, QL]
- mlýn** *mulmin* √MUL [QL]
- mlýnář** *mulmar* √MUL [QL]
- mnoho** poč. mn. *olli*, nepoč. *olda*, samostatně **oltě* √OL² [QL]; předp. *lin-* √LI [Et] } *Olli orní*; *olda tavar*; *oltě quétina*. – „Mnoho stromů; mnoho dřeva; mnoho [bylo] řečeno“. *Lintyulussëa* – „s mnoha topoly“.
- mnohokvětý** *lilótëa* √LI+LOT [VT42]
- mnoholistý** *lillassëa* √LI+LAS¹ [MC]
- množství**, velké *hosta* √KHOTH [Et], úvě √UB¹ [Et], *rimbě* √RIM¹ [Et, PE17, S] } *Rimbě* = též „zástup, dav“.
- moc** *melehtë* √MBELEK [PE17], n. nadvláda *túrě* √TUR [Et, QL]
- moci** *ec-* √EK² [VT49], fyzicky *pol-* √POL¹ [VT41], smět *lerta-* √LER [VT41] } *Ec-* se používá ve zvláštní vazbě: *ecě nin carě sa* – „mohu to udělat“. Vyjádření možnosti je též možné opisem s částicí *ce* „asi, možná“.
- mocný** *meletya* √MBELEK [WJ], bás. *túrëa* √TUR [QL], jako Valar *valya* √BAL [Et]; velikostí či silou *taura* √TUR [Et, VT39], *melehta* √MBELEK [PE17]
- modlit se** *arca-* √RAK² [VT43]
- modlitba** *cyermě* [UT], *arcandě* √RAK² [VT44] } *Eru-cyermě*, númenorejský nábož. svátek.
- Modré hory** *Lúnorontí* √LUG²+OROT [Et]
- modrošedý** **vindě* (*vindi-*) √WIN² [Et, VT46]
- modrozelený** *ninwa* √NIN² [QL]
- modrý** *luině* (*luini-*) √LUJ [PE17, VT48, RGEO], ve slož. *-luin* [S]; *lúně* (*lúni-*) √LUG² [Et], jako nebe *helwa* √3EL [Et]
- modřín** *fině* √SPIN [Et, QL, PE16], *pimpevinně* √PIP [QL]
- mohutný** *taura* √TUR [VT39, Et], *melehta* √MBELEK [PE17]
- mohyla** *hahta* √KHAG [Et]
- mokrý** *linquě* √LIKW [Et], *mixa* √MISIK [Et], *nenya*, *néna* √NEN [PE17] vodnatý *nenda* [Et, PE16]
- Morgoth** *Moringotto* √MOR+ŇGOTH [MR, VT49], *Moricotto* √MOR+KOTH } „Černý nepřítel“. *Melko*, *Melkor* √MBELEK+OR je též q., „Ten, jenž povstává v moci“.
- moře** *ëar* √GAJAR, AJAR [LotR, PM, Et] } Varianta *airě* (např. v *Alatairě*) se samostatně nepoužívala kvůli shodě s výrazem „posvátný“ [PE17].
- mosaz** *calas(s-)* √KAL [QL]
- mosazný** *calasca*, *calassina* √KAL [QL]
- most** *yanwě* √JAT [Et, VT49], *yanta* √JAT [LotR] } *Yanta* může znamenat též „jho“.
- motýl** *wilwarin* √WIL [Et, MC, QL]
- moudrost** *ňólě* √ŇGOL [Et, S], tajná *ňolwě* [Et]; *issě* √IS [QL]
- moudrý** o osobě *ňóla* √ŇGOL [Et], *saira* √SAJ [Et], *isqua* √IS+KWA [QL], o myšlence, rozhodnutí *saila* √SAJ [VT41]
- moucha** *itsě* √ITIS [QL] } Možná lze použít i pro jiný obtížný hmyz.
- mouka** jemná *mulma* √MUL [QL], *mulě* [PE17], hrubá *porě* √POR [Et], ovesná *polenta* √POL² [QL]
- možná** *ce*, *cé* √KE² [VT42, 49]
- mrak** bílý *fanya* [PE17], *fána* √SPAN [RGEO, Et, VT46], temný *lumbo* √LUM, DUB [QL, MC], hodně temný *ungo* √UŇG [Et]
- mramor** *alas(t-)* √GALAS² [QL, GL]
- mramorový** *alasta*, podobný mramoru *alasca* √GALAS² [QL]

mráz *nixë* √NIK¹ [WJ]
mrholení *timpinë* √TIP [QL], *rossë* √ROS [Et] } *Rossë* = též „rosa“.
mrtvola *loico* [MC], *quelet(s-)* √KWEL [Et]
mrtvolný *qualmëa* √KWAL [QL]
mrtvý přirozenou smrtí *firin* √PHIR [Et], v bolestech *qualin*, *qualina* √KWAL [Et, QL], *zvadlý hessa* √KHETH [QL]
mrznout *nicu-*, min. -ně √NIK¹ [WJ, PE17] } Používá se bez podmětu: *Ettë niquë.* – „Venku mrzne.“
mstítel *paimar*, *pairëmo* √PAJ [QL]
mučit *ñwalya-* √ÑGWAL [Et], *angaitya-* √ÑGAJ [QL]
mudrc, učelec *ingolmo* √ÑGOL [WJ], *ingólemo* [PM]
můj *ninya* √NI² [LR], -*nya* [LotR, FS, VT49]
muka *ñwalmë* √ÑGWAL [LotR], *ungwalë* [Et]
mumlání *quirquirindë* √KWIS [QL]
mumlat, šelestit apod. *quir-*, *quisquir-* √KWIS [QL]
můra *malo* (*malu-*) [QL]
muž *nér* (*ner-*) √NDER, NER [Et, VT49, MR], *vëo*, *vëaner* √WEG, silný *nerdo* √NER [VT47]; manžel *venno* √BES [Et, VT45] } Od *vëo* je odvozena přípona muž. jmen -wë. Viz též „samec“.
mužiček *nercë* √NER [VT47]
mužnost, mužná síla *vië* √WEG [Et] } Též mužský pohlavní úd. [PE16]
mužný *vëa* √WEG [Et], *nerëa* √NER [QL]
my -*lmë*, **elmë* [LotR, VT49], -*mmë*, *emmë* [WJ, VT43]; *me* √ME [VT44, 49]; -*lwë*, -*lvë*, **elvë* [VT43, 49], *ve* √WE¹ [VT49] } Podrobněji viz tab. v Gramatice.
mýdlo *lipsa* √LIB² [Et], *poimë* √POJ [QL]
mys *nortil* √NDOR²+TIL¹ [VT47], *mundo* √MBUD [Et] } *Mundo* též „čumák“.
mysl *sáma* √SAM [VT39, 41, 49], *sanar* √SAN [VT41]; *indo* √INID [PE17]
myslet **san-* √SAN [VT41]
myšlenka *sanwë* √SAM [VT39, 41], *nápad nōa*, *nó(w-)* √NOW [Et]
mýt *allu-* √ALU, *sov-* √SOW [QL]
mytí *allumë* √ALU, *sovallë* √SOW [QL]
mžourat *tihta-* [MC]

n

na předl. *pa*, *pá* √PA [VT43, 49] } Též se používá jako předl. „o“. Lze použít také místní pády.
nabírat kapalinu *calpa-* √KALAP [Et]
náčelník *haran* (*harn-*) √ZAR [Et]
načež, nato *epeta*, *epta* √EP+TA¹ [VT49]
naděje **amatirë* √AM²+TIR [B.S.], hluboká *estel* √ESTEL [WJ, MR] } *Amatirë* = „Očekávání dobrého, jež, ač nejisté, má základ ve známých skutečnostech.“ *Estel* nepotřebuje zkušenost, ale je založeno na víře v Jediného.
nádhera, sláva *alcar*, *alcarë* √AKALAR [WJ, VT47, Et] } Pův. význam „záře“.
nádherný *alcarin*, *alcarinqua* √AKALAR [Et, PE17]
nadměrný *maira* √MAJ [QL]
nádoba na vodu *calpa* √KALAP [Et, QL]
nadvláda *túrë* √TUR [Et, QL] } Též „vítězství“.

nafukovat *pusulta-* √PUS² [QL]
náhrdelník *firinga* [GL]
nahý *helda* √SKEL [Et], *falca* √PHAL² [QL], *parca* √PAR¹, *parně* √PARAN [PE17] } *Parca* v jiném významu „suchý“ [Et].
najít *hir-* √KHIR [RGEO, PE17], *tuv-* [LotR] } Sloveso *tuv-* je doloženo i ve významu „přijmout“ [QL].
nákaza *quolúvië* √KWOL [QL]
nakažlivý, zhoubný *quolúva* √KWOL [QL]
náklad, břemeno *cúmë*, *cumbë* √KUM [QL] } *Cumbë* může znamenat též „hromada, návrší“ √KUB.
nakládat I. **cumya-* √KUM [Q.] II. potraviny *tarqua-* √TARAK [QL]
nálada *inwis(s-)* √INID+WIS² [PE17], *inwis(t-)* [MR]; vzrušená, nadšená *inwalmë* √INID+GWAL [PE17] } „Změna mysli“, „vzrušení mysli“.
naléhavost *hormë* √KHOR [Et]
namodralý *luinincë* (-*inci-*) √LUJ+NIK² [VT48] } Zdrob. přípona -*incë* je takto produktivní zřejmě i pro ostatní barvy.
námořník *ciryamo* √KIR [UT], *ciryaquen* √KIR+KWEN [WJ], *ciryando* [PE17] } Je znám též kenning *Eärendilyon*, „Eärendilův syn“ [QL].
naopak *úsië*, *úsir* √GU+SI [VT49] } Vlastně zápor od *sië*, „tak“.
nápad *nōa*, *nó(w-)* √NOW [Et]
nápadný, výrazný *minda* √MIN [Et]
napjatý *tunga* √TUG [Et] } O strunách, „zvukný“.
narcis žlutý *cancale malina* √KAK, MAL² [QL] } „Žlutý smích“.
narodit se *nosta-* √NO¹ [PE17]
narození *nosta* √NO¹ [QL] } Zákl. význam je „zrození“.
náruč *súma* [MC]
nárek *nairë* √NAJ [Et]
nařídít, rozkázat **can-* √KAN² [H.F.]
naříkat *naina-* √NAJ [Et]
násilný, drsný *naraca* √NARAK [Et]
následovat *hilya-* √KHIL [Et]
násled(ov)ník, nástupce *neuro* √NDEW [Et], *hildë* √KHIL [LotR] } Odtud i *Hildor* či *Hildi*, „Lidé“.
nástroj *carma* √KAR, *tamma* √TAM² [PE17], *yaima* [GL]
náš, **naše** -*lma* √ME [LotR, VT49], -*mma* [VT43, 49], -*lwa*, -*lwa* √WE¹ [LotR, VT49]; *menya* √ME [VT43], **wenya* √WE¹ [Q.] } Hom. *wenya* „zelený“. Více v tabulce v Gramatice.
natahovat, prodlužovat *taita-* √TAJ [Et]; **natahovat se**, dosahovat *rahťa-* √RAK² [QL]
natékat, tloustnout *tiuya-* √TIW [Et]
nátlak *mausta* √MBAW [Et], *sahtië* √THAG [VT43], ke zlému *úsahtië* [VT43] } *Sahtië* = „nátlak, nucení udělat něco proti své vůli n. vědomí“. *Mausta* je možná spíše o pudech vnitřních.
navíc, nadto *entë* √ENET [VT47] } Hom. *entë*, důrazné zájmeno „my“.
navoněný *nardilëa* √NARAD [QL]
návrat *entulesë* √EN¹+TUL [UT] } Jméno Věanturovy lodi.
navrší *tundo* √TUN [Et], *cumbë* √KUB [Et], oblé *coron* √KOR [S] } *Coron* znamená i „koule“ [Et].
navždy, navěky *oialë* √OJ¹ [RGEO], *tennoio* [UT]
náznak, nápověda *nauma* √NAW [QL]

- naživu** *coina* √KOJ [QL] } Též *cuina* [Et] – ke koř. KOJ a KUJ viz Kořenovník.
- nažloutlý** *malwa* √MAL² [QL]
- ne la, lá** √LA [Et, VT42, 45], **ui** √GU [VT49], důrazně *lala* [Et], *uito* [VT49]; v zákazu, odmítnutí *áva, avá* √AB, *vá* √BA [WJ, PE17], *ala, ála* √AL [VT43, 44]; předp. *la* [VT42], *al(a-)* [Et, VT42], *ava-* [WJ], *ú-* [Et, VT39]; záp. pomocné sloveso *ua-* [PE17], *um-* √UM¹ [Et]
- nebe**, oblast mraků *hellë* √3EL [Et], *fanyarë* √SPAN [MC], vzduch *vilya* √WIL [LotR, QL]; oblast hvězd *Menel* √MEN¹+EL [LotR, SD, VT43], *Ilmen* √GIL+MEN¹ [Et], *Elenarda* √ELEN+GAR; *Tar-menel* √TAR¹, menší klenba nad Valinorem *Nur-menel* √NUR¹ [PE17] } „Metafyzický“ pojem (např. sídlo Boha) je *Menel*.
- nebeský** *menelda, meneldëa* √MEN¹+EL [VT43]
- nebezpečí** *raxë, raxalë* √RAK¹ [VT44]
- nebezpečný** **raxëa* √RAK¹ [H. F.]
- nebo** *hya* √KHJA [VT49], *var* [QL]
- neboť** *an* √AN¹ [RGEO, PE17] } Pův. význam „dále, navíc, nadto“.
- něco** *ma* √MA² [VT42, 49] } Stejně znějící slovo √MA¹ se ale někdy používá jako zájm. „co?“ nebo tázací částice.
- nečinnost** *lacarë* √LA+KAR [VT42]
- nečistý** *vára* √WA3 [Et], *saura* √THUS [Et]
- nedávno** **sintanëya* √STIN+NA²+JA² [H. F.]
- nedostatečný** *ufárëa* √GU+PHAR [LR]
- nedostatek** *mangë* [QL]
- neduživý** *engwa* √GEŇG [Et] } Odtud i *Engwar*, pojmenování rasy lidí.
- nehet** *nyelet (nyelex-)* √NJELEK [PE15]
- nej-** } Velká míra vlastnosti se vyjádří předponou *an-* k příd. jm. [Let]. Superlativ se vyjadřuje stejným tvarem, s nějakým upřesněním.
- nejasný**, **bledý** *néca* [MC]
- Nejvyšší** mn. *Aratar* √ARAT [WJ] } Tak se označují hlavní Valar a Valiër.
- někdo** *quen, quén (quen-)* √KWEN [WJ], *mo* √MO² [VT42, 49] } Všeobecný podmět: *quen carë, queni carir* – „dělá se“.
- nelíbit se**, nemít rád *nas-* √NAS² [QL] } Používá se s dativem: *Hrivë nin nasë.* – „Nemám rád zimu.“
- nelítostný** *sincahonda* √SINIK+KHON [LotR, SD] } V PP přeloženo „kamenosrdcatý“.
- Němec** *Calimbar(d-)* [QL] } „Barbar“. Psáno za 1. světové války, proto to nelichotivé pojmenování.
- Německo** *Calimban(n-)* [QL]
- nemoc** *quolu* √KWOL [QL]; *lívë* √SLIW [Et], *quámë* √KWAM [Et, QL]; *caimassë* √KAJ [Et] } *Lívë* a *quámë* je spíše lehčí nemoc, nevolnost; *caimassë* znamená vlastně „ležení v posteli“.
- nemocný** *quolda* √KWOL [QL], *laiwa* √SLIW [Et], *quámëa, quamba* √KWAM [QL]; *caimassëa, caila* √KAJ [Et, VT45]
- nemožný** } Pro věc či činnost absolutně nemožnou ve světě, který stvořil Eru, existuje výraz *únat* √GU+NA² [VT39].
- nemoudrý** *alasaila* √AL+SAJ¹ [VT41, 42]
- němý** *úpa* √OP [PE17]
- nenasytný**, chamtivý *milca* √MIL¹, MILIK [Et]
- nenáviděný** *tevin* √TEB [QL]
- nenávidět** *tev-* √TEB [QL], *yelta-* √DJEL [Et], *feuya-* √PHEW [Et] } *Yelta-* a *feuya-* se pojí s počitem hnusu, odporu.
- nenávisť** *tévië, tempë* √TEB [QL], *yelmë* √DJEL [Et]
- nenávisťný** *sancë* [QL]
- neobdělaný**, ležící ladem *falin* √PHAL² [QL]
- nepočítaný** *únótëa, únótë* √GU+NOT [VT39, PE17]
- nepopsatelný** *únyárima* √GU+NJAR, *úquetima* √GU+KWET [WJ] } *Úquetima* též „nevyslovitelný“ (co se ústům nedaří vyslovit).
- nepřátelský** *cotya* √KOT¹ [Et]
- nepřátelství** *cotsë* √KOT¹ [VT45]
- nepřítel** *cotumo* √KOT¹ [Et], **cotto* [VT49]
- nerost**, ruda **sinquë* √SINIK [QL]
- nesčetný** *únótima* √GU+NOT [RGEO, PE17, VT39], *avanótë* √AW²+NOT [Et, VT49]
- nesmrtelný** *ilfirin* √LA+PHIR [Et]
- nesnesitelný**, strašný *naira* √NAJ, NDAJ [PE17]
- nést** *col-* √KOL [LotR] } Podle *Cormacolindo*, „Ten, který nese Prsten“.
- nestvůra** *ulundo* √ULUG [Et], *rauco, arauco* √RUK [WJ, Et], *úvanimo* √GU+BAN [Et, QL], *úvano* [PE17] } Poslední výrazy označují tvory vypěstované Melkorem v protikladu k *vanimor*, „krásným“, totiž dětem Ilúvatarovým.
- nešika**, moula *auco* [QL]
- nešikovný** *úmaidë* √MA3 [PE17]; nevhodný (o věcech, situacích) *auqua* [QL]
- netík** (druh kapradiny) *eldasilque* √ELEN [QL] } „Elfi ka-deř“.
- netopýr** *quildarë* √KWILID [QL]
- neúplný** *penya* √PEN² [VT39] } *Penyë tengwi* jsou slabiky, jež neobsahují před samohláskou žádnou souhlásku.
- neustálý** *vorima* √BOR [Et]
- nevázaný**, nekontrolovaný *ráva* √RAB¹ [PE17]
- nevolník**, otrok *mól* √MO⁴ [Et, VT43]
- nevolnost** *quámë* √KWAM [Et, QL], *lívë* √SLIW [Et]
- nezahalený** *úfanwëa* √PHAN¹ [PE17]
- nezkažený** *alahasta* [MR] } *Arda Alahasta* je svět podle myšlenek Valar, na nichž nemá Melkor žádnou účást.
- neznělý** *ómalóra* √OM+LO [VT45] } Možná. Nebo jednoduše „němý, mlčící“.
- než lá** √LA3 [PE17], **or* √OR [L. F.], *epë* √EP [VT42, PE17] } Srovnávací předložka: *alta or/epë imbilincë* – „větší než vrabec“, dosl. „velký nad vrabce, před vrabcem“.
- něžný** *amalda* √MEL [QL], *moica* [GL]
- nic** *munta* [PE14]
- nifredil** **ninquiraitil* √NIKW+TIL [Q., PE17] } Bílá zimní květina.
- nít** *nemba* √NEM [QL]
- nitro**, jádro *endë* √ENED [Et]
- noc** *lómë (lómi-)* √DO3 [Et, PE17, S], jedna *ló* [Et]; černá *móré* √MOR [Et, QL]
- Nogrod** *Návarot* √NAB+ROT [WJ] } Trpasličí město zvané v Kh *Tumunzahar*.
- noha** celá *telco (telcu-)* √TELEK [PE17, Et], od kotníku dolů *tál (tal-)* √TAL [Et, VT49], *tala* [QL, VT49] } *Telco* možná znamená taky „kmen“.
- normální**, pravidelný *sanya* √STAN [Et]
- nos** *nengwë (nengwi-)* √NEŇ [Et], *súnë* √THU, SU [QL, PE16], zvířecí *mundo (mundu-)* √MBUD [Et]
- nosní**, **nosový** *nengwëa* √NEŇ [Et]
- nouze**, potřeba *maurë* √MBAW [Et]

nov *ceuran* √KEW+RAN [VT48] } „Obnovený Měsíc“ (*Rána*).

novinky mn.č. **vinyar* √WIN [C.H.], **sinyar* √SI [B.S.] } *Sinyar* podle sind. *siniath*.

nový *vinya* √WIN [UT, S], aktuální *sinya* √SI [Et], čerstvý *céva* √KEW [VT48]

Nový rok 1. den roku *yestarë* √JESSET+RE [LotR], *vinyarië* √WIN+RE [PM]

nutit *mauya-* √MBAW [Et] } Často se používá v neos. vazbě: *Mauya nin auta*. – „Musím odejít.“

nutkání, nucení *mausta* √MBAW [Et]

nůž *sicil* √SIK [Et] } Těž „dýka“.

nymfa, mořská víla *falmarin(d-)* √PHAL [Et], *wingil(d-)* √WIG¹ [QL], od toho bytost mužského rodu *falmar* [Et]

nýt *tanca* √TAK [QL] } Hom. *tanca* „upevněný, jistý“.

O

o předl. *pa*, *pá* √PA [VT44] } Pouze ve smyslu „týkající se“.
Parma pa aldar – „Kniha o stromech“.

ó *a* [LotR, VT44] } Vokativní částice.

oba *yúyo* √JU [Et]

obdarovat *anta-* √AM² [PE17] } Koho čím. Pojí se s akuzativem a instrumentálem jako v češtině.

obětovat **yac-* √DJAK [H.F.]

oběť **yanca* √DJAK [H.F.]

obíhat, otáčet se *pel-* √PEL¹ [Et]

občerstvovat *loita-* √LAW¹ [QL] } Hom. *loita-* √LOJ „chybovat“.

obdivuhodný, skvělý *maira* √MAJ² [PE17]

obchod jeden *quapta* √KWAP [QL]; obchodování *mancalë* √MBAKH [Et], *quampalë* [QL]

obchodník **mancar* √MBAKH [Et], podomní *quampo* √KWAP [QL] } *Mancar* upraveno z *macar*.

obchodovat *manca-* √MBAKH [Et], handlovat *quap-*, *quampa-* √KWAP [QL]

obkroužit, opásat *quilta-* √KWILIT [QL]

oblak v. „mrak“

oblázek *lallë* [QL]

obilí, úroda *yausta* √JAB [QL]

oblast *ména* √MEN¹ [Et], *arda* √GAR [WJ]; *yondë*, ve slož. *-ion*, *-iondë* √JOD [PE17] } *Arda* = též „říše“ [Et]. Jako vlastní jméno „svět, země“. *Yondë* „rozlehlejší oblast se zřetelnými přírodními hranicemi (hory, řeky)“.

obléci *vaimata-* √WAJ [QL]

obleva, tání *tiquilë* √TIKW [QL]

obloha v. „nebe“

oblouk *cú* √KU3 [Et], *lúva* √LU², LUB² [LotR, PE17] } *Cú* zřejmě může znamenat taky „luk“; *lúva* ne, alespoň v PE17 je to výslovně psáno.

obnažit, svléknout *avalta-* √PHAL² [QL]

obnovení *ceulë* √KEW [VT48]

obnovený *ceura* √KEW [VT48], *vincarna* √WIN+KAR, *envinyanta* √EN¹+WIN [MR]

obnovit *ceuta-* √KEW [VT48], *envinyata-* √EN¹+WIN [MR] } Druhý z výrazů se také překládá jako „uzdravit“.

Obnovitel *Envinyatar* √EN¹+WIN [LotR] } Aragornovo epesë.

obouruký *ataformaitë* √AT²+PHOR+MA3 [VT49] } Tj. vládnoucí stejně levou jako pravou rukou. Podst. jm. k tomu je *ataformo*.

obr *norsa* √NOROTH [Et]

obrácený nazpět *nanquerna* √NDAN+KWER [VT49], vzhůru nohama *nuquerna* √NU+KWER [LotR]

obraz *emma* √EM² [PE17]

obrovský *haura* √KHAW¹ [PE17], *taura* √TUR [WJ], *úvëa* √UB¹ [Et] } *Úvëa* znamená taky „hojný“.

obtěžovat **tarasta-* √TARAS [L.F.]

obtíž **taryassë* √TARAG [B.S.] } Podle sind. *tarias*.

obtížný, naložený *cumba* √KUM² [QL]

obtížně jako předp. *hrai-* √SRAG, *ur-*, *uru-* √GUR [PE17] } Doloženo např. v *hraicë* „špatně viditelný“.

obtížný *hraia*, *hranga* √SRAG; *urda* √GUR, *urcarnë*, *urucárima* √KAR [PE17]

obvaz, pruh látky *lapil* √LAP [QL]

obvyklý *sanya* √STAN [Et], *senya*, *senwa* [VT49]

obydlí *már* (*mar-*) √MBAR [VT45, 47], *mar(d-)*, *marda* [PE17]

obyvatel *mardo* √MBAR [QL]

ocas **pimpë*, svěšený *pimpilin* √PIP [QL] } *Pimpë* upraveno z *pint* (*pimp-*).

oceán *eäron*, *airon* √GAJAR [PE17]

ocel *eren*, *yeren* √GEREN [QL], *yaisa* [QL]

očišťující *sovalwa* √SOW [QL]

od *va* √WA² [VT43, 49], *ho* √30 [Et], *lo*, *ló* √LO [VT45, 49]; předp. *au-* √AW¹, *hó-* √30 [WJ]; konc. ablativu *-(e)llo* √LO [Pl, RGEO], genitivu *-o* √30 [WJ] } *Lo* se též používá jako předložka pro činitele v pasivní větě. Slovesná předpona *au-* vyjadřuje pohyb směrem od mluvčího, *hó-* k mluvčímu.

odčinit, vrátit *nancar-* √NDAN+KAR [PE17]

oddíl vojenský *hossë* √KHOTH [QL]

odejít *auta-* √AW¹ [WJ, PE17], *vanya-* √WAN² [Et] } *Autá* má min. č. *öantë*, *avantë* jde-li o smysl fyzický, *vánë* a arch. *anwë*, je-li to míněno přeneseně.

odfrknout, fouknout *pus-* √PUS² [QL]

odfrknutí *pussë* √PUS² [QL]

odchod, odjezd *lenwë* √LED [PE17]

odkud táz. *mallo* √MA¹+LO, vztaž. *yallo* √YA¹+LO [H.F.]

odložit, opustit *hehta-* √3EK [WJ]

odmítnout *váquet-* √BA, KWET [WJ], *avaquet-* √AB, KWET [Et] } Obojí může zároveň znamenat i „zakázat“.

odpočinek, klid *séré* √SED [Et, LR], jméno Valië *Estë* √ESED [WJ, Et]

odpočívající *senda* √SED [Et]

odpočívát *ser-* √SED [Et]

odporný *yelwa* √DJEL [Et], *saura* √THUS, THAW, SAW¹ [Et, PE17]

odpověď *nanquenië* √NDAN+KWE [VT26]

odpustit *avatyar-* √AW¹+KJAR [VT43], *lehta-* √LEK [L.F.] } Základním významem *lehta-* je „povolit, uvolnit“.

odřený, bolavý *sastya* √SISIT [QL]

odříznout, odkrojit ap. *aucir-* √AW¹+KIR [WJ]

odtamtud *tó* √TA¹+30, *talo* √TA¹+LO [VT49] } Hom. *tó* √TOW „vlna“.

odtud *sio* √SI+30, *silo* √SI +LO [VT49]

odvaha *verië* √BER [Et]

- odvázat se** *verya-* √BER [Et] } Hom. „oženit se, vdát se“.
odvážný, smělý *verya* √BER [Et]
- oharek** *yulma* √JUL¹ [Et] } Hom. *yulma* √JUL² „číše“. HKF pro odstranění homonymie upravuje slovo pro „oharek“ na **hyulma*.
- ohěň** *úr* √UR¹ [Et], *uru* [QL], *ruině* √RUJ [PE17], *nár* √NAR¹ [PE17]; posvátný *Sá* √SA3 [QL]
- ohniště** **narmen* √NAR¹+MEN¹ [L. F.], *ruimen* √RUJ [PE17]
- ohnivý** *uruitě*, *úruva* √UR¹ [Et], *urúva* [QL], *ruína* √RUJ [PE17], o barvě *narwa* √NAR¹ [Et]
- ohrada** n. ohrazená plocha *panda* √PAD [Et], kruhová *corin* √KOR [Et], pro zvířata *pelma* √PEL² [QL], pro ovce *móalin* √MAW [QL]
- ohradit** **pelta-* √PEL² [Q.] } Upraveno z *pel-* [QL] kvůli shodě se slovesem „otáčet se“.
- ohraničený** *lanwa* √LAN¹ [VT42], *yonda*, *yonna* √JOD [PE17]
- ohraničit**, vymežit *lanya-* √LAN¹ [VT42], *yor-*, min. *yóřě*, zast. *yondě* √JOD [PE17]
- ohrazený** *pelin* √PEL² [QL]
- ohřívát**, péci na slunci *asta-* √AS¹ [PE17]
- ochablost** *quinelē* √KWIKW [QL]
- ochablý** *quinelēa* √KWIKW [QL]
- ochmýřený** *tilinya* √TIL² [QL]
- ochudit**, zbavit *oista-* √OJ² [QL]
- okno** *lattin* [QL], **henet(s-)* √KHEN [B. S.] } *Henet* podle sind. *heneth*.
- oko** *hen(d-)*, du. *hendu* √KHENED [Et], při pletení *quintyě* √KWIT [QL]
- okolnost** *ambarma* [VT26]
- okouzlit** *luhta-* √LUK¹ [Et]
- okraj** *réna* √REG [Et], *ríma* √RIM² [Et]
- okrový** *marya* √MAD [Et] } Těž „bledý“.
- okřídlený** *wilda* √WIL [QL], *rámavoitě* √RAM¹ [QL]
- okurka** *colosta* [QL]
- olej** *millo* [PE13]
- olověný** *canuva*, *canuina* √KANU [QL]
- olovo** *canu* √KANU [QL]
- olše** *ulwě*, *uluswě* [QL] } Zřejmě souvisí s kořenem UL. Příd. jm. „porostlý olšemi“ je *ulwěa*, *uluswěa* [QL].
- oltář** **yangwa* √DJAK [H. F.]
- omdlévat** *fanta-* √PHAN² [QL] } Těž „usínat“.
- omezený**, ohraničený *lanwa* √LAN¹ [VT42] } Hom. *lanwa* „tkalcovský stav“ √LAN².
- on**, **ona** **eryě*, v příp. **-ryě*, *-s* √SE [LotR, VT49] } Nerozlišuje rod. Staré *-ro* [LR] jen „on“, možná tedy **-rě* „ona“; ale toto rozlišování Tolkien patrně opustil.
- onen** *yana* √JA² [Et] } Se vztahem k minulosti, k předešlému.
- oni**, **ony** v příp. *-ltě* [VT49], *-ntě* [UT, VT49]; všeob. podmět, mn. *queni* √KWEN [WJ]
- onyx** *nyelecca* √NJELEK [PE15]
- opakování**, neustálé *vorongandelē* √BOR+ŃGANAD [Et] } „Brnkání na jednu strunu“.
- opakovat**, zdvojit *tatya-* √TAT² [Et], říci znovu *enquet-* √EN¹+KWET [PE17]
- opásat**, obklíčit *quitta-* √KWILIT [QL]
- opeření** *pilintelē* √PIL¹ [QL]
- opět** *ata* √AT² [Et], předp. *at-*, *ata-* √AT² [Et], *en-* √EN¹ [RGeo, UT]
- opilý** **limpunqua* √LIP+KWA¹ [H. F.]
- oplatit** zlé i dobré *accar-*, *ahtar-* √AT²+KAR [VT49], jen zlé *paitya-* √PAJ [QL]
- oplyvající** *úměa* √UM² [PE17]
- opora**, podpěra *tulco* (*tulcu-*) √TULUK [Et]
- opotřebovaný** *yerna* √GJER [Et]
- opotřebovat (se)** *yerya-* √GJER [Et]
- opovrženímhodný** *faica* √SPAJ [Et], *retima* √RET [QL]
- opustit**, odložit *hehta-* √3EK [WJ], zradit **avarta-* √WAR [L. F., B. S.]
- opuštěný** *úna* √GU [VT39, PE17], *erda* √ER [QL]
- oranžový** *culuina* √KUL [Et], *culurinda* [QL]
- orat** *hyar-*, min. *hyandě* √SJAD [Et, QL] } Snad. Základní a doložený význam je „rozřínat“.
- orel** *sorně* √THORON [Et, QL], *soron* (*sorn-*) [Et], *sorno* [Let]
- Orion**, souhvězdí *Menelmacar* √MEN¹+EL+MAK, *Telumehtar* √TELU [LotR, Et, WJ] } *Telumehtar* je starší jméno.
- osený** *nítě* √NEJ [Et]
- orech**, oříšek *cotě* √KOT² [QL]
- orechový** **cotsěa* √KOT² [QL] } Pak ještě existuje příd. jm. *cotsivoitě* „plodící ořechy“ [QL].
- osada** opevněná zdí *opelē* √PEL², *peler* √PELES [Et]
- osamělý** *eressěa* √ER [Et, S, QL], *erinqa* [VT42] } *Tol Eressěa*, „Osamělý ostrov“.
- osm** *tolto* √TOLOT [Et, PE17], *tolto* √TOLOD [VT48]
- osmina** *tolosta*, *tosta* √TOLOD+SAT [VT48]
- osmý** *toltěa* √TOLOT, *tolděa* √TOLOD [VT42]
- osoba** *quén* (*quen-*), ve slož. *-quen* √KWEN [WJ] } Nevztahuje se k rase ani k pohlaví.
- osobní**, soukromý *věra* √WE² [PM]
- ospalý** *lorda* √LOS¹ [QL]
- ostatní** *exa* √EKES [VT47]
- osten** *erca* √EREK [Et], *ecco* √EK¹ [Et, VT45]
- ostrážitý** *tirinwa* √TIR [QL]
- ostrov** *tol(l-)* √TOL¹, *TOL²* [Et, PE16], *tollě* [VT47, PE16]; obtížně dosažitelný *lóně* √LON¹ [Et]
- ostrovan** *tolloquen* √TOL¹+KWEN [P. T.]
- ostružina** *piucca* [QL, PE16] } Nebo jiný podobný složený plod.
- ostrý** *maica* √MAK [S], *aica* √AJAK [Et], *laica* √LIK [QL, Et], *tereva* √TER [QL], *nexa* [PE17] } *Aica* může znamenat i „strašný“ √GAJ¹, *laica* též „bystrý“.
- ostří**, čepel *hyanda* √SJAD [QL], zejm. meče *maica* √MAK [VT39], meče, bás. *russě* √RUS² [Et], *sekyry* *tálě* [PE13]
- osud**, úděl *maranwě* √MBARAT [Et], *marto* √MBARAT [QL]; dobrý *manar*, *mandě* √MANAD [Et], zvl. zlý či těžký *ambar(t-)* √MBARAT [UT, PE17, QL], *umbar(t-)* [Et, LotR]
- osvětlovat** *calya-* √KAL [Et]
- osvobodit** *etelehtha-* √ET+LEK [VT43]
- ošklivý** *úvanima*, *úvaně*, *úvaněa* √GU+BAN [VT39, PE17]
- otáčet** *quer-* √KWER [VT49], **otáčet se** *pel-* √PEL¹ [Et]; obojí *pir-*, rychle *pirpir-* √PIR [QL]
- otálet** *lenda-* √LEM [VT45] } Hom. *lenda* √LED „cesta, výprava“.
- otázka** **maquetta* √MA¹+KWET [D. W.]
- Otčenáš** *Átaremma*, *Ataremma* √AT¹+ME [VT43]

otec *atar* √AT¹ [Et, UT, PM] } Dále viz „táta“. Též *Atar* jako „Bůh Otec“ [VT44].
otevírání *latya* √LAT¹ [VT39], *pantiě* √PAT¹ [QL]
otevřenost *látie* √LAT¹ [VT39]
otevřený láta √LAT¹ [VT39, 41, PE17], *panta* √PAT¹ [Et, QL], doširoka *patsima* [QL]; o krajině *latin*, *latina* √LAT¹ [Et]
otevřít *latya-* √LAT¹ [VT41, PE17], *panta-* √PAT¹ [Et, QL], doširoka *palya-*, *palu-* √PAL [Et] } Kromě *latya-* zřejmě všechny výrazy mohou znamenat i „otevřít se“.
otrávit hloita- √SLOJ [PE17]
otrok, nevolník *mól* √MO¹ [Et]
otvor *assa* √GAS [Et], hladce probodnutý n. vyvrtný *terra* √TER [VT46]
ovce máma √MBABA [WJ], *möa* √MAW [QL]
oves polě √POL² [QL]
ovesný polina √POL² [QL]
ovládat, vládnout *tur-* √TUR [Et, PE17]
Oxford Taruhtarna √TAR³+TAR² [QL] } Je to doslovný překlad, znamená „Volský brod“.
ozvěna nalláma, *nallama* √NDAN+LAM [Et]
oženit se, vdát se *vesta-* √BES [Et], *verya-* [VT49] } *Vesta-* se pojí s akuzativem (tj. „vzít si za muže/ženu“), *verya-* s allativem. Hom. *verya-* √BER „odvážit se“.

p

pád lanta √DAT [Et, QL], *lantě* [S], zhroucení *atalantě* √TALAT [MC]
padat lanta- √DAT [Et, RGEO, MC]
pahorek oblý *nóla* √NDOL¹ [Et], *coron* √KOR [S] } *Coron* může také znamenat „koule“ [Et].
pach (neutrální výraz) *nus(t-)* √NUS¹ [QL] } L. F. podle *nísima* upravuje na **nis(t-)*.
palác túrion(d-) √TUR [QL]
palec nápo √NAP [VT47, 48], *tiútě* √TIW [QL], na noze *tal-tol* √TAL+TOL² [VT47] } Existuje ještě duální tvar *nápat* „palec a ukazovák“ [VT48].
palma paltyalda √PALAT+GALAD [QL]
paměťina maina √MAJ² [PE17]
pán heru √KHER [Et, PE17, QL], *hér* [VT41, Let], ve slož. *-her* [LotR], *-tur* √TUR [S], *-tar* √TAR¹ [S]; *arato* √ARAT [PE17] } Též *Héru* ve významu „Bůh“ [VT43].
Pán sudby Turambar √TUR+MBARAT [PE17, S] } Jméno Túrina.
panák (sklenka) *lipil* √LIP [QL]
panenka na hraní *toli*, *tolipincě* [QL]
panenství véně, *venessě* √WEN¹ [Et], *vendelě* [PE17, QL]
paní heri √KHER [Et, PE17, QL], *herúni* [PE17], *heruni* [QL]
panna vendě √WENED [PE17, Et, VT44]
panoš ohtar √OKOT [UT] } Tak v Númenorejském vojsku. Jinak může *ohtar* znamenat obecně „bojovník“.
pantofel patinca √PAT² [QL]
papír hyalin [PE16]
paprsek světla alca √AKAL [Et], slunečního *arma* √AS¹ [PE17]
pás, opasek *quilta* √KWILIT [QL]

pasivita cólě √KOL [QL]
pasivní cóleva √KOL [QL]
past neuma √SNEW [Et], *remma* √REM [VT42]
pást nes- √NETH² [QL], **narasta-* √NAD [B. S.] } Výraz *nes-* lze použít i jako „pást se“.
pastvina nesselě √NETH² [QL], *narassě* √NAS [B. S.] } *Narassě* je podle sind. *nadhras*.
pastýř lamandar √LAMAN [QL], ovcí *mavar(d-)*, *mavardo* √MBABA, *möar(d-)*, *möardo* √MAW [QL, GL]
pátek menelya √MEN¹+EL [LotR] } „Den nebes“.
pátý lempěa √LEPEM [VT42], zast. *lemenya* [VT42] } Ve vanyarské quenijštině *lepenya*.
pavouk liantě √SLIG [Et]
pavučina líně √SLIG [Et], *ungwě* [LotR] } *Ungwě* může znamenat též „šero“ [Et].
paže ranco (rancu-) √RAK² [Et]
pec urna √US¹ [QL]
pečí masta- √MBAS [Et]
peckovice pio [QL] } Obecné označení pro plod s peckou (švestka, třešeň ad.)
pěna winga √WIG² [MC], *wingě* [Et, QL], *fallě* √PHAL¹ [Et], mýdlová *poimině* √POJ [QL]
pěnit falasta- √PHALAS [MC]
perla marilla √MAR² [QL]
perlivý mirmila √MIR² [QL]
pero ptačí *quessě* √KWES [LotR, WJ, Et], *pilin(n-)* [QL]; na psaní *tecil* √TEK [Et, VT47]
peří, opeření *pilintelě* [QL]
pes huo √KHUG [Et], *röa* √GRAW [VT47], honící *ronyo* [ROJ¹] [Et], velký, lovecký *huan (hún-)* √KHUG [Et], divoký *savar* √SAW [QL]
pěst quárě √KWAR [VT47, PE17, PM], *quár* [Et] } Označuje především sevřenou ruku držící nástroj, spíše než pěst připravenou k bití.
pestrý, zdobený *quilin* √KWIL [QL]
pět čís. lempě √LEPEM [VT47, PE17, Et], *lemen* [VT48]
pětice maqua √MAJ³+KWA¹ [VT47] } „Celá ruka“ (se všemi pěti prsty). Duál *maquat* se používá pro skupinu 10 objektů.
pětina lepesta, *lepsat* √LEPEM+SAT [VT48]
pevnost (opevnění) *arta* √GARAT [Et], *carassě* √KAR [PE17], *osto* √OSOT [WJ] } *Osto* se asi častěji používá ve významu „město“. *Carassě*, „pevnost nebo sídlo obklopené valem či hradbou“.
pevný tulca √TULUK [Et], *tulunca* [QL]; *tanca* √TAK [Et]; *ronda* √RON²
píchat, bodat *nasta-* √NAS¹ [Et], *erca-* √EREK [Et]
pijan **yulmendil* √JUL²+NDIL [Q.], **yulmo* [P. T.]
pila sarma √SAR³ [QL], velká *carcasarma* √KARAK [QL]
pilíř tarma √TAR¹ [UT, S]
pilník n. škrabka *rasta* √RAD¹ [QL] } Hom. „tucet“ √RASAT [Et].
písař **tecindo* √TEK [M. B.]
písek litsě √LIT [Et], *tyussě* [PE16]
píseň I. lírě (líri-) √LIR [RGEO, PE17], *lirilla* [QL], **II. lindě** √LIN¹ [Et, PE17, S] } První základ zdůrazňuje text písně, druhý spíše melodii.
pískání simpisě √SIP [QL]
pískat na píšťalu *sip-* √SIP [QL]

- písmeno** Fëanorovo n. ob. *tengwa* √TEŇ, TEK [LotR, WJ], Et], Rúmilovo *sarat* √SAR² [WJ], runa *certa* √KIR [LotR, WJ]
- písmo** *tencelë* √TEK [Et] } Těž „pravopis“.
- pištec** *simpetar* √SIP [QL]
- pištění**, vysoký tón *quínë* √KWIN [QL]
- pištět** *quín-* √KWIN [QL]
- pištící** *quínëa* √KWIN [QL]
- pišfala**, flétna *simpa*, *simpina* √SIP [QL]
- pít** *suc-* √SUK¹ [Et], *yul-* √JUL² [PE17]
- pitka** *yulmë* √JUL² [WJ] } Hom. *yulmë* √JUL¹ cosi jako „rudý žár“.
- pláč** *nienië* √NEJ [L. F., QL] } Upraveno z *nyenyë*.
- plachta** *veluntë* √WELU [QL]
- plakat** *niena-* √NEJ [L. F., QL] } Upraveno z *nyëna-*.
- plamen** *nár*, *nárë* √NAR¹ [Et], *velca* [GL], rudý *rúnya* √RUN² [S], *runya* [PM] } Hom. *runya* √RUN¹ „stopa“.
- plandat**, viset *linga-* √LIŇG [Et]
- pláň** *palumë*, *palantë*, též prostě rovina *palo* (*palu-*) √PAL [QL]
- plášť** *colla* √KOL [MR] } Ve jméně *Sindacollo* „sedoplášť“ je přípona muž. jména -o.
- platan** n. fíkovník *mapalin* √MA3+PAL [QL]
- plavat**, být nadnášen vodou *lutta-*, *lutu-* √LUT [QL]
- pláž** *falassë* √PHALAS [Et], *falas(s-)* [QL], *fára* √SPAR² [VT46]
- pleso** *ringë* √RIŇG [Et]
- plést** *quitya-* √KWIT [QL], síť n. krajku *rëa-*, *raita-* √RAJ [VT42] } *Raita*- může znamenat i „chytat do sítě“.
- pleš** **falcassë* √PHAL²+KAS [Q.]
- plešatý** *falcassëa* √PHAL²+KAS [QL]
- pletený**, spletený *quitin* √KWIT [QL]
- plivat** *piuta-* √PIW [Et], *retya-* √RET [QL]
- plnit** *quat-* √KWAT [W], [VT48], *quanta-* [PE17, RGEO]
- plný** *quanta* √KWAT [Et, PE17, QL], po okraj *penquanta* √PEŇ [VT39]; příp. *-inqua*, *-unqua* √KWA² } Varianta *-unqua* pro věci zlé, těžké či ošklivé.
- plod** *yávë* √JAB [Et, VT43, S], *yáva* [VT43]
- plodit** *yav-* √JAB [QL]
- plocha**, rovina *palo* (*palu-*) √PAL [QL]
- plochý** *lára* √LAD¹ [Et], *palwa*, *paluva*, *palanca* √PAL [QL]
- plošina** *talan* (*talam-*) √TALAM [PE17]
- plot** *yonwa* √JOD [PE17]; živý *pelto* √PEL² [QL] } *Yonwa* může označovat i jinou hranici.
- plout** *cir-* √KIR [MC] } Pův. význam „řezat (vlny)“.
- pluh** *hyar(m-)* √SJAD [QL]
- plynout** *sir-* √SIR [Et], o čase *lúta-* √LU¹ [QL]
- po** časově *epë* √EP [VT49], *apa*, *apo* √AP³, *pa*, *pá* √PA² [VT44], po nějakou dobu *ter* √TER [VT49] } Slova od koř. AP/PA se mohou plést s předl. „na, o“.
- pobřeží** *hresta* [MC], *falassë* √PHALAS [PE17, VT42, S]
- pocit**, cit *tendilë* √TEN [QL]
- počátek** *yesta* √JES² [PE17], **yessë* [Et] } **Yessë* upraveno z *essë*. Hom. *yesta-* „toužit“.
- počítat** *not-* √NOT [PE17, Et, LR]
- pod** *nu* √NU [RGEO, MC, S], nedotýkající se *ní* [PE17]
- podezírat** *nauta-* √NAW [L. F., QL]
- podezření** *naus(t-)* √NAW [QL] } Existuje předl. jm. *naus-taviltë* „mimo podezření“.
- podlaha** *talan* (*talam-*) √TALAM [Et, PE17] } Těž „zem“ a „podlaž“ (obytná plošina na stromě).
- podlý**, opovrženímhodný *faica* √SPAJ [Et]
- podnět** *hórë* √KHOR [Et] } Hom. *hórë* „borovice“ [QL].
- podobat se** *vealta-*, hodně *avealta-* √BE [QL]
- podobně** *vëla* √BE [VT49]
- podobnost** *vícelë* [QL], **óvëassë* √BE [B. S.] } *Vícelë* též „porovnání“.
- podobný** *víca*, hodně *avíca* [QL], jako příp. *-*vëa* √BE [MC]
- podpěra** *tulco* (*tulcu-*) √TULUK [Et]
- podpora**, blízkost *penasta* [QL]
- podporující** *penanwa* [QL]
- podstafa**, skutečné bytí *nassë* √NA² [PE17]
- podzim** *lasse-lanta*, *lasselanta* √LAS¹+DAT [LotR, Et, QL], *narquelion* √NAR¹+KWEL; „čas plodů“ *yávië* √JAB, „čas uvadání“ *quellë* √KWEL [LotR]
- pohánění**, popohánění *hortalë* √KHOR [Et]
- pohánět** *horta-* √KHOR [Et]
- pohár** *súlo* (*súlu-*) √SUG [Et]
- pohasínat**, pomalu se vytrácet *fifir-* √PHIR [MC]
- pohladit**, přejet dlaní *palta-* √PALAT [VT47]
- pohnutý** (citově) *awalda* √WAL [PE17]
- pohodlí**, ulehčení *asië* √ATH [PE17]
- pohotový** *férima* √PHER² [PE17]
- pohrdat** *nattir-* √DAT+TIR [VT44]
- pochva** *vainë* √WAJ [QL] } Těž „lusk“.
- pojmenovat** *esta-* √ES [Et]
- poklad** *harma* √3AR [Et], *mířë* √MIR¹ [Et, PE17], tajně hromaděný *föa* √PHO3 [QL] } *Mířë* též „klenot, cenná věc“.
- pokladnice** *harwë* √3AR [Et]
- pokoj** **I.** *sambë* √STAB [Et] **II.** v. klid, mír
- pokřik** bojový *siulë* √SIW [Et], vítězný *yello* √GJEL [Et]
- pokušení** *úsahtië* √GU+THAG, *insangarë* √INID+THAG [VT43]
- pole** zaseté *resta* √RED [VT46] } Hom. *resta-* „pomoci“.
- polekat**, překvapit *capta-* √KAP [QL]
- poletující**, třepotající se *wilwa* √WIL [MC]
- polévka** *sulpa* √SULUP [QL]
- polibek** *miquë* [QL], něžný *miquelis(s-)* √LIS [PE16], lehký *miquilitsë* √MIKW [QL]
- poloviční**, rozpuštěný *perina* √PER [Et]
- polovina** *perta*, *peresta* √PER+SAT [VT48]
- polštář** *quesset* (**quessec-*) √KWESEK [Et], *nirwa* √NID [Et]
- polykat** **lac-* √LAK² [Q.], **hluc-* √SLUK [H. F.]
- pomalý** *lenca* [QL]
- pomeranč** *culuma* √KUL [Et], *culmarin(d-)* √KUL+MAR¹ [QL]
- pominulý**, ztracený *vanwa* √AW¹, WAN² [W], Et, QL]
- pomník** kamenný *ondolë* √GONOD [QL]
- pomoci** *resta-* √RES [QL], *asya-* √ATH [PE17]
- pomocník** **restar* √RES [H. F.]
- pomsta** *paimë* √PAJ [QL] } Těž „trest“.
- pomstychtivost** *paimenë* √PAJ [QL]
- ponižený** *nucumna* √NU [SD]
- ponižovat** *naitya-* √NAJAK [QL]
- ponurý**, pochmurný *morna* √MOR [Et] } Zákl. význam je „černý“.

- popisovat** *ostec-* √OS+TEK [VT26]
popřít, odepřít *lala-* √LA [Et] } Hom. *lala-* √LAD² „smát se“.
poranit *harna-* √SKAR [Et]
porovnávat *vícana-* [QL]
posílit, zesílit **antorya-* [VT39]
poskvrna *vaxě* √WA3, *mordo* √MOR [Et] } *Mordo* též „stín“.
poskvrnit *vahta-* √WA3 [Et]
poslat *menta-* √MEN² [VT41, PE17], *lelta-* √DEL [VT47]
poslední *métima* √MET [MC], *závěrečný telda* √TEL² [WJ], *tyelima* √KJEL [Et], *nejvíc vzadu tella* √TELES [Et]
poslouchat *lasta-* √LAS² [PE17, Et]
postel *caima* √KAJ [Et]
postrádat *pen-* √PEN [PE17], **oita-* √Oj² [QL] } *Pen-* používáno jako zápor slovesa „mít“. *Oita-* upr. z *oito*.
posunková řeč *hwermě* [WJ]
posvátnost *airě* √AJ⁴, *GAJAS⁴* [VT43, PE17, PM] } Hom. *airě* „svatý“.
posvátný, svatý o osobách, bytostech *airěa* [VT43, PE17], *airě* (*airi-*) √GAJAS⁴ [PE17, VT43], *aira* [PM, PE17]; zast. *aina* √AJAN [Et, PE17, WJ]; o věcech *ainima* [PE17] } Hom. *aira* „ruměný“, *airě* „posvátnost“.
posvětit *airita-*, min. *airitáně* √GAJAS⁴ [VT32], *aista-* [VT43] } Hom. *aista-* √GAJAS² „děsit se“.
potok *nellě* √NEN [Et]
potom *epeta*, *epta* √EP+TA⁴ [VT49]
potopit se *tum-* √TUB [PE16]
potrava *matil* √MAT [QL], *matso* [PE16]; krmivo *nes(t-)* √NES [QL]
potřeba podst. *maurě* √MBAW [Et]
poutat *nut-* √NUT [Et]
pouto *nútě* √NUT [Et]
poutník **ranyar* √RAN [D. S.], ve slož. *-ran* [UT], jméno Měsíce *Rána* [VT47, S] } *Palarran*, „Daleký poutník“, jméno Aldarionovy lodi.
použít **yuhta-* √JUK [H. F.] } Podle sind.
považovat *nam-* √NAM [VT41], *nav-* [VT42] } Př.: *Namin sa alasaila*. „Považuji to za nemoudré.“ Též „soudit“.
pověst, *sága nyárě*, *nyarna* √NJAR [Et]
povinen *nauta* √NUT [Et]
povolat, *svolat tulta-* √TUL [Et], *yal-* √JAL [UT]
povolání, *svolení *lávě* √DAB [P. T.] } Podle sind. *dáf*.
povolit *lav-* √DAB [Et] } V obou významech, tj. „dovolit“ i „ustoupit“. Hom. *lav-* √LAB „líznout“.
povrch *palmě*, *zemský palúrě* √PAL+UR² [Et]
povzbuzení *siulě* √SIW [Et]
povzbuzovat **siuta-* √SIW [Q.]
pozorovat *cenda-* √KEN [VT41] } Často používáno ve významu „číst“.
požár *ruivě*, *aparuvě* √RUJ [PE17]
požehnaní *almiě*, *almarě* √GAL⁴ [Et]; *almě* √AL⁴ [PE17], *mána* √MAN [VT49, PE17] } *Mána*, „dobrá n. šťastná věc, dobrodíní, milost, zvl. věc, osoba či událost ulehčující od zla či nesnáze“.
požehnaný *manna* √MAN [VT43, 49], *mána* [LR], *manaquenta* √KWET [VT44], *manaitě* [VT49]; *zdráný*, *bohatý alya*, *almárěa* √GAL⁴ [Et]; *prostý zla aman* √AMAN [WJ], *amanya* [VT49]
požehnat **manta-*, přít. *mánata-* √MAN [VT49], *manya-* [VT49, PE17], *alya-* √AL⁴ [PE17] } *Manya-* „poskytnout milost či pomoc nebo přát to“; hom. „máslo“.
pracovat *móta-* √MO⁴ [Et] } Zřejmě s velkou námahou či v otroctví.
práh *fenda* √PHEN [Et]
prach *asto* √ASAT⁴ [Et]
pramen I. *vody ehtelě* √ET+KEL [Et, S], *celussě* √KEL [UT, VT49]; **II.** *vlasů findě* √SPIN [PE17, Et], *silquě* [QL] } *Celussě*, „voda prýstící ze skalního pramene“.
prapor *tulwě* [QL] } Zákl. význam „tyč, stožár“.
prase *polca* √POL⁴, *divoké carcapolca* √KARAK [QL]
prastarý *enwina* [MC]
prášek *mul(d-)* √MUL [QL]
práškový *mulda*, *mulina* √MUL [QL]
pravdivý, *pravý naitě* √NA² [VT49], *anwa* √AN² [Et]
pravice *forma* √PHOR+MA3 [VT47]
pravidelný, *normální sanya* √STAN [Et]
pravidlo *sanyě* √STAN [Et]
pravit } Mírně archaický výraz *equě* „pravil, praví“ stojí před podst. jm. nebo zájmenem a uvozuje přímou n. nepřímou řeč. Může přibírat zájmené koncovky.
pravopis n. systém písma *tencelě* √TEK [Et]
pravoruký *formaitě* √PHOR+MA3 [Et, VT49]
pravý I. *forya* √PHOR [Et]; **II.** v. „pravdivý“
prázdnota *cúma* √KUM⁴ [Et] } *Avacúma* √AW⁴, Vnější prázdnota za zdmi světa.
prázdný *cumna* √KUM⁴ [Et], *lusta* √LUS [Et]
princ *haryon* √ZAR+JON [Et], *turillo* √TUR [QL]
princezna *aranel* √ARAN [UT]
prkenný *saratwa* √SAR³ [QL]
prkno, *fošna sarat* (*saraht-*) √SAR³ [QL], *pano* √PAN [Et] } *Pano* definováno obecněji jako „kus opracovaného dřeva“.
problém, *nesnáž *taryassě* √TARAG [Q.] } Dle sind. *tarias*.
probouzející (se) *cuivěa* √KUJ [Et]
probudit **eccuita-* √ET+KUJ [VT27] } Upraveno z *eccoitā-*.
probuzení *cuiviě*, *cuivě* √KUJ [Et, S]
proč **manan* √MA⁴+AN⁴ [H. F.]
prodloužení *tailě* √TAJ [Et]
prodloužený *taina* √TAJ [Et, VT39]
prodloužit *taita-* √TAJ [Et]
prohledávat *ces-*, min. *censě* √KETH [PE17] } *cesin al hwandin* = *cestan hwandí aldessě* „hledám houby v lese“.
prohlížet, *zkoumat pohledem henta-* √KHEN [PE17] } Též ve významu „číst“.
procházka *vanta* √BAT [Et]
prokletý *húna* √KHU, SKU [PE17]
proklít *húta-*, min. *huntě*, *huntaně* √KHU, SKU [PE17]
prolhaný **fúrima* √PHUR [C.]
pronásledovat, *honit roita-* √ROJ⁴ [Et]
pronikavý *tereve* √TER [Et, QL], *laica* √LIK [Et, VT45]
propast *undumě* √UN [MC]
propuknout, *náhle začít *horya-* √KHOR [Et]
prorocký *apaceny* √AP³+KEN [MR]
prosátý *siltina* √SILIT [QL]
prosba, *žádost iquista* √IKWIS [QL], *naléhavá*, např. k Bohu *arcandě* [VT44]
prosinec *ringarě* √RIŇG, RE [LotR, S] } „Chladný“.

prosit *iquista-* √IKWIS [QL] V 1. os. „prosím“ lze použít samotné *iquista* bez koncovky nebo krátké *iquin*.
prosívát, přebírat *silta-* √SILIT [QL]
prostřední enya √ENED [Et], *enděa* [LotR]
prostředník prst *lepenel* √LEP+ENEL, *lependě* √LEP+ENED [VT47, 48]
proto etta √ET+TA¹, *potai* [VT49]
proud celumě √KEL [Et, MC, QL]
proudící úleá √UL [Et]
prst na ruce *leper* √LEPER [VT44, 47], *lepsě* √LEP [Et], na noze *taltil(-)* √TAL+TIL¹ } Ve slož. „prstý“ -*lepta* [SD]
prsten *corma* √KOR [LotR] } Ten, kdo nese prsten: *Cor-macolindo* √KOR+KOL [PE17].
prsteník *lepecan* √LEP+KANAT, *lepentě* √LEP+ENET [VT47, 48]
pruh rimpě √RIP² [QL]
pruhovaný rimpina, rimpá √RIP² [QL]
průhlednost, průzračnost *liquis(t-)* √LIKW [QL]
průhledný liquistěa √LIKW [QL]
průsmyk *cilya* √KIL [Et, MR], *falqua* √PHALAK [QL] } *Calacilya*, „Světelný průsmyk“, někde též *Calaciryá*, ale *ciryá* = „lod“.
průsvitný liquilta √LIKW [QL]
první minya √MIN [Et, WJ, UT], **yesta* √JESET [Et], přední *inga* √IŃG [Et] } **Yesta* upr. z *esta*. Hom. *inga* „vrchol“.
Prvorození Minnónar √MIN+NO¹ [WJ] } Tj. elfové.
pryč lok. *au* √AW¹, all. *öar* √AW¹+DA, obojí *öa* [WJ, PE17]; předp. *au-* [PE17] } Příklad: *Atar ná au/öa*. „Otec je pryč.“ *Lendes öar/öa*. „Šel pryč.“
pryskyřice suhtě (*suxi-*) √SUK² [QL]
pryskyřičný, smolný suxina √SUK² [QL]
práděno carpan √KARAP [QL]
přát (si) *mer-* √MER [Et]
přátelský nilda √NIL [Et]
přátelství nilmě √NIL [Et]
před časově *nó* √NO² [VT49], prostorově *epě* √EP [VT42, 49, PE17], *po, pó* [VT49]
předčítat, číst nahlas *et-henta-* √ET+KHEN [PE17]
předešlý nōa √NO² [VT49] } Znamená též „včera“, jakožto zkrác. z *nōa ré* „předešlý den“.
předjitří findómě √TIN+DOM [LotR, Et] } Ranní šero, kdy jsou ještě vidět hvězdy.
předpokládat intya- √INIK [Et, VT49]
představa, představivost nausě √NOW [Et], *intyalě* √INIK [Et, VT49], *síma* [VT49]
předurčit jako osud *martya-* √MBARAT [Et], *marťa-* [PE17]
přehnaný maira √MAJ [QL]
překonat ráta- √RAT¹, *lahta-* √LA3 [PE17]
překročit, přejít langa- √LAŃ [PE17], *tara-* √TAR² [QL]
přes, napříč *arta* √TAR² [LT2]
přestat hauta- √KHAW, *pusta-* √PUS¹ [Et], *tyel-* √KJEL [Et] } *Pusta-* může znamenat i tr. „zastavit“.
přesto, přece *ananta* √NDAN [Et, LR]
převrácený nuquerna √NU+KWER [LotR]
přezka, petlice ap. *tangwa* √TAK [Et]
přezvykovat tyustyuhta- √TJUK [QL] } V přeneseném významu „přemýšlet, uvažovat (o něčem)“.
při- slovesná předpona *na-* √NA¹ [PE17] } Viz „přidat“.
příběh, vyprávění *quenta, quentalě* √KWET [Et], rozsáhlejší *nyárě, nyarna* √NJAR [Et]

příboj solor √SOL [Et, QL], *solossě* [QL]
příbuzenství rendolě √RES [QL]
příbuzenstvo, širší rodina *resta* √RES [QL]
příbuzná jako podst. *ressě* √RES [QL]
příbuzný jako podst. *réro, rendo* √RES [QL]
příd lodi *lango* √LAG [Et] } Též „široký meč“.
přidat napan- √NA¹+PAN [PE17], *yantya-* [PE15]
příchod **tulesě* √TUL [R. D.]
přijít tul- √TUL [LotR, Et, VT49]
přijmout cam- √KAM³ [VT47]
příkrývka vlněná **töallě* √TOW [L. F.] } Upraveno z *öallě* [QL].
přílba cassa √KAS [Et], *carma* [PM], *harpa* √KHARAP [VT45], *castol* √KAS+STOL [PE17]
příliš acca [PE13], *límě* √LI¹ [VT26], *mai* √MAJ [QL] } Hom. *mai* √MAG¹ „dobře“.
příliv luimě √DUJ [VT48]; a odliv *sóla* √SOL [QL] } *Luimě* též „záplava“.
přímý téra √TEŃ² [Et]
přípevnit, přidělat *fac-*, min. *tancě* √TAK [Et]
přípravený ferina √PHER² [PE17]
přípravit, přichystat *ferya-* √PHER² [PE17]
přísaaha vanda [UT], *véřě* √WED [Et] } *Véřě* též „smlouva; pouto“.
příst canga- [QL]
přístav londě √LON², *lod* [VT42, Et, UT], *londiě* [PE17]; *hópa, hopassě* √KHOP [Et] } *Hopassě* též přen. „útulek, přístřeší“. Et překládají *londě* jako „vjezd do přístavu“.
přístřeší, kryt *cöa* √KAW¹ [PE17] } V Amanu se vyvinul význam „dům“.
příšera ulundo √ULUG [Et], *rauco, arauco* √RUK [WJ], *úvanimo* √GU+BAN [Et]
přít se costa- √KOTH [Et, QL]
přítahovat teta- [QL]
přítel nildo, nilmo √NDIL [Et], *meldo* √MEL [VT49, WJ], *málo* √MEL [Et, PE18]; ve slož. *-ndil* [S, WJ, Et] } Zakončení *-ndil* vyjadřuje „vztah k osobě, věci, cestě n. činnosti, jíž se věnuje pro ni samou“ [Let]. –Zpodstatnělé příd. jm. **nilda* může zahrnovat mužský i ženský rod.
Přítel elfů Elendil √ELEN+NDIL [WJ, PE17, Et] } Tak to používali Edain, ale správnější by bylo *Eldandil, Quen(den)dil* [WJ].
přítelkyně nildě √NDIL [Et], *meldě* √MEL [VT49]
přízrak ausa √WATH [VT42], *fairě* √PHAJ¹ [MC] } Viz též „duch“.
přízvisko epossě √EP+ES [UT, PM] } Jméno dané později, zejm. jako výraz úcty, obdivu.
psanec, vyhnanec *hecil* √3EK [WJ] } Lze též rozlišit rod jako m. *hecilo*, ž. *hecilě*.
psaní sarmě √SAR² [WJ] } V sousloví *quanta sarmě* „plné psaní“, zapisování samohlásek samostatnými tengwami.
psát tec- √TEK [Et, QL]
psť! tá! [PE13]
pták wilin(-) √WIL [QL], menší *aiwě* [Et, UT], *flit (flic-)* √PHILIK [Et]
půda, hlína cemen √KEMEN [QL], *cén (cem-)* [Et]
puchýř pumpo √PUP [QL] } Též „bublina, měchýř“.
puklina sanca √STAK [Et], *hyatsě* √SJAD [Et], *ciris(t-)* √KIRIS [QL]
puklý rúvina √RUW [QL]

puknout *ruv- √RUW [L. F.]
půlelf *perelda* √PER+ELEN [Et, PM]
půlit *perya-* √PER [Et]
pupen *tuima* √TUJ [Et] } Též „výhonek“.
pustit, uvolnit *lerya-* √LER [VT41], *lehťa-* √LEK [Et]
putování, toulání *ráně* √RAN [Et]
putovat *lelya-*, min. *lendě* √LED [WJ], *ranya-* √RAN [Et]
 { *Lelya-* je určitým směrem, *ranya-* spíše bloudivě.
pyl *malo (malu-)* √SMAL [Et]
pytel, taška *poco* [QL]

q

quenijština *quenya* √KWEN [WJ]; *tarquesta* √TAR¹ +
 +KWET, *parmalambě* √PAR+LAB [LR, Et] } Znamená
 po řadě „elfština, jazyk“, „vznešená řeč“, „knižní jazyk“.

r

racek *maiwě* √MIW [MC, Et]
Radagast *Aiwendil* √NDIL [UT] } Jeho maiarské jméno.
 Znamená „přítel ptáků“.
radlice pluhu *hyanda* √SJAD [QL]
radost *alassě* √GALAS [Et]
radovat se **alasta-* √GALAS [H. F.]
rákos *fen(g-)* [QL] -*í liscě* [QL]
ramena *aldamo* (j. č.) [QL] } Přeloženo „šíře zad od ra-
 mene k rameni, záda, ramena“.
rampouch *liquitil* √LIKW [QL]
rána I. úder *taran (taramb-)*, *tarambo* √TARAM [QL]
 II. zranění *harwě* √SKAR [Et], sečné *cirissě* √KIRIS [Et]
ranní *arinya* √AR² [Et]
ráno *arin* √AR² [Et], *aurě* [MC] } *Aurě* se obvykle používá
 ve významu „den“.
rašit, klíčit *tuia-* √TUJ [Et]
rčení *eques(s-)* √KWE [WJ] } Pův. „(někdo) řekl“; „výrok,
 citát, citace z vyřčených slov“, odtud „rčení, přísloví“.
ret pé, du. *peu* √PEŇ [VT39, 47], *pempě* [PE17] } Dle PE17
pé znamená „zavřená ústa“.
réva *liantassě* √LI² [QL]
rod, širší rodina *nossě* √NO⁴ [Et]
rodič *ontaro* √ON [Et], *nostar* √NO⁴ [Let, PE17] -*e* du.
ontaru [Et, VT46]
rodička *ontarě* √ON [Et], *ontaril* [VT42]
rodit, porodit *nosta-* √NO⁴ [QL]
roh *tildě* √TIL¹ [Et, VT46], *rassě* √RAS [Et, PE17], jen zvi-
 řecí *tarca* √TARAK¹; na troubení *romba* √ROM [Et], *róma*
 [WJ]; hrana *neltě* [QL]
rohatý *tarucca* √TAR³ [QL]
rok sluneční *coranar* √KOR+ANAR, *löa* [LAW¹] [LotR],
 dlouhý elfí *yén* √JEN¹ [LotR, PE17, Et] } *Coranar* zna-
 mená „slunokruh“, *löa* „růst“. *Yén* má 144 slun. let.
rokle *yáwě* √JAG [Et], *falqua* √PHALAK [QL]

role, klubko *tolupě* [QL]
rosa *rossě* √ROS [Et], *rin(g-)* √RIŇG [QL] } *Rossě* = též
 „mrholení“.
rostlina *olva* [S], *laima* √LAJ [PE17], zejm. zelenina *lautě*
 √LAW⁴ [QL], plazivá, roztáhlá *uilě* √UJ [Et]
rouhat se, klít *naiquet-* √NDAJ+KWET [PE17]
roucho *vaima* √WAJ [QL]
rovný v. „přímý“ a „plochý“
rozbít *rac-* √RAK⁴ [MC]
rozbitý *rácina* √RAK⁴ [MC]
rozbředlý o sněhu *tiquilinděa* √TIKW [QL]
rozbřesk, časné ráno *artuilě* √AR²+TUJ [Et], bás.
amaurěa √AM²+AR² [MC]
rozdělit na stejné díly *etsat-*, *estat-* √ET+SAT [VT48]
rozhodnutí *námiě* √NAM [VT41], soudní *namna* [MR]
rozkaz *canwa* √KAN⁴ [PM] } Též „hlášení, oznámení“.
rozkázat **can-* √KAN⁴ [H. F.]
rozkvět i přen. *lotóřě* √LOT [QL]
rozjiskřit, roznítit *tinta-* √TIN [PE17, Et, S]
rozléhající se o zvuku *lámína* √LAM [Et]
rozlehlý *palla* √PAL [Et]
rozlomit (se) *ascat-* √SKAT [SD], *hat-*, *terhat-* √SKAT [Et,
 LR] } Hom. *hat-* √KHAT „hodit, vrhnout“.
rozprášený ve vzduchu *timpina* √TIP [QL]
rozprostřít, rozvinout *panta-* √PAT⁴, *palya-*, *palu-* √PAL
 [Et]
rozptýlený, všudypřítomný *rísima* [QL]
rozsudek *namna* √NAM [MR], u Valar **anan (anam-)*,
 **anama* √ANAM [H. F.] } **Anan* podle jména *Risil-Anamo*
 „Soudný kruh“.
Rozsvětitelka (Varda) *Tintallě* √TIN [PE17, Et, RGeo],
Tintániě √TIN+TAN [Et]
rozumět *hanya-* √KHAN⁴ [Et]
rozumný, moudrý *saila* √SAJ⁴ [VT41]
rozřínat *hyar-* √SJAD [Et]
ručně *mainen* √MA³ [PE17] } VI. instr. od *má* „ruka“.
ruka I. *má* (du. *mát*, pl. jen *máli*) √MA³ [VT47, PE17, QL],
maqua √MA³+KWA⁴ [VT47], *quár (quar-)*, *quárě* √KWAR
 [VT47, Et, S] II. paže *ranco (rancu-)* √RAK² [Et] } Zákl.
 významem *quár(ě)* je „pěst“. Ve slož. „ruký, s rukama“ je
 adjektivní prvek *-maitě* [PE17, PM, UT].
rukavice *mantil*, dlouhá n. ke zbroji *mantelě* √MA³ [QL]
runa *certa* √KIR [LotR] } Písmeno uzpůsobené pův. k tesání,
 vyřezávání.
růst¹ sl. *tuíta-* √TUJ [QL], **lauya-* √LAW⁴ [D. S.]
růst² podst. *löa* √LAW⁴ [LotR] } Používáno zejm. ve významu
 „rok“ (jakožto „vegetační cyklus“).
růže *losillě* √LOTH, šípková *campilossě* √KAM⁴+LOTH [QL]
rvát, trhat *narca-* √NARAK [Et, VT45]
ryba *lingwě* √LIW, menší *hala* [KHAL²] [Et], zlatá *culu-*
in(d-) √KUL [QL], stříbrná *telpingwě* √KJELEP [QL]
ryč *sampa* √SAP [QL, PE16]
rychle *lintiě*, *lintiénen* [PE17] } Znamená vlastně „s rych-
 lostí“.
rychlost *lintiě* [PE17]
rychlý *linta* [RGeo, PE17], *larca*, *alarca* √LAK⁴ [Et],
limbě [PE17], hbitý *tyelca* √KJELEK [Et], v běhu *nórima*
 √NOR [PE17]
rýma } Sloveso *nanga-* [QL] „mít rýmu, být nachlazen“.

rytíř *arquen* √AR¹+KWEN [PE17], jezdec *roquen* √ROK [W], UT } *Arquen* je jinde přesněji přeloženo jako „šlechtic“.

Ř

řád *heren* [UT] } Podle *Heren Istarion*, „Řád čarodějí“.
řada *téma* √TEN³ [Et, PE17], poslušnost **hilyalē* √KHIL [P. T.]
řasa I. mořská *uilē*, *ëaruilē* √AJAR+UJ [Et] II. oční *tillē* √TIL² [QL]
řeka *sírē* √SIR [Et], *siryā* [VT47], *sír*, *sirē* [PE17]
řemeslník *tano* √TAN [Et], *tamo* √TAM² [PE17] } Zejm. kovář.
řetěz *limil* √LIM [QL], **angwenda* √AŅG+WED [P. T.] } *Angwenda* „železné pouto“ podle *sind*.
řev *rávē* [MC], *rambē* √RAM² [QL]
řez *rista* √RIS [Et]
řezat *rista-* √RIS [Et], pilou *sar-* √SAR³ [QL]; na pruhy *ripta-* √RIP² [QL]
řezbář či tesař *tautamō* √TAW+TAM² [PE17]
řež, krvavá bitka *macca* √MAK [QL]
říčka *siril* √SIR [Et]
říkat v. „mluvit“, „vyprávět“
říjen *narqueliē* √NAR¹, KWEL [LotR] } „Slábnutí ohně/slunce“.
říše *arda* √GAR [Et], *turmen* √TUR+MEN¹ [PE17] } *Arda* „Země, svět“ jakožto Manwého říše.
řvát, troubit *ram-* √RAM² [QL]

S

s sp. *as* √AS² [VT43, 47], *lé* [PE17], *o-*, *ó-* √WO [VT43], mající *arwa* √3AR [Et] } *As* lze spojit s důrazným os. zájmenem, *o-/ó-* se používá jen s prostým os. zájmenem n. v jiné složenině. *Arwa* se pojí s genitivem.
safír *lúlē* [QL]
safírový *lúlēa* [QL]
sáh *rangwē* √RAK² [Et]
sahat, natahovat se *rahta-* √RAK² [QL]
sám *er* √ER [Et] } Též „jeden, jediný“.
samec, muž *hanu* √3AN [Et]
samohláska *ómēa*, *ómatengwē* √OM+TEN¹ [VT39], *óma* [PE18], *óman* (*omand-*) [Et], *penna* √PEN² [VT39]; kořenová *sundóma* √STUD [VT39, 47, PE17]
samota *eressē* √ER [Et]
Saruman *Curunír* √KUR [S], *Curumo* [UT] } *Curumo* je valinorské jméno.
sázet rostlinu *empanya-* √PAN [VT27]
sbohem *márienna* √MAG¹+NA² [PE17], *namáriē* √NA¹+MAG¹, MAN¹ [PE17, RGeo]; *alámenē* √AL¹+MEN² [PE17] } Znamená vl. „měj se dobře, ať se ti daří“. *Alámenē* „Jdi s požehnáním, s dobrým znamením“.
shromáždit *hosta-* √KHOTH [Et], *comya-* [PE17]

se, sebe živ. *immo* √MO², neživ. *imma* √MA² [VT47, 49] } Kromě toho existují samostatné tvary pro jednotlivé osoby.
sebrat prsty *lepta-* √LEP [VT47]
sečíst, spočítat *onot-* √WO+NOT [Et]
sedět *ham-* √KHAM [Et], *har-* √KHAD [UT], na bobku *hac-* [GL] } *Har-* může též znamenat „zůstávat“ [PE17, QL].
sedm *otso* √OTOS [VT48, Et, QL], *otos* [PE17]
sedmina *otosta*, *osta* √OTOS+SAT [VT48]
sedmnáct *otoquē* √OTOS [VT48]
sedmý *otsēa* √OTOS [VT42]
sehnutý *cúna* √KU3 [MC], *cauca* √KAW² [QL]
sek, seknutí *rista* √RIS, *cirissē* √KIRIS [Et]
sekáč *lenquelēnu* √LEKW [QL]
sekat *hyar-* √SJAD, *rista-* √RIS [Et], mečem *mac-* √MAK [VT39], sekerou *pelehta-* [QL], kosou **salahta-* √SALAK [Q.]
sekera *pelecco*, válečná *tuacca* [QL]
sem *sír*, *sira*, *simen* √SI+MEN¹ [VT49] } Doloženo též *simen* ve významu „zde“ [LR].
semeno *milē* [QL], *erdē* √ERED [Et] } Hom. *erdē* √ER „jednota [ducha a těla], osoba jako celek“.
sen *olos* (*olor-*) √OLOS [UT], *olor* [Et, QL], *olórē* [QL], *lórē* [PE17]; *fanwē* √PHAN² [QL] } *Olos*, „sen, jasné a krásné vidění, představa věcí fyzicky nepřítomných, ale zhmotnitelných uměním; nikoli však noční sen“. Ostatní slova ale bez upřesnění.
senoseč **salcessē* √SALAK [QL] } Upr. z *silkesse*.
sesouvat se, hroutit se *talta-*, min. *talantē* √TALAT [MC, Et, PE18]
sestra *seler* (*sell-*) √THELES, *onórē* √WO+NO¹ [Et], *nésa*, *nettē* (*netti-*) √NETH [VT47, 48]; přísahou *osellē* √WO+THEL [Et]
sestřenice *ettaressē* √RES [QL]
setkání dvou *omentīē* √WO+MEN² [LotR, WJ], tři a více *yomeniē* √JO [WJ] } Jedno z etym. vysvětlení spatřuje v *omentīē* slovo *tiē*, tedy vl. „setkání cest“ [PE17].
sever *formen* √PHOR+MEN¹ [LotR, PE17, Et]
severní *formenya* √PHOR+MEN¹ [Et], *forna* [PE17]
sežehnout, spálit *sis-* √SITH [QL]
sežehnutý *sisin* √SITH [QL]
shnilý *quelexima* √KWELEK [QL]
shoda *inquilē* √IM² [QL]
shodný, stejný *inqua*, totožný *iminqua* √IM² [QL]
shrbený *numba* √NDUB [PE17]
shromáždění, sbírka *combē*, *ocombē* √KOM [PE17]
shromážďovat *comya-*, *se ócom-* [PE17], obojí *hosta-* √KHOTH [Et, PE17, MC]
shrnout, zakončit *telya-* √TEL² [WJ]
schod *tyellē* [PE17] } Též obecně „stupeň“.
síla tělesná *tuo* √TUG [Et], *poldorē* √POLOD [QL], mužná *viē*, *vēassē* √WEG [Et]
Silmaril *Silmaril(l-)* √SIL+MAR²+RIL [S] } Hmota, z níž byly *Silmarily* vyrobeny, se nazývala *silima* [PE17].
silnice *mallē* √MBAL [LR, SD], *tēa* √TEN³ [Et]
silný *polda* √POLOD [Et], *turca* √TUR [PM], *tulca* √TULUK [Et], tlustý *tiuca* √TIW [Et] } *Tiuca* též „hustý, plný“ [QL].
Silvestr (poslední den roku) *quantariē* √KWAT+RE [PM] } „Den dokončení“.

- síň** *mardě* √MBAR [RGEO], dřevěná *ampano* √AM²+PAN [Et], klenutá, zejm. jeskynní *rondo* √RON [VT39, WJ], vysoká *oromar(d-)* √OR+MBAR [PE17]
- Sirius** *Helluin* [S], *Niellúně*, *Nierninwa* √NE3+LUG², NIN² [QL] } Výrazy z QL znamenají „modrá včela“.
- sít** *rer-*, min. *rendě* √RED [Et]
- síto** *silta* √SILIT [QL]
- síť** *natsě* √NAT [Et], *raima* √RAJ, na lovení *rembě* √REB [VT42]
- sítka** na vlasy *carrëa* √KAS+RAJ [VT42]
- sjednotit** **erta-* √ER [D. S.]
- skákat** *halta-* √KHAL³ [QL], *cap-* √KAP [QL, PE16], hopsat **lap-* [B. S.]
- skála** *ondo* √GONOD [MC, PE17], ostrá *carca* √KARAK [MC] } Zákl. významem *carca* je „zub, tesák“.
- skalnatý** o pobřeží *aicuvoitě* √AJAK [QL]
- skladatel**, hudebník *lindimaitar* √LIN⁴ [PE17]
- sklenice** *hyelma* √KHJEL [VT45], *cilinyul* √JUL² [PE17], malá (panák) *lipil* √LIP [QL]
- sklízet** **cirihta-* √KIRIK [H. F.]
- sklizeň** *yávan* √JAB [QL]
- sklo** *hyellě* √KHJELES [Et], *cilin* [PE17] } *Cilin* se používalo i = věc vyrobená ze skla.
- skok** *capanda* √KAP [QL]
- skrytý** *halda* √SKAL⁴ [Et], tajný *muina* √MUJ [Et], *foina* √PHO3 [QL]
- skrývat** *halya-* √SKAL⁴ [Et], *nurta-* [S]; *lom-* [QL] } *Lom-tě* intr. „skrývat se, krást se“.
- skrz** *ter*, *terě* √TER [Et, VT49]
- skřet** *orco* (*orcu-*) √RUK [WJ, PE17, Et], *urco* (*urcu-*) √RUK [WJ] } *Orco* převzato ze sind. *Urco* označuje obecněji temné tvory.
- skřivan** *lirulin* √LIN⁴ [MR]
- skutečný** *anwa* √AN² [Et], *nanwa* √NA² [VT49]
- skvrna** *motto* √MBOH [Et]
- slábnout**, vytrácet se *pic-* √PIK [MC], *sinta-* √THIN [Et]
- slabý** *limpa* √DIP [PE17] } (Neudrží se ve vzpřímené či napjaté poloze.)
- sladký** *lissě* √LIS [RGEO, PE17]
- slaný** *singwa* √SIŇG [QL]
- sláva**, nádhera *alcar*, *alcarě* √AKALAR [Et, PE17, VT43]
- slavík** *lómelindě* √DO3+LIN⁴, *morilindě* √MOR [Et], bás. *tindómerel* √TIN+DOM+SELED [Et, S] } První dva výrazy znamenají „noční zpěvák“, třetí „dcera soumraku“.
- slavnost** *meren(d-)*, *merendě* √MBER [Et]
- slavnostní** *merya* √MBER [Et]
- sledovat**, střežit *tir-* √TIR [Et, PE17, QL]
- slepice** *porocě* √POROK [QL] } Či jiný drůbeží opeřenec.
- slib** v. přísaha
- slina**, plivanec *rentyě* √RET [QL], *recca* [PE13]
- slítovat se**, smilovat se *órav-* √WO+DAB [VT44]
- sliz** *lúcě* √LUK² [QL]
- slizký** *lúcima* √LUK² [QL]
- slon** *andamunda* √ANAD, MBUD [Et] } „Dlouhý čumák/chobot“.
- sloup**, pilíř *tarma* √TAR⁴ [UT, S], dřevěný *samna* √STAB [Et]
- sloužit** **vartya-* [L. F., QL]
- slovní** *quentěa* √KWET [QL]
- slovo** *quetta* √KWET [WJ, PE17, S]
- sluch** *lasta* √LAS² [Et]
- slunce** *Anar* √ANAR [Et, MC, PE17]; *Úrin(d-)* √UR⁴ [Et], *An-calě* √KAL [Et, VT45], *Calavéně*, *Calaventě* √KAL+WEN² [LT1] } Zákl. jméno je *Anar*, další znamenají Žhnoucí, Záře, Světelná loďka.
- slunovrat** } Existuje výraz *ceuranar* √KEW+ANAR, přeložený „nové slunce po slunovratu“ [VT48].
- služba** *vartyaně* [QL]
- služebník** *núro* √NDUR [Et], *vartyo* [QL]; ve slož. *-(n)dur* [Let, UT] } Prvek *-(n)dur* se často používal ve jménech.
- slyšet** *hlar-* √SLAS [MC]
- slyšitelný** snadno *asalastě* √ATH, LAS² [PE17]
- slza** *niě* √NEJ [Et, QL], *nírě* [Et]
- smaragd** **laimaril* √LAJAK+MAR²+RIL [H. F.]
- smát se** *lala-* √LAD² [PM], *cac-* √KAK [QL] } Hom. *lala-* √LA „popřít“.
- smažit**, opalovat *sís-* √SIS [QL]
- smečka** psů, vlků *savanda* √SAW [QL]
- smělost** *veriě* √BER [Et]
- smělý** *verya* √BER [Et]
- smět** *lerta-* √LER [VT41]
- smetana** *quirmě* √KWIR [QL]
- smích** *cancalě* √KAK, *mirmilě* √MIR² [QL]
- smlouva** *véré* √WED [Et] } Těž „přísaha“ či obecněji „pouto“ (asi ne ve smyslu fyzickém).
- smrt** přirozená *fíriě*, *effíriě* √ET+PHIR [VT43], *fairě* √PHIR [Et]; bolestivá *qualmě*, *unqualě* √KVAL [Et, PE18, QL], *anqualě* [VT45]; jako pojem *ňuru*, personif. *Ňuru*, *Ňurufantur* = Mandos √ŇGUR⁴ [Et] } Hom. *fairě* √PHAJ⁴ „duch, přízrak“.
- smrtelník** *fírimo* √PHIR [VT49, LR], *fírima*, *fírya* [WJ], *firě* [Et] } Často tak elfové nazývali rasu lidí.
- smrtelný** *fírima* √PHIR [Et]; smrtonosný *qualma*, *qualmëa* √KVAL [QL]
- snadno** v předp. *as(a)-* √ATH [PE17] } Adjektivní předpona. Kratší *as-* před *t*, *p*, *c*, *qu*, *s*; např. *asceně*, *ascénima* „snadno slyšitelný“.
- snažit se**, usilovat *ric-* √RIK³ [PE17] } Hom. „krotit“ √RIK⁴.
- snědý** *varně* √BARAN [Et] } Těž „hnědý“.
- sněhobílý** *lossëa* √LOS² [VT42, PE17], *lossë* [RGEO, PE17, S] } *Lossë* těž jako podst. jm. „sníh“.
- sněženka** *nieninquě* √NEJ+NIKW [Et, QL] } „Bílá slza“.
- sněžit** *hrir-*, min. *hrinsě* √SRIS [PE17], *niquista-* √NIKW [QL]
- sněžný**, zasněžený *niquissëa* √NIKW [QL], *lossëa* √LOS² [PE17]
- snídaně** **arinwat* √AR²+MAT [H. F.]
- sníh** *niquě* √NIKW [Et], jemný *is(s-)* √IS², *niquilis* [QL]; napadlý *lossë* √LOS² [RGEO, VT42, PE17], bás. *olos(s-)*, *olosě* √GOLOS [Et]; sněhová čepice *niquetil(d-)* √NIKW+TIL⁴; padající *hrissě* √SRIS [PE17]; rozčvachtaný *tiquilin(d-)* √TIKW [QL]
- snít** *óla-* √OL⁴ [UT] } Používá se v neosobní vazbě, např. *óla nin* „sním“. Viz komentář u hesla „sen“ a v Kořenovníku.
- snop** *limna* √LIM [QL]
- snový** *olosta* [UT], *olórëa* √OLOS [QL]
- sochař** *ondomaitar* √GONOD+MAJ⁴, *ontamo* √TAM² [PE17]
- sokol** *fion* (*fion-* n. *fiond-*) √PHI [Et, VT46]
- sonanta** fonet. *vórëa* [PE18]

- Soudce** *Námo* √NAM [W], S] } Jméno Mandose.
soudit, usuzovat *nam-* √NAM [VT41], *nav-* [VT42] } Těž „považovat (za)“.
Soudný kruh *Máhanaxar* [W] } Místo, kde se radí Valar. Z val. *Máchananaškād*.
souhláska *ólama* √WO+LAM [PE18]; *pataca*, *ňávěa*, *ňáva-tengwë* √TEÑ⁴, *lambatengwë* √LAB [VT39]
soukromý věra √WE² [PM], *satya* √SAT [VT42], *pahta* √PAK [VT41]
soumrak *undómë* √UN+DOM [LotR]; *yualë*, *yúcalë* √JU+KAL [Et], *yúyal* √JU+ÑAL, *úyalë* √GAL² [PE17] } *Yualë* a *yúcalë* znamenají „obousvětí“, tedy se asi týkají ranního i večerního šera.
soused *asambar*, *asambaro*, *armaro* √AS²+MBAR [VT48]
soustruh *terendil* √TER [QL]
spalovat *usta-* √US⁴ [QL], **urta-* √UR⁴ [H. F.]
spánek *fúmë* √PHUM [QL], lehčí *lórë* √LOS⁴ [Et]
spasitel *runando* [VT44] } *Mardorunando*, „Spasitel světa“ = Kristus.
spát *fum-* √PHUM, lehce *lor-* √LOS⁴ [QL]
spěch, ukvapenost *ormë* √GOR [Et]
spěšný orna √GOR [Et], *tyelca* √KJELEK [PM] } *Tyelca* = též „svižný, čilý“ [Et].
spící lorna √LOS⁴ [Et]
spirála *lingwilla* [QL]
spiranta, úžinová souhláska *surya* √SUS [Et]
spočitatelný *nótima* √NOT [PE17]
spojení *yanwë* √JAT [Et] } Obvykle v konkrétnějším významu „most“.
spojovat, roubovat *lequeta-*, min. *lequentë* √LEKW [L. F., QL]
spolknout přen. *undulav-* √UN+LAB [PE17]
spolu, dohromady *uo*, předp. *o-* √WO [PE17]
spona na šaty *tancil* √TAK [Et], *tancal*, *tancala* [PE18]
spor *cos(-)* √KOTH [QL]
sporný *cosima* √KOTH [QL]
správce království *arandur* √ARAN+NDUR [UT] } Či královský úředník, služebník.
správný, vhodný *mára* √MAG⁴, MAG² [PE17], dle pravidel *sanya* √STAN [Et]
sráz *aigualë* √AJAK [QL]
sražený o mléce *tyurda* √TJUR [QL]
srdce fyz. *hón* √KHON [Et], *hon(-)* [QL]; přen. *indo* √ID [Et], *órë* √ZOR [VT41] } Význam slov *indo* a *órë* je složitější, vysvětlení by bylo dlouhé.
srdečný, laskavý *lúsina* [QL]
srkat, vylizovat *salpa-* √SALAP [Et, QL]
srp *circa* √KIRIK [Et] } *Valacirca* „Srp Valar“ je quenijské jméno souhvězdí Velká Medvědice.
srpen *úrimë*, *urimë* √UR⁴ [LotR, S]
stačit *farya-*, min. *farnë*, *farinyë* √PHAR [Et, VT46]
stádo lamárë √LAMAN [QL]
stále, vždy *voro* √BOR [Et, QL], ve slož. *vor-*, *voro-* [Et]
stálý, věrný *voronda* √BORON, *vórima* √BOR [UT], *sorna* [PE17]
stan **lancôa* √LAN²+KAW⁴ [H. F.]
starý *linyenwa* √LI²+JEN⁴ [Et], **yenquanta* √JEN⁴+KWAT, a slabý (o člověku) *yengwa* √JEN⁴+GEŇG [L. F., Et]; opo-
třebovaný (o věci) *yerna* √GJER [Et]; dávný *yára*, *yárëa*,
yalúmëa √JA²+LU⁴ [Et], *enwina* [MC] } *Linyenwa* „mající mnoho roků“, *yengwa* „nemocný léty“ (dle sind.); *yára* „náležící dávné minulosti n. pocházející z ní“.
stát **tyul-* √TJUL [PPQ], *tar-* √TAR⁴ [PE17] } Hom. *tar-* „křičovat, přecházet“ √TAR².
stát se I. přihodit se *marta-* √MBARAT [QL] **II.** (něčím) *no-* √NO⁴ [QL]
státek, hospodářství *osta* [QL]
statečnost *cánë* √KAN² [Et]
statečný *canya* √KAN² [Et]
stav I. *sóma* [QL] **II.** tkalcovský *lanwa* √LAN² [Et], *windelë* √WID [QL]
stavba *ataquë* √TAK, *car(-)* √KAR, dřevěná *ampano* √AM²+PAN [Et]
stavět *carasta-* √KAR [PE17], *car-* [Et] } Sloveso *car-* má naprosto obecný význam „dělat“.
stavitel lodí **ciryatan* √KIR+TAN [Q.] } Podle jména nóm. krále Tar-Ciryatana a elfa Círdana.
stehno *tiuco* √TIW [Et]
stejný v. shodný
stěna skalní *aiquassë* √AJAK [QL]
stezka úzká, v rokli *axa* √AK [Et]
stěžeň *tyulma* √TJUL [Et, QL]
stín I. *laimë* √DAJ⁴ [Et], *lómín* √DOM [QL]; *lumbë* √LUM [Et], těžký *lumbulë* [RGEO, PE17], *fuinë*, *huinë* √PHUJ [Et], *ungo* √UŇG [Et] **II.** vržený *lëo* √DAJ [Et], bás. *ixal* √SKAL [PE17] } *Ungo* též „temný mrak“.
stínit, krýt před světlem n. zrakem *halya-* √SKAL⁴, *telta-* √TEL⁴ [Et]
stiný *laira* √DAJ⁴ [Et], *lómína* √DOM [QL]
stížnost *nur(-)* √NUR² [QL] } Pův. význam „vrčení“.
stlačovat *sanga-* √STAG [QL]
sto *tuxa* √TUK² [PE14] } QL překládá jako „veletucet“ či doplňuje přívlastkem *pínea* (**quainëa*) na „veletucet dekadický“ = „sto“.
století *quantien* (*quantién-*) √KWAT+JEN⁴ [PM] } Příklad „století“ je od hobitů. Pro elfy to byl rok o délce 100 slunečních let.
stonek *telco* (*telcu-*) √TELEK [LotR, Et] } Těž „noha“.
stopa *runya* √RUN⁴ [Et]
stoupající o terénu *ampenda*, *ambapenda* √AM²+PENED [Et]
stoupání *ampendë* √AM²+PENED [Et]
stoupenec *astarindo*, *artarindo* √AD⁴, TAR⁴ [PE17]
stožár *tulwë* [QL] } Těž „prapor“.
strach *caurë* √KAWAR [QL], velký *ossë* √GOS [Et], *sossë* √THOS [PE17] } Srv. jméno *Ossë*, kt. je ale převzaté z valarštiny.
strašit *ruhta-* √RUK [WJ]
strašný *rúcima* √RUK [WJ]; *aica* √GAJ⁴ [PM]; bolestivý *naira* √NAJ [QL] } *Aica* se zřídka používalo o zlých věcech. Hom. „ostrý“ √AJAK.
stráž *tiris(-)*, *tirissë* √TIR [QL]
strmý *aiqua* √AJAK [Et, QL], *oronta* √OR [QL]
strnad *ammalë*, *ambalë* √SMAL [Et]
strom silný, rozložitý *alda* √GALAD [LotR, UT, QL], rostoucí do výše *ornë* √ORON [UT, Et, PE17]; velký *táva* √TAW [PE17]; ovocný *marinnë*, *marindë* √MAR⁴ [QL]
stromotkaný *aldarembina* √GALAD+REB [PE17]
střapec, chochol *quasilla* √KWATH [QL]

střed *endë* √ENED [Et, VT48]
střední *enya*, van. *endya* √ENED [Et], *endëa* [LotR]
Středozemě *Endor*, *Endorë* √ENED+NDOR [LotR, PE17, Let], *Endamar* √ENED+MBAR, *Ambarenya* √MBAR+ENED [Et]
střecha *tópa* √TOP [Et], klenutá *telumë* √TELU [WJ] } *Telumë* se před zavedením slova *Menel* používalo pro nebeskou klenbu.
střežit *tír-* √TIR [Et, UT, QL]
stříbrný I. ze stříbra *telemna* √KJELEP [Et], *telpina* [Et, QL] **II.** o světle, barvě *silma* √SIL [Et], *telepta* [PE17], blýskavý *tinda* √TIN [Et]
stříbrňák *telpilin* √KJELEP [QL]
stříbro *telpë*, *tyelpë* √KJELEP [Et, UT, QL], bás. (n. stříbrné světlo) *silmë* √SIL [Et] } Ohledně tvarů na *t-* vs. *ty-* viz Kořenovník. *Silmë* „hvězdné světlo“ [LotR], „světlo Silpionu“ [Et].
stůl *paluhta*, velký *palasar(d-)* √PAL [QL]
stupeň *tyellë* √KJEL² [LotR, PE17] } Těž na schodech n. žebříku.
stvoření, bytost *onna* √ON [Et]
stvořit *onta-*, min. *ónë*, *ontanë* √ON [Et]
suchý *parca* √PARAK [Et]
sůl *singë* √SIŇG [QL]
sušený, solený *tarquin* √TARAK [QL] } Jako podst. jm. „nasolené maso“.
sušit *tarqua-* √TARAK [QL] } Či jinak konzervovat potraviny.
svah *talta* √TALAT; dolů *pendë* √PENED, [PE17, Et] nahoru *ampendë* √AM²+PENED [Et]
sval *tuo* √TUG [Et] } Těž „šlacha“ a „(tělesná) síla“.
svalnatý *polda* √POLOD [Et], n. svalový *poldórëa* [QL]
svatba *vestalë* √BES [Et, QL, VT49], *veryanwë* √BES+JAT [VT49]
svátek *meryalë* √MBER [Et], *asar* [WJ] } *Asar* z valarštiny, „určený čas“.
svatyně *yána* √JAN [Et], *ainas* √AJAN [PE17]
svažovat se *penda-*, min. *-ně* √PED [PE17]
svažující se *penda* √PED [PE17, Et], *talta* √TALAT [Et]
svědek *astarmo* √AD⁴ [PE17]
svědit *itisy-* √ITIS [QL] } Těž přen. „rozčilovat“.
svěšený, ochablý *nimpa* √NDIP [PE17], *quina* √KWI [QL]
svět *ambar* √MBAR [LotR, Et, VT44], *mar(d-)* [LR]; *Arda* √GAR [WJ, S, Let] } *Ambar*, *mar* je „obydlí“ (dětí Ilúvatarových), *Arda* „Manwého říše“ (též *Ardaranyë* „Království Ardy“ [PE17]), širší pojmy viz „vesmír“.
svět|ec *aimo -ice* **aimë* √AJAN [QL]
Světelný průsmyk *Calacirya*, *Calaciryan* √KAL+KIR [PE17]
světít *aina-* √AJAN [PE17]
světlo I. *cálë* √KAL [MC], *cala* [Et]; sluneční *árë* √AS⁴ [PE17, S]; měsíční *isilmë* √ITHIL [MC], hvězdné *ilma* √GIL [Et], n. stříbrné *silmë* √SIL [LotR, Et], třpytivé *rilma* √RIL [Et] **II.** světlo v. „lampa“
světlý *calina* √KAL [Et], o vlasech n. pokožce *vana* [PE17], *vanya* √WAN⁴ [WJ] } Třetí výraz může znamenat též „krásný“ v nejobecnějším významu.
svěžest, mládí *wén* √GWEN [Et]
svěží *wenya* √GWEN, o člověku *nessima* √NETH [Et] } *Wenya* též = „světlezelený“.

svíčka *lícuma* √LIKU [MC]
svítání *anarórë* √ANAR+OR, *ára* √AR² [Et]
svítit *calta-* √KAL [Et], *cal-* [UT, QL]; stříbrně *sil-* [LotR, PE17, VT49] } *Sil-* „svítit bílým nebo stříbrným světlem, zvl. o hvězdách n. měsíci“.
svizelný *urda* √GUR [PE17]
svoboda *fairië* √PHAJ² [QL]
svobodný *léra* √LER [VT41], *fairë* √PHAJ² [QL] } Hom. *fairë* „duch“ √PHAJ⁴ a „smrt“ √PHIR.
svolení } *Lenëmë* „se svolením“ – koho, v genitivu.
syn *yondo* √JON [Et, PE17, VT43], *yonyo* [VT47], ve slož. *-ion*, *-yon* [Et, PE17, MR]; *hilmo* √KHIL [QL] } V oslovení *yonya* (patrně zkrác. z *yondonya*) „můj synu“.
Syn Boží *Eruion* √ER+JON [VT44]
sýr *tyur(d-)* √TJUR [QL], *tyurmë* [PE16]

Š

šachy **arantyalme* j. č. √ARAN+TJAL [L. N.] } „Královská hra“.
šarlatový *saquila* [QL]
Šedí elfové *Sindar* √THIN [S, WJ, MR], *Sindeldi* √THIN+ELEN [WJ]
šedolistý *lassemista* √LAS⁴+MITH [PE17] } Jméno stromu – jeřábu.
šedomodrý **vindë* (*vindi-*) √WINID [Et, VT46]
Šedoplášť *Sindicollo* √THIN+KOL [WJ, MR, PM], *Sindacollo* [PE17], *Singollo* } Král Elu Thingol.
šedý *sindë* (*sindi-*) √THIN [WJ, Et, PE17], *sinda* [PE17, S, RGeo], *mista* √MITH [PE17], světle *míse* √MITH [PE17], *hiswa* √KHITH [Et]
šed' *sindië* √THIN [PE17]
šelest, šum *quisquirindë* √KWIS [QL], listí *escë* √ESEK [Et]
šelestit *quisquir-* √KWIS [QL]
šepot *lussë* √SLUS [Et]
šeptat *lussa-* √SLUS [Et], *quis-* √KWIS [QL]
šero *lumbë* √LUM [Et], *huinë* √PHUJ [S, VT41], *ungwë* √UŇG [Et] } Dále v. „předjítrí“, „soumrak“. *Ungwë* = též „pavučina“ [LotR].
šerý *huiva* √PHUJ [QL]
šest *enquë* √ENEK [Et, VT48, PE17]
šestina *enquesta* √ENEK+SAT [VT48]
šestý *enquëa* √ENEK [VT42]
šije *acas* (*ax-*), *axë* [PE17], geogr. *yatta* √JAK⁴ [Et, QL]
šilený *marta* √MBARAT [Et] } Stížený šilenstvím, předurčený k brzké smrti.
šíp *pilin(d-)* √PILIM [Et]
šípek plod *campin(n-)* √KAM⁴ [QL] } Růže šípková je *campilossë* [QL].
široko daleko *palan* √PALAN [VT47, PE17, S] } Možná používáno jen ve slož. (*palantír* ap.), ne samostatně.
široký *palda* √PALAN [VT47], *yanda*, *yána* √JAN⁴ [PE17], *landa* √LAD⁴ [Et, QL], *alanda* [QL]
širý *palla* √PAL [Et]
šít *nem-* √NEM [QL]
šklebit se *mirtya-* √MIRIT [QL]

škrábat *nyas-* √NJATH [QL]
škrábnutí *nyas(t-)* √NJATH [QL]
škrabka *rasta* √RAD¹ [QL] } Těž „pilník“.
šlechtic *arquen* √AR¹+KWEN [WJ], *arato* √ARAT [PE17]
špatný *raica* √RAJAK [Et], *guarda* [QL], *ulca* √UK [QL, VT48] } Zákl. významem *raica* je „křivý“; *ulca* se častěji překládá jako „zlý“.
špička *tildě*, ve slož. *-til(d-)* √TIL¹ [Et, WJ], *nasta* √NAS² [Et]
špína odporná *söa* √SAW¹ [PE17], *mut (muht-)* √MUK [QL]
špinavý *vára* √WA3 [Et], odporně *muqua*, *munqua* √MUK [QL]
špinit *vahta-* √WA3 [Et] } Zřejmě ve fyzickém i přeneseném smyslu.
špulit ústa, ohrnovat rty *penga-* √PEŇ [VT39]
šrám *cirissě* √KIR [Et]
šterk *arat (arac-)* √RAK¹ [QL] } Dále pak *arathě* „plocha pokrytá šterkem“; význam obojího poupraven pod vlivem kořene. [Q.]
štěstí **martě* √MBARAT [Q., QL]
štíhlý *teren*, *tereně* √TER [Et], *nindě* √NIN¹ [Et], *fimbě (fimbi-)* [PE17], *lenwa* √DEN¹ [QL]
štípnutí hmyzem *itis(s-)* √ITIS [QL]
štíít I. *turma* √TURUM [Et], *umbas* √MBATH [VT45], *sanda* [UT] **II.** horský *rassě*, √RAS [Et, PE17], *rasco* [VT46] } Existuje výraz *sandastan (-stam-)* „zábrana ze štítů“, bojový útvar. Výrazy od RAS znamenají též „(zvířecí) roh“.
šťastný, požehnaný *herenya* √KHER [Et] } Těž „bohatý“.
šťáva *pirya* √PIS, *sáva* √SAB [Et], *marca* √MARAK, *pulquě* [QL]
šťavnatý *marqua* √MARAK [QL]
švadlena *serindě* [PM, MR] } Jméno Míriél; použití jako podst. jm. obecné není doloženo.
švestka *pio* [QL] } Asi může označovat i jinou peckovici.

t

tabák, dýmkové koření *alanessě*, *alenessě* [PE17] } Sind. *galenas*.
tác *tulma* √TUL [QL] } Těž „nosítka, máry“.
tady *sinomě* √SI+NOM [LotR, VT49], *sisšě*, *sís* [VT49], *símen* √MEN¹ [LR]
táhnout *tuc-* √TUK¹ [Et]
tajemství *muilě* √MUJ [Et], *fólě* √PHO3 [QL]
tajněstkářský *fólíma* √PHO3 [QL]
tajný *muina* √MUJ, *nulla*, *nulda* √NDUL [Et], *foina* √PHO3, *lomba* √DOM [QL] } Víceméně všechny výrazy mohou znamenat též „skrytý“. Příd. jm. *avaquéřima*, *avanýáríma* [WJ] „to, o čem je zakázáno mluvit“.
tak *tanen*, *tánen* √TA¹ [VT49] } Těž ve významu „proto“.
také *yando* [QL]
takový *taitě* √TA¹ -to *sitě* √SI [VT49]
takto *siě* √SI [VT43, 49], *sinen* [VT49]
tam I. lok. *tanomě* √TA¹+NOM, *tassě*, *tás* [VT49] **II.** all. *tar*, *tara* √TA¹+DA [Et, VT49], *tanna* √TA¹+NA¹ [VT14, PE16], *tamen* √TA¹+MEN² [VT49] } Hom. *tanna* „značka“.
tamten *enta* √EN²+TA¹ [Et]

tanec ob. *liltiě*, jeden **liltě* √LILIT [QL] } *Liltě* upr. z *lilt*.
tančit *lilta-* √LILIT [Et, QL]
tání, obleva *tiquilě* √TIKW [QL]
tát, tavit se *tiqui-* √TIKW [QL]
táta *atto* √AT¹ [Et, VT47], *tata* √TAT¹ [UT] } *Atya* [VT47], zkrácené oslovení otce dítětem. Dále v. „otec“.
téci *sir-* √SIR [Et], *sirya-* [PE17]
tečka zejm. v písmu *fixě*, nad znakem *amatixě*, pod znakem *unufixě* √AM², UN+TIK [Et, VT46]; za větou *pusta* √PUS [Et]
teď *sí* √SI [RGEO, Et, VT43], *sin* [Et], *sín* [SD]; *silumě* √SI+LU¹ [VT49] } Těmto výrazům odpovídá *tá* a *talumě* se vzdálenějším ukazovacím kořenem („v tom čase, tehdy“) √TA¹ [VT49].
telepatie *ósanwě* √WO+SAM [VT39] } K tomu se vážou pojmy *sanwěcenda* √KEN „čtení myšlenek“, *sanwě-latya* √LAT¹ „otevírání mysli“, *sanwě-menta* √MEN² „posílání myšlenek, myšlenková zpráva“ [VT39, 41]
tělesný *sarcuva* √SARAK [QL]
tělo *hröa* √SRAW [MR, VT41, 47], *hrondo* √SRON, *larma* √LAR [PE17]; tělesná forma Valar a Maiar *fana* √PHAN¹ [PE17] } Metaforicky se používalo i *cöa* „příbytek“ [PE17].
temnota *morniě* √MOR [RGEO, PE17], *mórě* [Et], *morě* (*mori-*) [Let]; *huině* √PHUJ [VT41, S] } *Morě* též příd. jm. „černý“.
temný *lóna* √DO3, *nulla* √NDUL [Et], *morna* √MOR [PE17, Let]; hodně *lilóměa* √LI¹+DO3 [PE17] } *Nulla* též „tajný, skrytý“; *morna* častěji ve významu „černý“.
Temný hvozd *Taurě Huinéva* √TAWAR, PHUJ [Et] } Sind. *Taur-nu-Fuin*.
ten *tana* √TA¹ [Et]; určitý člen *i* [RGEO, Et, PE17]
tento *sina* √SI [UT, VT49]
teplo sluneční *árě* √AS¹ [PE17] } Těž „den“.
teplý *lauca* √LAW² [Et]
tesák (zub) *carca* √KARAK [S, QL]
tesař *samno* √STAB [Et], *tautamo* √TAW+TAM² [PE17]
těsto *maxě* √MASAG [Et]
těžký *lunga* √LUG¹ [Et] } „Obtížný“ viz tam.
Thorondor *Sorontar* √THORON+TAR¹ [Et, S] } „Král orlů“.
ticho, klid *quildě* √KWILID [QL]
tichý *quilda* √KWILID [QL]
Tinúviel *Tindómíel* √TIN+DOM+JEL [UT], *Tindómerel* √SELED [Et, S] } Jméno Lúthien, znamená „slavík“, doslova „dcera soumraku“.
tis *tamuril* [QL]
tíživý *lumna* √DUB [Et]
tkanina *lanna* √LAN² [Et]
tkát *lanya-* √LAN² [Et]
flačnice, dav *sanga* √STAG [Et, PE17, QL] } Těž sevřený bojový útvar.
flačit *sanga-* √STAG [QL]
flachat *nyata-* √NJAT [QL]
floustnout *tiuya-* √TIW [Et]
floušník *fambo* √PHAB [QL]
flustý *tiuca* √TIW [Et], *pulwa* √PUL [QL]
tmavý o vlasech (ne však zcela černý) *hröva* [PE17] } Dále v. „temný“.
to *ta* √TA¹ [Et, PE17]
tok *celumě* √KEL [Et, QL]

topit *quosta-* √KWOD [QL]; **topit se** *quor-*, min. *quondē* √KWOD [QL] } Též „dusit (se)“.

topol *tyulussē* √TJUL [Et, QL, PE16] } Příd. jm. *lintyulussēa* „s mnoha topoly“ [Et, QL].

touha *írē* √ID [Et], silná *maivoínē* [QL]; chamtivá *mailē*, *milmē* √MIL¹ [Et]; sexuální *yérē* √JER [VT46]

toulání *ránē* √RAN [Et]

toulat se *ranya-* √RAN, *mista-* √MIS¹ [Et]

toulelec *vainolē* √WAJ [QL]

toužit *yesta-* √JES¹ [Et, VT46], hodně *maivoita-* [QL]; ne-nasytné *milya-* √MIL¹ [Et]

tráva *salquē* √SALAK, tuhá, suchá *sara* √STAR [Et]

trávník *palis(t-)*, *palistē* √PAL [QL]

trest *paimē*, zvl. tělesný *paimesta* √PAJ [QL] } *Paimē* též „pomsta“.

trestat *paimeta-*, *paimenta-* √PAJ [QL]

trhnout, škubnout *rihta-* √RIK² [Et]

trhnutí *rincē* (*rinci-*) √RIK² [Et], *rinca* [VT46]; *carpalē* √KARAP [QL]

trn *nassē* √NAS, *erca* √EREK [Et], *necel* √NEK¹ [PE17]

trojice *neldiē* √NELED [VT44] } Podle (*Aina*) *Neldiē*, „Trojice Boží“.

trojsouhláskový o kořeni *nelólamaitē* √NEL+WO+LAM [PE18]

trojúhelník *neltil(d-)* √NEL+TIL¹ [Et]

troll *hruo* [PE17], **torco* √TUR [H. F.] } *Torco* dle sind. *torog* [LotR].

troubení *róma* √ROM [Et], *rambē* √RAM² [QL] } *Róma* může též znamenat „roh“ [WJ].

troubit, řvát *ram-* √RAM² [QL]

troud *tusturē* √TUS² [QL] } Či třísky na podpal ap.

Trpaslíci *Casari*, *Casári* [PE17, WJ], hr. *Casalliē*; *Nor-nor*, hr. *Nornaliē* √NDOR² [WJ]; *Naucor*, hr. *Naucaliē* √NUK [W], Et, PE17, *Naucar*, *Naucondi* [PE17] } První výraz je neutrální, pochází z khuzdulštiny. Druhý znamená „houževnatí“, třetí „zakrslí“.

trpělivost *cólemainē* √KOL [QL]

trpělivý *cólemaina* √KOL [QL]

trubka **I.** *rotsē*, silná *róta* √ROT [QL] **II.** na troubení *romba* √ROM [W], Et], *hyóla* [SD]

trůn *mahalma* [W], UT] } Pův. valarský trůn v Soudném kruhu.

trást se *pap-* √PAP [QL]

třepotavý v letu *wilwa* √WIL [MC]

třesoucí se *pampila*, *pampilēa* √PAP [QL]

třešeň *aipio* [QL, GL]

třetí *nelya* √NEL [W], VT42], *neldēa* √NELED [VT42]

třetina *neldesta* √NELED, SAT, *nelesta*, *nelta* √NEL [VT48]

tři *neldē* √NELED [Et, VT47, PE17], ve slož. *nel-* √NEL [Et]

třináct *yunquentē*, *yunquenta* √JU+ENEK+ENET [VT47] } „Dvakrát šest a jeden navíc“.

tříška, úlomek **sacillē* √STAK [B. S.]

třít, drhnout *war-* [QL]

třpyt *rilya* √RIL [Et], *ňalta* √ŃGAL [PM], *tintelē* √TIN, křišťálový *sintilis(s-)* √SINIT [QL] } *Ńalta* „záře, třpytivý odraz (od šperků, skla či leštěného kovu, od vody)“.

třpytit se *tintila-* √TIN [R GEO, PE17], *tin-* [Et, PE17], *mirilya-* √MBIRIL [Et], křišťálově *sintya-* √SINIT [QL]

tuba, mohutný roh *tumba* [QL]

tuhý, nepoddajný *tarya* √TARAG [Et], *norna* √NDOR² [WJ]

tuk *lar* √LAR [VT45], *laru* [QL] } *Lar* též přen. „bohatství“.

tunika, košile *laupē* [QL] } Kořen možná √LAP.

Turgon *Turucondo* √TUR+KON [PE17], *Turondo* √TUR+GONOD [PE15]

Túrin *Túrin* √TUR [S], *Turin* [VT49], *Turindo* √TUR+ID [Et]

tušení *intya* √INIK [Et]

tušit *intya-* √INIK [Et], *nauta-* √NAW [QL] } Hom. *nauta* √NUT „povinen“.

tvar *canta* √KAT [PE17], *veniē*, *venwē* √WEN² [QL]

tvárný, měkký *maxa* √MASAG [Et]

tvaroh **tyurdo* √TYUR [LF]

tvarovaný *canta* √KAT [Et] } Používá se ve slož. jako např. *lasse-canta* „ve tvaru listu“ [Et].

tvarovat *canta-* √KAT [Et], *venta-* √WEN² [QL] } *Venta* přesněji „vyřezávat“.

tvář, obličej *anta* √AN¹ [Et, VT45], *cendelē* √KEN [VT49]

tvorba umělecká *mairē*, jen průběh *maitalē* √MAJ¹ [PE17]

tvorit umělecky *maita-* √MAJ¹ [PE17]

tvrdošijný **taryalanca* √TARAG+LAK² [B. S.] } Dle sind. *tarlanc*.

tvrdý *sarda* √SAR¹ [VT39], *omba* √GON [QL], *torna*, jako železo *tornanga* √AŃG [PE17]

tvůj konc. *-lya* √LE, *-tya* √KE¹ [VT49, PE17]

ty *lye*, *elyē* √LE [R GEO, VT49], *tye*, **etyē* √KE¹ [VT49]

tyčka *pirin(d-)* √PIR [QL]

týden 5-denní *lemnar* √LEPEM [Et]; 6-denní *enquiē* √ENEK [LotR]; 7-denní *otsola* √OTOS [GL]

tykadlo *tentil* √TEN [QL]

týkat se *ap-* √AP² [VT44]

U

úbočí *amban* √AM² [Et]

ucpat, zastavit *tap-* √TAP [Et]

učenec *istyar* √IS¹ [Et], *ingolmo* √ŃGOL [WJ], *ňolmo* √ŃGOL [PM]

učení hluboké, tajné *ňolwē* √ŃGOL [Et], *ňólē* [PE17]

učení *istima* √IS¹, *ňóla* √ŃGOL [Et]

učit **saita-* √SAJ¹ [H. F.], *par-* √PAR² [PE17] } Hom. *saita-* „hladověť“ √SAJ².

učit se **ňolya-* √ŃGOL [T. F., H. F.]

úd **lenco* (*lencu-*), **lenquē* √LEKW [QL] } Upraveno z *lenq-* (*lenq-*).

udělaný s námahou *urucarín* √GUR+KAR [PE17]

úder *taran* (*taramb-*), *tarambo* √TARAM [QL]

údolí *nandē* √NAD [UT], *nando* [PE17], *nan(d-)* [Let], ve slož. *-nan*, *nan-* [PE17]; hluboké *tumbo* (*tumbu-*) [Et, PE17, QL], *tumba* √TUB [Let], *tumbalē* [PE17], *imbē* √IM¹, IB² [VT45, PE17] } *Imbē* „hluboké údolí či široká strž mezi vysokými svahy“; hom. „mezi“ √IM¹.

Udůn *Utumno* √TUB [Et]

udušený *quorín* √KWOD [QL] } Též „utopený“, snad i „oněmělý“.

uhlík žhavý *yúla* √JUL¹ [Et]

úhoř **lingwil*, **lingwilín(g-)* √LIW [QL] } Upraveno na základě kořene z tvarů bez počátečního *l*.

ucho hlas (*hlar-*) √SLAS [PE17], **lár** (*lar-*) √LAS² [Et]
uchopit mapa- √MAP [Et]
ukazovák lepetas(s-) √LEP, TAS [VT47], **tassa** √TAS [VT48]
ukazovat tĕa, min. **tengĕ** √TEN⁴ [VT39], **tenta-**, prstem **leptenta-** √LEP [VT49]
uklízet poitya- √POJ [QL]
ukončit telya- √TEL² [WJ], **metya-** √MET [Et]
ukřížování anatarwesta √AN⁴+TAR² [QL]
ukřížovat tarwesta- √TAR² [QL]
úl nierwes √NE³ [QL]
ulehčit, pomoci **asya-** √ATH [PE17]
ulice, silnice **mallĕ** √MBAL [Et, QL]
umazaný, ušmudlaný **púrĕa** [MC]
umělec maitar √MAJ⁴ [PE17] } Obvykle se používá ve významu „básník“. Vyskytuje se ve složeninách (*ondomaitar* „sochař“ ap.)
umělý, vyrobený **tamna** √TAM² [PE17]
umění Carmĕ √KAR [UT] } Znamená vlastně „tvoření, děláání“.
umĕt ista- √IS⁴ [VT41] } Př.: *istan quetĕ* „umím mluvit“ [VT41]. Též „věděť“.
umřít přirozenou smrtí **fir-** √PHIR [MR, VT43, MC] } Pův. význam „vydechnout“.
unavený lumba √LUB [VT45]
Ungoliant Ungoliantĕ √UŇG+SLIG [Et], **Ungweliantĕ** [Et, QL]
únik uswĕ √UTH [QL]
uniknout us- √UTH [QL]
únor nĕnimĕ √NEN [LotR, UT] } Znamená něco jako „mokrý, rozmáčený“.
upevnĕný tanca √TAK [Et]
upevnit tac- √TAK [Et], **tulca-** √TULUK [QL]
úplně aqua √KWA⁴ [WJ]
úponek lepsilĕ √LEP [QL] } „Prstíček“.
úroda yausta √JAB [QL]
úředník královský **arandur** √ARAN+NDUR [Let] } Též „správce“.
usínat fanta- √PHAN² [QL] } Též „omdlĕvat“.
úsmĕv mirĕ, **mirin**, lehký **mirilla** √MIR² [QL]
usmĕvavý mirĕa √MIR² [QL], **raina** √RAJ² [PE17]
usmívat se mir- √MIR² [QL], **raita-**, min. **rĕantĕ** √RAJ² [PE17]
ústa anto √MAT [LotR]; ústní otvor **ópa** √OP, zavřĕný **pĕ**; dutina ústní **songa** √SOŇ [PE17], **matu** √MAT [QL] } Příd. jm. **penquanta** √PEŇ+KWAT „s plnými ústy“ [VT39]. **Pĕ** jinde přeloženo jako „ret“.
ústí řeky etsir √ET+SIR [Et]
ustoupit lav- √DAB [Et] } Též „dovolit, povolit“. Hom. „líz-nout“ √LAB.
ušlechtilý faila √PHAJ⁴ [PM] } „Mající dobrou **fĕa**, či **fĕa** převažující nad **hrĕa**“.
útek lanat √LAN² [Et], **winda**, **wistĕ** √WID [QL]
útes aico (*aicu-*) √AJAK [QL], **ollo** [GL]
utĕšovat tiuta- √TIW [QL] } Zákl. význam „posilovat“.
útočiště, přístřeší **hopassĕ** √KHOP [Et]
utopený quorin √KWOD [QL] } Též „udušený“, snad i „onĕmělý“.
uvadání pozdní podzim **quellĕ** √KWEL, **lasse-lanta** √LAS⁴+DAT [LotR] } *Lasse-lanta* též „podzim“ bez upřesnění [Et, QL].

uvažovat, přemýšlet **tyustyuhta-** √TJUK [QL] } Zákl. význam „přežvykovat“.
uvolnit lehta- √LEK [Et], pustit (na svobodu) **lerya-** √LER [VT41], **fainu-** √PHAJ² [QL]
uzavřĕnost pahťĕ √PAK [VT39]
uzavřĕný pahťa √PAK [VT39, 41]
uzel narda √SNAR, **nútĕ** √NUT [Et] } *Nútĕ* též „pouto“.
úzký arca √AK [Et], **náha** √NAKH [PE17]
už **nollo* √NO²+LO [H. F.] } Jakožto *nó-llo* „od předtím“.
úžina, úzký průchod **nacca**, **anacca** √NAKH [PE17]
užitečný, dobrý **mára** √MAG⁴, MAG² [Et, VT47, QL]

V

v mi √MI [Et, PE17, VT43], **imi** √IM [VT43]; konc. lokativu -*ssĕ*, mn. -*ssen* [RGEO, MC] } Varianta *mí* [RGEO, PE17] je kombinace předložky s urč. členem i.
vadnout quel- √KWEL [LR, QL, Et], zimou **hesta-** √KHES² [QL]
valarština Lambĕ Valarinwa √LAB, BAL [WJ]
válcový pirindĕa √PIR [QL]
válec dutý pirinumbĕ √PIR [QL]
Valinor Valinor, **Valinórĕ** √BAL+NO⁴, **Valandor** √NDOR⁴, NDOR²; **Valimar** √MBAR [PE17] } Správnĕ *Valinor*, -*nórĕ* znamenalo „valarský lid“, ale kořeny splynuly a *Valandor* se později používalo jen v básni.
válka ohta √OKOT [Et, PE13]
vánek hwesta √SWES [LotR, Et], **vilĕ** √WIL [QL]
var welet (*weleht-*) [QL]
vařit se wel- [QL]
vát sur- √THU [PE16], **súya-* √THU [QL]; jemně **hwesta-** √SWES [Et] } *Súya-* doloženo ve významu „dýchat“ [Et].
vázat, poutat **nut-** √NUT [Et], **lim-** √LIM [QL]
vĕla nier, **nies(s-)** √NE³ [QL], **nion** [GL]
vĕlín nierwes √NE³ [QL]
vĕcera nĕa √NO² [VT49], **tellarĕ*, **tellaurĕ* √TELES+AR² [T. F.] } *Nĕa* je zkrác. z *nĕa ré* „předĕšlý den“.
vdát se, oženit se **vesta-** √BES [Et, VT49], **verya-** √BES [VT49] } *Vesta-* se pojí s akuzativem, *verya-* s allativem. Hom. *verya-* „odvážit se“ √BER.
vĕc nat √NA² [Et, VT49], **engwĕ** √EŇ [VT39]; výrobek **tanwĕ** √TAN [Et]; záležitost **natto** √NA² [QL]
veĕer sinyĕ √THIN [Et], **andúnĕ** √NDU [MC] } *Andúnĕ* též „západ“ [Et, RGEO].
vĕĕně oialĕ √OJ⁴ [RGEO, PE17], **oiavĕ**, **oia** [PE17]
vĕĕnost oirĕ √OJ⁴ [Et]
vĕĕný oia, **oira** √OJ⁴ [Et], **oiala**, **oialĕa** [PE17], ve slož. *oio-* [UT, Et, S]
vĕdĕní, uchovávaná moudrost **ingolĕ** √ŇGOL [WJ] } Též překládáno „věda/filosofie jako celek“ (psáno *Ingolĕ*) [PM].
vĕdĕť ista-, min. **sintĕ**, **isintĕ** √IS⁴ [Et, VT48, QL]
vedle, mimo **ara** √AD⁴, AR⁵ [VT49, Et] } Spojuje se s os. zájmeny (*arni* „vedle mě“ atd.)
vejce ohtĕ (*oxi-*) [QL]
vĕk randa √RAD² [Et] } Jednotka času, 100 valarských roků; v jinĕm významu nedoloženo.

- velbloud** *cuptulo* √KUP, *ulun* (*ulump-*), *ulumpě* √ULUM [QL]
- velekrál** *ingaran* √IŇG+ARAN [PM]
- veletucet** *tuxa* √TUK² [QL] } Nověji používáno pro číslovku „sto“ [PE14].
- velitel** *cáno* √KAN⁴ [PM, S, UT], *cánu* [UT] } Obvykle nižší velitel, zejm. jako zástupce vyššího; pův. význam byl totiž „hlasatel“.
- Velká medvědice** souhvězdí *Valacirca* √BAL+KIRIK [Et, PE17, S], *Otselen* √OTOS+ELEN [Et] } Význam: „Srp bohů“ a „Sedmihvězdí“.
- velký** *alta*, ve slož. *alat-* √ALAT [Et]; *höa* √KHAW⁴ [PE17], *velicě* (*velici-*) √BELEK [QL, GL, PE16]
- velmi** *oldě* √OL² [QL], *olě* [PE14], *velixě* √BELEG [QL]; předp. elativu *an-* [Let, VT45]
- velryba** **fanto* [Q., UT] } Podle jména lodě *Turuphanto* „Dřevěná velryba“.
- věvec** *ría* √RIG [PM], *riě* [PE17]
- venku**, vně *ava* √AW⁴, *ara* √AR³ [Et] } *Ara* též „vedle“ [VT49, Et].
- věrnost** *voronwě* √BORON [UT], *astar* √SATAR [PE17]
- věrný** *voronda* √BORON [UT, QL], *vórima* [UT]; *sarta* √SATAR [PE17]; *sanda* √STAN [Et]
- veřejný** *lerina* √LER [VT41]
- věřit** *sav-* [VT49] } „Přijímat jako skutečnost; věřit, že tvrzení, zprávy ap. jsou pravdivé“, se jménem či zájmenem „věřit, že skutečně existuje/existoval“. Pojí se s akuzativem.
- vesmír I.** *Eä* √EŇ [MR, W], PE17 **II.** *ilu* √ILU [VT39, Et]; *ilúvě* [W], Et, MR] } *Eä* je vše, co bylo přímo či zprostředkovaně stvořeno Bohem. *Ilu* zahrnuje navíc Stvořitele a duchy, již *Eä* neobývají. Definice *ilúvě* je sporná.
- vesnice** *masto*, *wasto* [QL]
- věst** *tulya-* √TUL, *mittanya-* √MI [VT43]
- věta** *quentelě* √KWET [QL]
- větev** *olwa* √GOLOB [Et], *olwen* [GL] } Podoba kořene i varianty *olba* [PM] přináší otázku, zda by nemělo být spíše **olva* (ovšem hom. „rostlina“). *Olwen* též „hůl, klacek“.
- větévka** chvějící se *quasilla* √KWATH [QL] } Též „chochol, střapeček“.
- větrný** *vailima* √WAJ² [PE17], silně *wanwavoitě* √WAW [QL], *susúlima* √SU [QL]
- věž** *mindo* √MIN [Et], velká *mindon* [VT42, S]; strážní *tirion* √TIR [Et, S]; či jiná vysoká stavba *taras*, *tarminas* √TAR⁴+MIN, *turco* √TURUK [PE17]
- věžička** *mindě* √MIN [VT42]
- vhled** *tercen* √TER+KEN [MR]
- vhodný** *mára* √MAG⁴, MAG² [Et, PE17, VT47]
- více** } přísl. *ambě*, příd., podst. *amba* √AM² [PE17]
- vidění** *indemma* √INID+EM² [PE17] } Obraz vyvstávající v mysli či vložený tam vůlí vyšší mysli či ducha.
- vidět** *cen-* √KEN [MC, VT47]
- viditelný** *cenima* √KEN, snadno *asceně*, *ascénima* √ATH+KEN, špatně *hraiceně*, *hraicénima* √SRAG [PE17]
- Vidoucí kámen** *Palantír* √PALAN+TIR [UT, S] } Doslova vl. „dalekohled“.
- vichřice** *wanwa* √WAW [QL]
- vinný** *mirúva* √MIRU [QL]
- víno I.** réva *liantassě* √LI² [QL] **II.** nápoj *miru* √MIRU, *ulmě* √UL [QL]; valinorské *miruvor*, *miruvórě* [W], RGeo, QL], *limpě* √LIP [Et, QL] } *Miruvórě* též překládáno jako „medovina“ (viz tam).
- vínový** *mirucarně* √MIRU+KARAN [QL]
- viola** *salquin* √SAL+KWIN [QL]
- vír** *hwindě* √SWIN [Et] } Hom. *bříza* [PE17].
- vířit** *hwinya-* √SWIN [Et]
- višet** *linga-* √LIŇG [Et], ochable *quiqui-* √KWI [QL]
- vistárie** *helilohtě* √KHEL+LO3 [QL]
- vítat:** vítěj(te) **mantúliě* √MAN+TUL [L. F.]
- vítězit** *apaitya-* } Též „dobýt“.
- vítězný** *apaira*, *apaica* √PAJ [QL]
- vítězství** *túřě* √TUR [Et], *apairě* √PAJ [QL] } První výraz může znamenat též „nadvláda“, druhý „dobytí“.
- vítr** *súřě* (*súri-*) √THU, SUR [RGeo, PE17], *vailě*, *vaiwě* √WAJ² [PE17], zběsilý *alaco* √ALAK [VT45]; zvuk větru *sú* √SU, THU [VT47, QL]
- vkus** *tyávě* √KJAB [MR, Et] } Též „chuť“. *Lámatyávě* √LAM+KJAB je individuální estetický smysl pro zvuk a jazyk [MR].
- vládce** *túro*, ve slož. *-tur* √TUR [Et], **turindo* [VT43]
- vládnout** *tur-* √TUR [Et]; o Valar *vala-* √BAL [W]
- vlákno** *lanya* √LAN² [PE17], jemně *ipsin* √SPIN [PE17], zvl. pavoučí *lia* √SLIG [Et]
- vlas** *fině* (*fini-*) √PHIN⁴ [PM, PE17], *til* √TIL² [QL] } *Fině* = též „modřín“ [Et].
- vlasatý** *finda* √PHIN⁴ [PM] } Lze použít i ve slož. jako „vlasý“.
- vlast** *már* (*mar-*) √MBAR [S] } Též „domov, příbytek“.
- vlastnit** *harya-* √3AR [Et]
- vlasý** hrom. *findessě*, *findě* √PHIN⁴ [PM], *findilě* √SPIN [PE17], *loxě* √LOKH [Et]; rozcuchané *fassě* √PHAS [Et]
- vlastní**, osobní *véra* √WE² [PM]
- vlaštovka** *tuilindo* √TUJ+LIN⁴ [Et, QL]
- vlažný** **pellauca* √PER+LAW² [HKF]
- marca* √MARAK [QL] } Též „ššáva“.
- vlhký** *nítě* √NEJ [Et], *marqua* √MARAK [QL]
- vlk** *ňarmo* √ŇGARAM, *ráca* √DARAK [Et]
- vlkodlak** *ňauro* √ŇGAW [Et, PE17]
- vlna I.** na vodě *solmě* √SOL [QL], zpěněná *falma* √PHAL⁴ [Et, RGeo, PE17] **II.** ovčí *tó* √TOW [Et], *öa* √OW [QL]
- vlněný** *töa* √TOW [Et], *öara* √OW [QL]
- vlnit se**, vzdouvat se *solta-* √SOL [QL]
- vlnobití** *solossě* √SOL [QL]
- vločka** sněhová *niquis(s-)*, *niquits-* √NIKW [PE17] } Může znamenat i „ledový květ“ [WJ].
- vložit** *mitta-* √MI [VT43] } Jinde použito ve významu „vstoupit“ [QL].
- vnějšek**, venek *etsě* √ET [VT45]
- Vnější země** (Středozem) *Entarda* √EN²+GAR [Et]
- vnímavý**, citlivý *tentima* √TEN [QL]
- vnitřní** *mitya* √MI [Et]
- vnuk** *indyo* √ŇGJO [Et] } Též obecněji „potomek“.
- voda** *nén* (*nen-*) √NEN [Et, PE17], horká *sausa* √SOW [QL] } Ve slož. *-nen* pro názvy vodních ploch (*Cuiviénen*, *Nísi-nen*).
- vodopád** **nellanta* √NEN+DAT [Q.], **lantasířě* √DAT+SIR [B. S.] } *Lantasířě* dle sind. *lanthir*.
- vojsko**, voj. oddíl *hossě* √KHOTH [QL]
- volat** *yam-* √JAM [QL, PE16]
- volný** *lehta* √LEK [VT39], *mirima* √MIS⁴; *lerina* √LER [VT41]; o osobách *léra* √LER [VT41]

- vonět narda-** √NARAD [QL]
vonný nísima [UT], *narwa* √NARAD [QL] } Hom. *narwa* √NAR¹ „ohnivý“.
vosk líco (**lícu-*) √LIKU [MC]
Vousáči Andafangar √ANAD+SPANAG [PM] } Jeden z kmenů trpaslíků.
vousy hrom. *fanga* √SPANAG [Et]
vožík norollë √NOR [GL]
vpřed ompa, póna [VT49]
vrabec imbilincë √IB [QL]
vrána quáco √KAWAK¹ [WJ], *corco* [Et], *caron(n-)* [QL]
vrátit se entul- √EN¹+TUL [UT, S], *nanwen-* √NDAN+MEN² [PE17]
vrba tasarë √TATHAR [Et, S], *tasar* [PE17, Et], *tasarin* [QL]; smuteční *siquillissë* [QL]
vrčení nurru, nur(r-) √NUR² [QL] } *Nur(r-)* též v přen. významu „stíznost“.
vrčet yarra- [MC], *nur-* √NUR² [QL]
vrchol inga √IŃG [PM, VT47]; hory *ingor* √IŃG+OR [PM], *orotínga* √OROT+IŃG [VT47], *orto* √OROT [Et], *tayormë* [QL], ostrý *aicalë*, *aicassë* √AJAK [Et], zasněžený *hristil* √SRIS+TIL¹ [PE17]; stromu *aldinga* √GALAD+IŃG [VT47]
vrub, značka *nyas(t-)* √NJATH [QL]
vršit, hromadit *cum-* √KUM² [QL]
vrťák, nebozez *teret (tereht-)* √TER [QL]
vřes oricon √OR [QL]
vřeteno quindil √KWID [QL]
vstoupit mitta- √MI [QL] } Ve VT43 ve významu „vložit“.
vše(chno) ilqua √IL+KWA³ [Et, LR], *illi* √IL [PE17]
všechen ilya √IL [RGEO, PE17, Et] } Častěji v mn. č.: *ilyë tier* „všechny cesty“.
všemohoucí ilúvala √ILU+BAL [VT39]
vševědoucí iluisa √ILU+IS¹ [VT39]
všude oma, rísimandë [QL], všude okolo *omarimni, omarimbi* √RIM² [QL]
všudypřítomný, rozptýlený *rísima* [QL]
vtělený, mající tělo *mirröanwë* √MI+SRAW [MR, VT39, 48] } *Mirröanwi* (či *fairondi*) jsou bytosti mající *fëa* a *hröa*.
vůl yacco, yaco √JAK² [QL, PE16]
vůle níra, v konkrétním projevu *nirmë* √NIR, NID [VT39, 41]; Boží *indómë* √INID [VT43, PE17]
vůně nardilë √NARAD [QL]
vůz nákladní *lunca* √LUK³ [VT43, PE17], *raxa* [PE17] } *Raxa* „vůz, velké, ploché vozidlo na kolech či válčích pro dopravu kamene či jiných těžkých nákladů“.
výběr, volba *cilmë* √KIL [MR, PM]
vyburcovat walta- √GWAL [PE17]
vyhnanec hecil; m. *hecilo*, ž. *hecilë* √ZEK [WJ]
výhonek tuima √TUJ [Et] } Též „pupen“.
vyhradit sat- √SAT [VT42] } „Dát stranou, vyhradit pro zvláštní účel n. vlastníka.“
východ I. slunce *anarórë* √ANAR, OR, *ambaron (ambarón-)* √AM², RO [Et], *amuntë* √AM² [QL] **II.** svět. strana *rómen* √RO, MEN² [LotR, RGEO, Et], *rómë*, *hrómen*, *hrómë* [PE17] **III.** z něčeho *uswë* √UTH [QL]
Východ, východní země *Ambarónë* √AM²+RO [Et], *Ambaróna* [PE17]
východní róménya √RO+MEN², *róna* √RO [Et], *orróna, hróna* [PE17]
vychytralý ruscuitë √RUS¹ [VT41] } „Lišácký“.
- výkřik**, zvolání *yáma* √JAM [QL]
výkupné *nanwenda √NDAN+WED [B.S.] } Podle *sind. danwedh*.
výměna zboží quaptalë √KWAP [QL]
vyměnit, směnit *quapta-* √KWAP [QL]
vymezený lanwa √LAN¹ [VT42] } Hom. „tkalcovský stav“ √LAN².
vynález aulë √GAW [Et] } Též jméno Valy – lidová etymologie, *Aulë* ve skutečnosti převzato z valarštiny.
vynalézt, vymyslet *auta-* √GAW [Et] } Hom. „odejít“ √AW¹.
vynechat hehta- √ZEK [WJ]
vynikající arya [PE17] } Používá se jako 2. stupeň k *mára* „dobrý“; *i arya* pak „nejlepší“.
vynikat arya- √AR¹, *ráta-* √RAT¹ [PE17]
vypitý yulda √JUL² [PE17]
vyplašit capta- √KAP [QL]
vypravěč quentaro √KWET [Et] či skladatel epických básní *nyarnamaitar* √NJAR+MAJ¹ [PE17]
vyprávět nyar- √NJAR [Et, PE18]
vyrabět car- √KAR [Et], s jemnou dovedností *finya-*, *finta-*, min. *fintanë* √PHIN¹ [PE17] } *Car-* vl. obecně „dělat“.
výroči *atyenárë √AT², JEN¹, AR² [PPQ] } Podle naznačené *eld.* etymologie *at-yën-ar* [Et].
výrobek tanwë √TAN [Et], *taman* √TAM² [PE17]
výřečný quetsa, quetsima √KWET [QL] } Též prostě „mající schopnost řeči“.
vyřezávat venta- √WEN² [QL]
výsměch yaiwë √JAJ [Et]
vysoko táro √TAR¹ [VT27]
vysoký tunda √TUN [Et], *ancassëa* √AM²+KAS, *orna* [PE17], ve slož. *oro-* √OR [RGEO, PE17]; též přen. *tára* [PE17, Et, QL], *arta* √ARAT [PE17], bás. *taira* √TAR¹ [Et]
výstupek obly *tolos(s-)*, na štítu *tolmen* √TOL¹ [QL]
vyšívání quiltassë √KWIL [QL]
vyšívaný quilinoitë √KWIL [QL]
výška tárië √TAR¹ [Let, LotR], *ancassë* √AM²+KAS
vytí vlčí *ñaulë* √ŃGAW [Et]
vytrvalost voronwië √BORON [Et], *voronwë* [PE17]
vytrvalý voronwa √BORON [Et]
vytrvat termar- √TER+MBAR [UT]
Vyvýšení mn. *Aratar* √ARAT [WJ, PM, S], *Máhani* [WJ] } Tj. osm nejvyšších Valar. Druhý výraz je z valarštiny.
vyzařovat faina- √PHAJ¹ [Et]
výzkum, pátrání *minasurië* [VT42] } Doloženo v názvu vědeckého spisu o gondorských místních jménech: *Ondonorë nómessengeron minasurië*.
význačný eteminya √ET, MIN [VT42], *minda* √MIN [Et]
vzadu ca, cata, cana [VT43], *nó* √NO² [VT49] } *Nó* v časovém významu znamená „před“.
vzdát (se) lav- √DAB [Et] } Též „ustoupit, dovolit“.
vzdělaný istima √IS¹ [Et]
vzduch vilma √WIL [Et], *vilya* [LotR, QL]; jako látka *vista* √WIS¹ [Et] } *Vilya* též překládáno „obloha“.
vzdušný, lehký *vilina* √WIL [QL]
vzdychání, nárek *siquillë* √SIKW [QL]
vzdychat sicu- √SIKW [QL]
vzestup orosta √OR [QL]
vzhůru I. *amba* √AM² [Et], *amu* [QL], ve slož. *amba* [PE17] **II.** bdělý **cuiva* √KUJ [QL] } *Cuiva* upraveno z *coiva*.

vzkvétající lotórea √LOT [QL]
vznášet se *lutta-*, *lutu-* √LUT [QL] } V kapalině (tj. „plavat“) i ve vzduchu.
Vznešení elfové *Tareldar* √TAR¹+ELEN [MR]
vznešený arta √ARAT [PM, PE17], *arata* [PE17], ve slož. *ar-*, *ara-* √AR¹ [W], PM, UT]; *varanda*, bás. *varda* √BARAD [PE17]; *tára* √TAR¹ [Et, S] } *Tára* též fyz. „vysoký“. *Varda* jako podst. jméno Valië.
vzplanout *turya-* √TUS² [QL]
vzpomínat *enyal-* √EN¹+JAL [UT]
vzpomínka *enyalie* √EN¹+JAL [UT]
vzrušení walmě √GWAL [PE17]
vzrušený, divoký *walda* √GWAL [PE17]
vzrušit *walta-* √GWAL [PE17] } Dále intr. sloveso *walya-* „být vzrušen, pohnut“.
vztyčit *tyulta-* √TJUL [QL]
vždy oi √OJ¹ [Et], *illumě* √IL+LU¹; stále *voro* √BOR [Et, QL], *vor* [QL]

Z

z předl. *et* √ET [LotR, VT45], *ho* √3O [Et], *o* √AW¹ [PE17]; konc. ablativu *-(e)llo* √LO [PI, R GEO] } *Et-* též jako předpona [Et].
za hranicemi něčeho *pella* √PEL²+LA3 [R GEO, PE17, MC], *palla* √PAL+LAŇ, daleko *haila* √KHAJ+LAŇ [PE17]; *han* √3AN² [VT43] } *Pella*, *palla* se v bás. stylu používá jako záložka. Je to lokativní výraz; allativní je *pallan*, *pallanna* [PE17].
zabít *nahta-* √NDAK [VT49]
záblesk *íta* √IT [PM], *tindě* √TIN [Et]
začarovat *luhta-* √LUK¹ [Et]
záda *pontě* [PE16]
zadek **I.** zadní část *tellě* √TELES [Et] **II.** hýždě *hacca* [GL]
zadní, koncový *tella* √TELES [Et]
zadržný *tapta* √TAP [VT39] } Jako podst. či plné *tapta tengwë* „zadržná hláska“ = „souhláska“.
zahnutý *rempa* √REP [Et], jako úponek *lepta* √LEP [QL]
zahrada *tarwa*, okrasná *lotarwa* √LOT, zeleninová *laucien(d-)* √LAW¹ [QL]
záhuba *quelmě* √KWEL [QL]
zacházet (s něčím), ovládat *mahta-* √MA3 [VT39, 47, PE17] } Hom. „bojovat“ √MAK [Et].
záchrana *rehtie* √REK [PE17]
zachránit **rehta-* √REK [Q.]
zajíc mladý *lapatil* [QL]
zajímat (**se**) *cesya-*, min. *-ně* √KETH [PE17] } Pův. vl. „přimět k hledání, zkoumání“.
zakázat *váquet-* √BA+KWET [W], *avaquet-* √AB+KWET [Et] } Může též znamenat „popřít, odmítnout“.
základ *talma* √TALAM, *sundo* √STUD [Et]
zákon, pravidlo *sanyě* √STAN [Et]; zejm. Boží *axan* [W], VT39] } *Axan* pochází z val. *akašán* „on [tj. Eru] praví“.
zakončení *telma* √TEL² [W] } „Zakončení, shrnutí, cokoli ukončující práci či záležitost; často ve významu závěrečného prvku stavby, jako krycí kámen či nejvyšší věžička“.
zákonný *sanya* √STAN [Et]

zakrslý *nauca* √NUK [W], PE17] } Odtud *Naucor*, nepřliš lichotivé označení pro trpaslíky.
zalesněný, porostlý stromy *aldarwa* √GALAD, GAR [Et]
záležet *vilda-* √BILID [QL] } To, na čem záleží, je podmětem; komu, patrně předmětem v dativu (*vildas nin* „záleží mi na tom“).
zamračen **o**, **-é** počasí, podst. *lúřě* √DUB [QL]
zamračený *lúřea* √DUB [QL]
zamýšlet, činit s úmyslem **selya-* √STEL [B. S.] } Dle sind. *thel-*.
západ **I.** slunce *númě* √NDU [Let], *andúně* √NDU [LotR, PE17, Et] **II.** směr n. oblast *númen* √NDU+MEN¹, MEN² [LotR, Et, UT], *andúně* [R GEO, LotR], *númě* [QL, PE17] } *Andúně* též „večer“ [MC].
zapadat o nebeském tělese *núta-* √NDU [Et]
západní *númenya* √NDU+MEN¹, MEN² [Et], *núna* [PE17], *númëa* [QL], *andúna* [PE17]
zápach *olmë* √ÑOL [VT46, Et], *yolmë* √JOL [QL], *holwë* [PE13]; silný *angol* √ÑOL [VT45] } *Olmë* v Etymologiích, jak vyšly v LR, psáno *holmë*.
zapáchající *saura* √THUS [Et]
zapáchat *yol-* √JOL [QL]
zapálit *narta-* √NAR¹ [VT45], **urta-* √UR¹ [L. F.]
zápalka *tusturin(d-)* √TUS² [QL]
zápěstí *málimě* √MA3+LIM [VT47], *marihta* √MA3+RIK¹ [QL]
záplava *ulundě* √UL [Et], *luimě* √DUJ [VT48], *lúto* √LUT [QL]; mohutná *oloirë* √LOG [VT42] } *Luimë* též „přiliv“.
zaplavit *luita-* √DUJ [VT48], *oloiya-* √LOG [VT42]
zaplést, zacuchat *fasta-* √PHAS [Et]; do sítě *rem-* √REM, *remba-* √REB [VT42]
zapletený do sítě *rembina* √REB [VT42]
zarazit, zastavit před dokončením *nuhta-* √NUK [W]
zárodek *erdë* √ERED [Et]
záře *alcar*, *alcarë* √AKAL [Et, PE17, 18], *calassë* √KAL [GL], *fairë* √PHAJ¹ [Et] } *Alcar(ë)* též „nádhra, sláva“; *fairë* často používáno ve význ. „duch“ [MR, MC] a srv. hom. *fairë* „smrt“ √PHIR.
září *yavannië* √JAB+AN¹ [LotR, UT]
zářít bělostí *ninquita-*, min. **ninquintë* √NIKW [QL]
zářivý *alcarinqua* √AKALAR+KWA¹ [Et, PE17] } Též „nádherný, slavný“.
zasněný, duchem nepřítomný *fanórea* √PHAN², *olorda* √OLOS [QL]
zasněžený, sněhový *niquissëa* √NIKW+IS² [QL]
zastavit *tap-* √TAP, *pusta-* √PUS [Et] } První výraz se používá asi jen jako transitivní, druhý určitě tr. i intr.
zastíněný, skrytý *halda* √SKAL¹ [Et]
zastínit *halya-* √SKAL¹ [Et]
zastřešovat *tópa-* √TOP [Et]
zástup *rimbë* √RIM¹ [Et, Let] } Též „velké množství“.
zátka *tampa* √TAP [Et]
zátoka *hópa* √KHOP [Et] } Též „přístav“.
závazek *véřé* √WED [Et]
závěrečný *tyelima* √KJEL [Et], *telda* √TEL² [W]
závod *normë*, *norie* √NOR [PE17], *yuro* √JUR [QL] } Zákl. význam „běh“, ale možná může označovat i jiný závod než běžecký.
závoj *vasar* √WATHAR [VT42], *fanwa* √PHAN¹ [PE17]
zavřený *holla* √KHOL [PE17]

- zavřít** *holta-* √KHOL [PE17]
zavřít se *holya-* √KHOL [PE17]
zbavený (něčeho) *racina* √RAK⁴ [VT39], *úna* √GU [PE17, VT39]
zbavit *nehta-* √NEK³ [PE17] } Hom. „hrot“ √NEK⁴.
zběsilost *ormě* √GOR [Et]
zběsilý *orna* √GOR [Et]
zboží *armar* mn. √GAR [Et], *quampa* hrom. √KWAP [QL]
zdar *alma* √GAL [Et], *márië* √MAN⁴, *MAG* [PE17]
zdar! *alla!* √AL⁴ [PE17] } Méně vznešená varianta *aiya*.
zdárný *alya* √GAL [Et]
zdechlina *quelehtë* √KWEL [QL]
Zdi světa *llurambar* √ILU+RAB² [Et]
zdo|ený *quilin –it quilya-* √KWIL [QL] } Též „barevný, barvit“.
zdraví *málë* [PE17] } **Almien!* „Na zdraví!“ √GAL [M. D.]
zdvojnásobit *tatya-* √TAT² [Et] } Též „opakovat“.
zed’ *ramba* √RAB² [Et], obranná, s příkopem *ossa* √OS [QL]
Zelení elfové *Laiquendi* √LAJAK+KWEN [W], Et, S]
zelenina *lautë*, *laucë* j.č. √LAW⁴ [QL], *quëa* √KEW² [PE17]
zelený *laiqua* √LAJAK [Et, PE17, QL], *laica* [Let, PE17, 16], jako listy *laicalassë* √LAJAK+LAS⁴ [PE17]; světle *wenya* √GWEN [Et] } Hom. *laica* „ostrý, bystrý“ √LIK.
zem, –ě **I.** oblast *nórë* √NDOR⁴, *NDOR*², *NO*⁴ [W], Et, QL], ve slož. *-ndor* [PE17], říše *arda* √GAR [W], Et] **II.** protiklad moře *nór* (*nor-*) √NDOR² [W], PE17]; protiklad nebe *Cemen* √KEMEN [VT43, 47, PE17] **III.** půda *cemen* [QL], *cén* (*cem-*) [Et] **IV.** povrch *talan* (*talam-*) √TALAM [Et]
Země v. svět
zemětřesení *pampinë* √PAP [QL] } Též ob. „chvění“.
zesílení *turyandë* √TUR [PE18] *antoryamë* [VT39] } Ve fonologii: hláskové zesílení, *m* > *mb*, *i* > *ai* apod.
zesílit, posílit *torya-*, *antorya-* [VT39]
zet, zívát *yanga-* √JAG [Et], *hac-* [MC]
zhroucení, pád *atalantë* √TALAT [MC], *atalantië* [Let] } Jako podst. *Atalantë*, *Atalantië* „Padlá“, tj. Númenor [Et, Let, S].
zhroucený *atalantëa* √TALAT [MC]
zhroutit se *atalta-* √TALAT [Et, LR, SD] } Min. *ataltanë* [LR, SD] či *atalantë* [LR].
zima období *hrívë* [LotR, VT49]
zívat, zet *yanga-* √JAG [Et], *hac-* [MC]
zítra *nōa* √NO² [VT49], *enwa* √EN² [QL], **entarë*, **entaurë* √EN²+AR² [T. F.]
zjevení náb. **apantalë* √PAT⁴ [H. F.]
zjistit, vyzkoumat *ecces-* √ET+KETH [PE17]
zkáza or telem osudu *umbar(t-)* √MBARAT [Et]
zkažený *hastaina* [MR]
zkoušet *nev-* √NDEB [PE17]
zlámaný, rozbitý *rácina* √RAK⁴ [MC]
zlato **I.** *malta* √MALAT [LotR, PE17], *malda* √SMAL [Et], rudé, bás. *cullo* √KUL [Et] **II.** o světle, barvě *laurë* √LAWAR [VT49, RGEO, Et], *laurië* [PE17]
zlatorudý *culda*, *culina* √KUL [Et]
zlatý *laurëa* √LAWAR [RGEO, PE17], *laurina* [QL], n. žlutý *malda* [PE17] } Týká se barvy n. světla. Pro kov použijme raději skloňované *maltava* „ze zlata“.
zlařák *culusta* √KUL [QL]
zle předp. *nai-* √NDAJ [PE17] } Např. v „*naiquet-*“ „rouhat se, klít“.
zlo *ulco* (*ulcu-*) √UK [VT43], *ulca* [VT43, 49] } *Ulca* především jako příd. jm. „zlý“.
zločin *ongwë* √OK [PE17] } Hom. „bolest“ √OŃG [QL].
zloděj *naquar* √NAKW, *pilmo*, *pilu* √PIL² [QL]
zlooký *henulca* √KHEN+UK [SD]
zlý *ulca* √UK [VT43, 49, QL], *olca* √OK [PE17, VT43]; *hrúa*, *hrúya* √SRUG [PE17]; *úmëa* √UM⁴ [Et]; činící *zlo saucarya* √KAR [PE17]; v předp. *hrú-*, *ru-* √SRUG, *sau-* √SAW² [PE17] } Hom. *úmëa* „hojný, oplývající“ √UM².
zmatený *rúcina* [MC] } Též „zdrčený, zhroucený“; možná od koř. RUK.
zmizelý *vanwa* √AW⁴, *WAN*² [Et, WJ]
zmizet, odejít *vanya-*, min. *vannë* √WAN² [Et]
znak lingv. *tengwë* √TEN⁴ [W], VT39] } Často používáno ve smyslu „foném“ (jakožto znak v mluveném jazyce).
znalost, –i *ista*, *istya* √IS⁴ [Et], *issë* [QL]; *handë* √KHAN⁴ [Et]
znamenat, značit *tëa-*, min. *tengë* √TEN⁴ [VT39]
znamení *tanna* √TAN² [MR, PE17], *tanwa* [PE17]
znaménko *tehta* √TEK [VT39, LotR, Et] } Zejm. diakritické znaménko, ve Fëanorově písmu pro samohlásku (odb. název *ómatehta* √OM [VT39]), ale může mít i širší význam.
známý, jistý *sinwa*, *sína* √IS⁴ [PE17]
znásilnit *amapta-* √MAP [QL]
znát *ista-*, min. *sintë*, *isintë* √IS⁴ [Et, VT48, QL]
znít *lamya-* √LAM [Et]
znovu předp. *en-* √EN⁴, *at-*, *ata-* √AT² [PE17]
zobák *penta* √PET [QL] } Zejm. datlovitých ptáků.
zpěvák *nyello* √NJEL, *lindo* √LIN⁴ [Et] } *Lindo* určitě „zpěvný pták“, ale snad i osoba. Telerijští elfové sami sebe nazývali *Lindar*, „Zpěváci“ [W], MR, UT].
zpět předp. *nan-* √NDAN [Et, VT49]
zpívat **I.** *lir-* √LIR [PE17, Et, QL] **II.** **linda-* √LIN⁴ [S, Et, VT45] } První výraz zdůrazňuje text, druhý (podle *lindalë*) melodii.
zplodit, stvořit *onta-*, min. *ónë*, *ontanë* √ON [PE17, Et], porodit *nosta-* √NO⁴ [PE17] } *Nosta-* jinde přeloženo i jako „narodit se“.
zpožděný, zadržovaný *hampa* √KHAP [PE17]
zpráva, poselství *menta* √MEN² [VT41]
způsobit *tyar-* √KJAR [Et]
zrádce **varto* √WAR [B. S.]
zradit **avarta-* [L. F.], **varta-* √WAR [B. S.]
zrádný *carpalima* √KARAP [QL]
zranění *harwë* √SKAR [Et]
zraněný *harna* √SKAR [Et]
zranit *harna-* √SKAR [Et]
zrcadlo *cilintír*, *cilintilla* √TIR [PE17]
zrno, zrnko *milin* [QL]
zrození, porod *nosta* √NO⁴ [QL]
zručnost *finë* √PHIN⁴ [PE17], *findë* √PHIN² [QL, L. F.], *curwë* √KUR [VT41]
zručný *maitë* (*maiti-*) √MA3 [Et, VT47], mn. *maisi* [Et]; *arimaitë* √MA3 [PE17]; *finëa*, *finya*, *leptafinya* √LEP+PHIN⁴ [PE17]
zrzavý *roina* √ROJ² [Et]; rusovlasý *rusa* √RUS⁴ [VT41]
ztracený *vanwa* √AW⁴, *WAN*² [W], RGEO, QL]

zub nelet (*nelc-*) √NELEK [Et], *nelcě* [VT46], *nelě* [QL]; ostrý *carca* √KARAK [Et, QL] } *Carcaně* [Et], *carcassě* [QL] „řada zubů“.

zubatý *carcara* √KARAK [QL]

zuřivost *aha* [LotR], *ursa* √RUTH [PE17]

zuřivý **aharwa* [C.]

zuřit *ursa-* √RUTH [PE17]

zůstávat *lemya-* √LEM [VT45], *har-* √KHAD [QL] } *Har-* též „sedět“ [UT].

zvadlý *hessa* √KHES² [QL]

zvěd **ettirno* √ET+TIR [B. S.] } Dle sind. *ethir*.

zvedání, stoupání *órě* √OR [Et] } Toto ovlivnilo stejně znějící výraz od koř. 3OR¹ „srdce, vnitřní mysl“.

zvedat *orta-*, min. *ortaně* √OR [R GEO, PE17, Et]

zvedat se *orta-*, min. *orontě* √OR [Et, PE17], *orya-*, min. *oronyě* [PE17]; o těžkých věcech *amorta-* √AM²+OR, *rum-* [MC]

zvětšovat *olta-* √OL² [QL], *velitya-* √BELEK [QL] } Používáno též ve významu „chválit“.

zvětšovat se, růst *olta-*, min. *ólě* √OL² [QL]

zvíře *laman* (*laman-*, *lamn-*) √LAMAM [WJ] } Obvykle jen zvíře čtyřnohé, nikdy pták ani plaz. Obecněji viz „živočich“.

zvířecí, přízemní *lamanwa* √LAMAM [QL]

zvon *nyellě* √NJEL [Et], velký *calonga* [QL]

zvonek **I.** *timpi* [L. F., GL] **II.** květina *quillě*, *quillinin(d-* √KWIL+NIN² [QL]

zvonit *timpa-* [L. F., GL], mohutně *calonya-* [QL]

zvracet, trpět nevolností *quam-* √KWAM [QL]

zvrhlý, zvrácený *quarca* [QL]

zvučný *salamba* √SAL [QL]

zvuk *lamma*, rozléhající se *láma* √LAM [Et]; *hlón* (*hlon-*), *hlóna* √SLON [VT48, WJ] } Slova od koř. SLON mohou též znamenat „hláska“.

zvukový, fonetický *hlonítě* √SLON [WJ], *hlonitě* [VT48]

zvyk *haimě* √KHIM [Et]

Ž

žába **carpo* √KAP [E. N.], **haltar* √KHAL² [L. F.] } *Carpo* dle sind. *cabor*. *Haltar* vl. „skokan“.

žal *niérě* √NEJ [L. F., GL] } Upraveno z *nyēre*.

žalář *mando* √MBAD [S]

žár *úrě* √UR¹ [LotR]

že *i* [VT49] } Shodné s určitým členem. Někdo používá v tomto významu též zájm. *sa* „to“.

žehlit *pasta-* √PATH [PE17] } Zákl. význam „hladit“.

železný **I.** ze železa *angaina* √AŇG [Et, QL], *yereva* [QL]

II. jako železo *yerenwa* [QL]; tvrdý *tornanga* [PE17]

železo *anga* √AŇG [LotR, Et, QL], n. ocel *eren* √GEREN [QL], houskové *yeren* [QL]

žena *nís* (*niss-*) √NDIS [Et, MR], *nissě* [Et]; bás. *ní* √NI¹ [Et]; silná *nisto* [VT47] } Dále v. „manželka“.

ženský, samičí *inya*, *inimeitě* √IN [Et]

židle *hamma* √KHAM [VT45], **hamba* [T. D.]

živočich *celva* √KEL [S]

život *coiviě* √KOJ [VT49], rostlinný *löa* √LAW¹ [QL] } *Cuiviě* [VT42], *cuilě* [Et] obsahují méně vhodnou podobu kořene; *löa* též „rok“.

živý *coina* √KOJ [QL], *coirěa* [PM]

žízeň *loimě* √LOJ² [QL]

žíznivý *soica* √SOK [VT39], *loiměa*, *loirě* √LOJ² [QL], *fauca* √PHAW [Et]

žlutozelený *wenya* √GWEN [Et]

žlutý *malina* √MAL², SMAL [Et, PE17, QL], bledě *malwa* √MAL² [QL], n. zlatý *malda* [PE17]

žvanec *tyus* (*tyux-*) √TJUK [QL]

žvýkat *tyuhťa-* √TJUK [QL]

Slovník česko–quenijský. Podle knih a jazykovědných textů J. R. R. Tolkiena s využitím sekundárních pramenů z oboru eldarské jazykovědy sepsal Quen. Práce nebyla konzultována s rodilým mluvčím žádného z eldarských jazyků ani s oxfordským profesorem jazyků, a podle toho je třeba posuzovat její důvěryhodnost.

Vysázeno pomocí systému \LaTeX , obálka vytvořena v programu Scribus. Text je z Antykwy Toruňské.

e-mail: quenduluin@seznam.cz

web: <http://quenyalambe.bluefile.cz>

Verze Yávië (totiž babí léto či podzim) 2011.

